

Natuurmonumenten

**RESULTATEN VAN BROEDVOGELINVENTARISATIES IN
BINNEN- EN BUITENDIJKSE TERREINEN VAN
NATUURMONUMENTEN BIJ RIVIER DE EEM IN 2023**

Marc van Houten

**RESULTATEN VAN BROEDVOGELINVENTARISATIES IN
BINNEN- EN BUITENDIJKSE TERREINEN VAN
NATUURMONUMENTEN BIJ RIVIER DE EEM IN 2023**

Marc van Houten

VOGELWERKGROEP HET GOOI EN OMSTREKEN
Hilversum, 2023 Uitgave: 315

© Copyright 2023 – Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken Hilversum.
Overname van gegevens is alleen toegestaan met bronvermelding en na schriftelijke toestemming van de
Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken.

'Het enige wat overblijft zijn weidevogelreservaten, en dat noemen we dan natuur. Dat vind ikzelf nogal onfortuinlijk, dat we dat natuur noemen. Want eigenlijk is dat gewoon overgebleven landbouwgebied waar de bodem niet vernield is. Hou in godsnaam op om dat natuur te noemen, dat is gewoon cultuur. Boerencultuur.'

Theunis Piersma
Mini college in *De Balie*
3 maart 2023

INHOUD

	Blz.
SAMENVATTING	
1 INLEIDING	6
2 OPPERVLAKTE, TERREINBESCHRIJVING EN BEHEER	6
2.1 De Helling	7
2.2 Uiterdijken	7
2.3 Zwarte Noord	7
2.4 Bruggematen	7
2.5 Wolkenberg	8
3 METHODE	8
4 WEERSOMSTANDIGHEDEN	9
5 RESULTATEN	10
5.1 De Helling	10
5.1.1 Toelichting bij de broedvogelsoorten	11
5.1.2 Waarnemingen van niet-broedende vogels	12
5.1.3 Andere waarnemingen	14
5.2 Uiterdijken	14
5.2.1 Toelichting bij de broedvogelsoorten	14
5.2.2 Waarnemingen van niet-broedende vogels	16
5.2.3 Andere waarnemingen	17
5.3 Zwarte Noord	17
5.3.1 Toelichting bij de broedvogelsoorten	17
5.3.2 Waarnemingen van niet-broedende vogels	19
5.3.3 Andere waarnemingen	20
5.4 Bruggematen	20
5.4.1 Toelichting bij de broedvogelsoorten	20
5.4.2 Waarnemingen van niet-broedende vogels	21
5.4.3 Andere waarnemingen	22
5.5 Wolkenberg	22
5.5.1 Toelichting bij de broedvogelsoorten	22
5.5.2 Waarnemingen van niet-broedende vogels	24
5.5.3 Andere waarnemingen	25
5.6 Rode- en Oranje lijst soorten	25
6 PREDATIE	26
7 BEHEERAANBEVELINGEN	28
8 DANKZEGGING	28
9 GERAADPLEEGDE LITERATUUR	29

BIJLAGEN

- Bijlage 1 Soorten en territoria van broedvogels van De Helling in 1999 t/m 2023.
- Bijlage 2 Soorten en territoria van broedvogels van de Uiterdijken in 2005 t/m 2023.
- Bijlage 3 Soorten en territoria van broedvogels van de Zwarte Noord in 2006 t/m 2023.
- Bijlage 4 Soorten en territoria van broedvogels van de Bruggematen in 2008 t/m 2023.
- Bijlage 5 Soorten en territoria van broedvogels van de Wolkenberg in 2009 t/m 2023.
- Bijlage 6 Territoriakaarten per soort in 2023.
- De Helling
 - Uiterdijken
 - Zwarte Noord
 - Bruggematen
 - Wolkenberg

SAMENVATTING

Dit rapport bevat de uitkomsten van de in 2023 gehouden broedvogelinventarisaties in vijf binnen- en buitendijkse terreinen bij rivier de Eem. Op verzoek van eigenaar Natuurmonumenten worden deze gebieden best lang op dezelfde gestandaardiseerde wijze gemonitord en beschreven door de auteur. De Helling (v.a. 1999), Uiterdijken (v.a. 2005), Zwarte Noord (v.a. 2006), Bruggematen (v.a. 2008) en Wolkenberg (v.a. 2009). Hierdoor kunnen de resultaten zonder problemen vergeleken worden.

In De Helling (13 ha) vestigden zich zestien broedvogelsoorten met een totaal aantal van 69 territoria. Van de primaire weidevogels/steltlopers waren dit scholekster (2), Kievit (9), grutto (10) en tureluur (5). In het noorden bevond zich een kolonie kluten met 16 paren. Ook bergeend (2), zomertaling (1) en slobbeend (4) kwamen voor als broedvogel. Er waren vier broedvogelsoorten van de Rode lijst: zomertaling, slobbeend, grutto en tureluur.

In Uiterdijken (27 ha) waren 74 territoria aanwezig van negentien verschillende broedvogels vastgesteld, met de volgende territoria. Scholekster (1), Kievit (10), grutto (19) en tureluur (4). Daarnaast bergeend (1), zomertaling (1) en slobbeend (2). Opvallende nieuwkomer is tapuit met één territorium. Hiervan komen vijf soorten van de Rode lijst voor: zomertaling, slobbeend, grutto en tureluur en tapuit.

In de Zwarte Noord (16 ha) zijn 14 broedvogelsoorten gekarteerd met een totaal van 78 territoria. Scholekster (3), Kievit (22), grutto (19) en tureluur (10). Andere opvallende soorten zijn bergeend (1), slobbeend (2), kuifeend (1) en bontbekplevier (1). Rode lijst soorten zijn: slobbeend, bontbekplevier, grutto en tureluur.

Dit jaar zijn in de Bruggematen (8,5 ha) totaal 46 territoria vastgesteld met elf soorten broedvogels. Scholekster (2), Kievit (14), grutto (3) en tureluur (2). Onder de broedvogelsoorten bevinden zich twee soorten van de Rode lijst: grutto en tureluur.

In de Wolkenberg (14 ha) waren achttien broedvogelsoorten goed voor 53 territoria. Aan primaire weidevogels komen hier Kievit (5), grutto (1) en tureluur (2) voor. Met slobbeend (1), kuifeend (1), bruine kiekendief (1) en waterral (1) als opvallende soorten. Hier drie Rode lijst soorten: slobbeend, grutto en tureluur.

In de objecten De Helling en Uiterdijken heeft ook dit jaar een vrijwel volledige predatie plaatsgevonden. Zeer waarschijnlijk hebben de verantwoordelijke predatoren 's nachts toegeslagen. In beide gebieden waren ruim voldoende broedvogels bij elkaar om overdag een pact te sluiten tegen vliegende maar ook lopende predatoren.

Niet-broedende vogels en andere faunistische elementen zijn beschreven. Tot slot zijn enige suggesties en aanbevelingen voor het beheer gegeven.

1 INLEIDING

Traditioneel zijn ook in het voorjaar van 2023 op verzoek van Natuurmonumenten vijf binnen- en buitendijkse terreinen langs rivier de Eem geïnventariseerd op broedvogels. Deze gebieden zijn in eigendom van Natuurmonumenten: De Helling, Uiterdijken, Zwarte Noord, Bruggematen en Wolkenberg, Vogelgegevens die op een gedetailleerd schaalniveau zijn verzameld lenen zich voor beheerevaluaties en -planningen en ecologische interpretaties. Zoals in alle voorgaande jaren is traditioneel de kartering uitgevoerd door de auteur van dit rapport.

2 OPPERVLAKTE, TERREINBESCHRIJVING EN BEHEER

De totale geïnventariseerde oppervlakte van de vijf gebieden is gelijk gebleven aan die van voorgaande jaren (Figuur 1). Twee gebieden waar een weidevogeldoelstelling geldt liggen aan de westzijde van rivier de Eem. Het betreft De Helling (13 ha) en Uiterdijken (27 ha). Aan de oostzijde van de Eem bevinden zich Zwarte Noord (16 ha) met een weidevogeldoelstelling, Bruggematen (8,5 ha) en Wolkenberg (14 ha) hebben de doelstelling vochtig hooiland.

Figuur 1. Ligging en begrenzing van de geïnventariseerde gebieden in 2023.

2.1 De Helling

Als grasland valt De Helling onder het type vochtig weidevogelgrasland. Percelen worden van elkaar gescheiden door een aantal sloten. Aan de noordzijde ligt een ondiepe plas met slikranden. Winter 2022/2023 is een schelpen eiland in de plas gerealiseerd. Ruim 15m³ schelpen is aangevoerd en geplaatst op een verhoogde ondergrond, met grond direct uit het aangrenzend areaal.

2.2 Uiterdijken

Dit terrein is duidelijk herkenbaar als Eemuitewaard. De percelen worden van elkaar gescheiden door sloten en een aantal dwarsdammen. Het object heeft veel microreliëf, een structuurrijke vegetatie met verschillende hoogten. Aan de zuidzijde hebben twee geulen aansluiting op rivier de Eem, waardoor gebiedsvreemd water het gebied kan binnenstromen. Aan de voet van de noordelijke Zomerdijk, in het centrale deel en iets ten noorden van de Eem-inlaat bevinden zich enkele plas-dras landjes.

Het zuidelijke schiereiland staat vol met pitrus. Op meerdere plaatsen is speerdistel gezien. Aan de noordzijde nabij de Zomerdijk is een slootrand afgeschuind. De grond is gebruikt voor het afdekken van enkele greppelbuizen in het veld en voor het maken van een gronddam. Het meest zuidelijke perceel, wat eerder op het Eemwaterpeil zat gekoppeld, is nu verbonden met het hogere voorjaarspeil in Uiterdijken. Het gehele areaal ten noorden van de inlaat van de Eem heeft nu één en hetzelfde peilvak.

Vanaf begin juni verbleven er zeven stuks roodbont jongvee op het meest noordelijke perceel. Tijdens de laatste telronde, op 8 juni, viel op hoe droog de sloten en plassen stonden. Dit is helaas ontstaan door miscommunicatie met het Waterschap. Na het plaatsen van een nieuwe afsluiter op de inlaat, had deze deels geopend moeten zijn voor de aanvulling van de verdamping, maar was helaas geheel gesloten.

2.3 Zwarte Noord

De Zwarte Noord is een Eemuitewaard, gelegen aan de oostzijde van rivier de Eem. Het bestaat uit nat grasland met in het centrale deel een ronde plas. Het meest zuidelijke perceel wat vrijwel het hele jaar grotendeels nat stond is in de winter van 2022/2023 opgehoogd. Het perceel is aangevuld met grond uit een nieuw gegraven dijksloot, in het zuidelijk deel. Voor het goed laten 'aanslaan' van het zaadmengsel is dit voorjaar een iets lager waterpeil gevoerd. Moerasandijvie met een hoogte van ruim een meter neemt aan de westzijde van de plas toe. Gele lis is daar ook aanwezig.

Tijdens de laatste telronde in de Zwarte Noord is opgevallen hoe droog het gebied stond. Met name in het noordelijk deel waren onderbemaalde sloten, greppels stonden droog en zelfs in de plas stond geen water meer. Onbekende(n) hebben handmatig de stuwhoogte aangepast, waardoor het waterpeil flink onderuit is gezakt op een moment waarop dit cruciaal is.

2.4 Bruggematen

Dit gebied maakt als Eemuitewaard deel uit van het buitendijkse systeem. In het gebied heerst een schakering van natuurgrasland, riet, moeras en water. Steltlopers met kuikens trekken allemaal naar het centrum van het gebied. Hier is het nat en hoge vegetatie biedt voldoende schuilgelegenheid voor de jonge vogels. Het meest zuidelijke perceel was zeer boterbloemrijk.

2.5 Wolkenberg

Het grootste deel van deze uiterwaard bestaat uit grasland, rietvegetatie, moeras en water. Rond de vierkante plas in het noorden bevindt zich op sommige plaatsen een smalle rietstrook met pitrus. Iets zuidelijker liggen voormalige kleiputten, riet-, biezen- en zeggeveldjes en wat plas-dras landjes. Langs de Eem staan een reeks knotwilgen. De slenk die zich in het westelijk deel van het gebied bevindt staat in open verbinding met de Eem. Het riet in het noordelijk deel van de inlaat is hoog. Een populier met een stamdikte van tien centimeter begint 'flink' te worden. Vanaf juni verbleven er zo'n vijftien schapen in het noordelijke deel. Op 10 juni bleek het noordelijke grasperceel gemaaid te zijn. Rond het meest zuidelijke poeltje was het tot eind april opvallend nat.

3 METHODE

De inventarisaties zijn uitgevoerd overeenkomstig de hiervoor geldende Sovonrichtlijnen van de BMP-methode (Vergeer *et al.* 2016). Dit is gelijk gebleven aan die van alle voorgaande jaren. In de periode van begin april tot half juni zijn er in de vijf gebieden elk vijf volledige bezoeken gebracht in de vroege ochtend. Met behulp van verrekijker en telescoop zijn vanaf de wegen, dijken en kades alle percelen, sloten en plassen systematisch afgezocht. Voor de delen die ver lagen, of lastig te bekijken zijn beperkte insteken gemaakt. Vrijwel alle waarnemingen zijn ingetekend op een veldkaart, met vermelding van soort, geslacht en gedragscode. Er werd nadrukkelijk gelet op territorium- en nestindicatief gedrag. Met name baltsen en alarmgedrag werden zorgvuldig geregistreerd. Uiteraard zijn ook waarnemingen van broedende vogels, gevonden nesten en gezinnen met pullen nauwkeurig vastgelegd. Op percelen met kort gras zijn met name broedende Kieviten en grutto's met een telescoop van grote afstand goed te zien. Er is echter niet gericht naar nesten gezocht. Er zijn eveneens gegevens verzameld van niet-broedende vogels en andere faunistische elementen en er zijn aantekeningen gemaakt van het agrarische grondgebruik en werkzaamheden. De gegevens zijn ingevoerd in de databases van het BMP-project van Sovon.

De verdeling van de inventarisaties over de maanden, de periode van de dag en de duur van elke telling zijn vermeld in Tabel 1.

	DE HELLING		UITERDIJKEN	
Datum	Inventarisatietijd	Telduur (in min.)	Inventarisatietijd	Telduur (in min.)
08-04	6:55-8:10 uur	75	8:30-10:10 uur	100
21-04	6:40-7:50 uur	70	8:10-9:25 uur	75
07-05	6:10-7:20 uur	70	7:30-9:10 uur	100
21-05	5:55-7:05 uur	70	7:15-8:55 uur	100
08-06	7:30-8:15 uur	45	5:30-7:05 uur	95
Totaal		330		470

	ZWARTE NOORD		BRUGGEMATEN		WOLKENBERG	
Datum	Inventarisatietijd	Telduur (in min.)	Inventarisatietijd	Telduur (in min.)	Inventarisatietijd	Telduur (in min.)
09-04	6:55-8:00 uur	65	8:10-9:00 uur	50	9:10-10:15	65
21-04	9:40-10:45 uur	65	9:55-10:40 uur	45	10:50-12:15	85
07-05	9:25-10:45 uur	80	10:55-11:35 uur	40	11:50-13:20	90
22-05	5:50-6:50 uur	60	7:00-7:35 uur	35	7:45-8:50	65
10-06	5:30-6:50 uur	80	7:10-7:45 uur	35	8:10-9:10	60
Totaal		350		205		365

Tabel 1. Veldbezoeken, inventarisatietijd en telduur in De Helling, Uiterdijken, Zwarte Noord, Bruggematen en Wolkenberg in 2023.

In 2023 is 5:30 uur besteed aan inventarisatie in De Helling, Uiterdijken 7:50 uur, Zwarte Noord 5:50 uur, Bruggematen 3:25 uur en Wolkenberg 6:05 uur.

4 WEERSOMSTANDIGHEDEN

Het weer is van invloed op de activiteit van vogels en daardoor op de doelmatigheid van het inventariseren. Harde wind, neerslag en lage temperaturen zijn belemmerende factoren. Veel territoriale activiteit neemt later op de dag ook af bij hoge temperaturen. Daarom wordt hier een korte beschrijving van het weer in het (broed)seizoen van 2023 gegeven aan de hand van de maandoverzichten van het KNMI.

Winter 2022-2023 (december, januari, februari)

Zacht, normale hoeveelheid neerslag en vrij zonnig

Met een gemiddelde temperatuur van 5,1 °C tegen 3,9 °C normaal was de winter 2022-2023 zacht. December was iets kouder dan normaal met gemiddeld 3,9 °C tegen 4,2 °C normaal. Januari en februari waren allebei zacht met respectievelijk 5,8 °C tegen 3,6 °C en 5,7 °C tegen 3,9 °C normaal. Met landelijk gemiddeld 237 uren zon tegen een langjarig gemiddelde van 218 uur was de winter iets zonniger dan normaal. In december en januari week de hoeveelheid zonneschijn niet veel af van het langjarig gemiddelde met respectievelijk 62 uur zonneschijn tegen normaal 58 uur en 64 uur tegen normaal 68 uur. Februari was zonnig met 111 uur zon tegen 92 uur normaal. De hoeveelheid neerslag deze winter lag met landelijk gemiddeld 208 millimeter neerslag rond het langjarig gemiddelde van 204 millimeter. De verschillen tussen de maanden waren echter groot. December had een normale hoeveelheid neerslag met 80 millimeter tegen 78 millimeter normaal. Januari was echter zeer nat met gemiddeld over Nederland 108 millimeter neerslag tegen een langjarig gemiddelde van 68 millimeter. Februari was daarna juist een zeer droge maand. Landelijk gemiddeld viel 20 millimeter, tegen 56 millimeter normaal.

Lente 2023 (maart, april, mei)

Normale temperatuur, nat en vrij zonnig

Met een gemiddelde temperatuur van 9,7°C tegen een langjarig gemiddelde van 9,9°C was de lente iets aan de koele kant. Dit kwam vooral door april, die met een gemiddelde temperatuur van 8,7°C tegen normaal 9,8°C koel was. Maart was iets zachter dan normaal met een gemiddelde temperatuur van 7,0°C tegen normaal 6,5°C. Mei week niet veel af van het langjarig gemiddelde met 13,5°C tegen normaal 13,4°C. De lente week met over het land gemiddeld 562 uren zon nauwelijks af van het langjarige gemiddelde van 567 uur. Maart was vrij somber met 120 uren zon tegen 145 uur normaal. April week niet veel af van het langjarig gemiddelde met 191 uur zon tegen 195 uur normaal en mei was zonniger dan normaal met 255 uur tegen normaal 225 uur. De lente was zeer nat met gemiddeld over het land 205 millimeter neerslag tegen een langjarig gemiddelde van 148 millimeter. Zowel maart als april waren zeer nat. Maart telde landelijk gemiddeld 98 millimeter tegen 53 millimeter normaal en in april viel 66 millimeter tegen 40 millimeter normaal. Mei begon ook nat met op veel dagen flinke (onweers)buien, maar halverwege de maand werd het droog. De maand eindigde daardoor droog met in totaal 40 millimeter neerslag tegen 55 millimeter normaal.

Juni 2023

Recordwarm, recordzonnig en zeer droog

Met een gemiddelde temperatuur van 19,4 °C tegen normaal 16,2 °C was het de warmste junimaand sinds 1901. Met gemiddeld over het land 328 uren zon tegen 214 uur normaal was de maand extreem zonnig. Met gemiddeld over het land 24 mm neerslag tegen normaal 66 mm was de maand zeer droog.

5 RESULTATEN

5.1 De Helling

In de Helling hebben in 2023 16 verschillende broedvogelsoorten gebroed met een totaal van 69 territoria. Vorig jaar waren dat respectievelijk 13 en 57. Wilde eend, slobbeend, scholekster, kluut, Kievit en tureluur zijn toegenomen.

Wintertaling en kuifeend konden ten opzichte van vorig jaar geen geschikt broedgebied vinden. Herintreders zijn knobbelzwaan, zomertaling, rietzanger, kleine karekiet en rietgors. Kluut, grutto en Kievit stonden in de top drie van broedvogels die het meest voorkwamen.

Dit jaar vier soorten van de Rode lijst: zomertaling, slobbeend, grutto en tureluur. Oranje lijst soorten zijn soorten die nog niet aan de criteria van de Rode lijst voldoen maar waarvan wordt aangenomen dat ze dat in de nabije toekomst wel zullen gaan doen. Dit jaar zijn dat scholekster, kluut en Kievit.

Net als in 2022 heeft De Helling ook dit jaar een totale predatie plaatsgevonden en zijn er bar weinig jonge vogels vliegvlug geworden. Het had zo mooi kunnen zijn.

5.1.1 Toelichting bij de broedvogelsoorten

Knobbelzwaan 1(0) territorium

Een nest bevond zich op het nieuwe schelpeneiland in het westen van de plas. Jonge vogels zijn niet gezien. Het laatste broedgeval dateert alweer uit 2014.

Grauwe Gans 1(1) territorium

Ook dit jaar weer een opvallend broedende vogel langs een zuidelijke slootrand.

Bergeend 2(2) territoria

De beide territoria bevonden zich in het noordelijk deel. Een paar met zeventien (!) kuikens zijn op 21 mei geteld. Een crèche van twee paren?

Krakeend 1(3) territorium

Dit jaar maar één vestiging.

Wilde eend 4(3) territoria

Een prima aantal voor deze eend die landelijk alleen maar achteruit gaat.

Zomertaling 1(0) territorium

Altijd weer een feestje: een territorium van deze geweldige vogel.

Slobeend 4(3) territoria

Vier paar voor 13 hectare is een prachtig resultaat. Twee paren in het noordelijk deel en twee in het zuiden.

Meerkoet 6(7) territoria

Vier nesten zijn vanaf de Eemdijk opgemerkt. Deze zijn allemaal door kuikens verlaten.

Scholekster 2(1) territoria

Deze soort schommelt al jaren tussen de één á twee territoria.

Kluut 16(11) territoria

Tijdens de derde telronde, op 7 mei, zijn er vijftien broedende kluten op het nieuwe schelpeneiland geteld. Elf vogels waren aan het foerageren. Tijdens de telling van 21 mei is een broedende vogel in het gras waargenomen. Na de predatie is op 8 juni (nog) één broedende vogel op het eiland gezien en drie paar met totaal negen pullen in de plas.

Kievit 9(8) territoria

Na het dal van één territorium, in 2020, is de kievit weer terug naar het oude niveau. Opvallend is wel dat er maar drie bewoonde nesten zijn waargenomen en twee vogels met jongen.

Grutto 10(13) territoria

Tijdens de laatste telling op 8 juni is de totale leegroef opgemerkt. Eén paar alarmerende vogels is nog waargenomen. Op gangbaar boerenland ten noorden van

het telgebied verbleven die dag negentien volwassen vogels op pas gemaaid gras. Tijdens de telling voor de predatie op 7 mei zijn er acht paren met kuikens geteld. Op het meest noordelijk perceel is niet één territorium gevonden.

Tureluur 5(3) territoria

De tureluur is in 2023 weer wat geklommen. De territoria lagen verdeeld over De Helling.

Rietzanger 2(0) territoria

De territoria zijn relatief laat in percelen met opgeschoten zuring waargenomen.

Kleine karekiet 2(0) territoria

Twee territoria aan de oostzijde van het telgebied.

Rietgors 3(0) territoria

Twee late territoria bevonden zich in percelen met zuring.

5.1.2 Waarnemingen van niet-broedende vogels

Aalscholver Zowel op 7 en 21 april stonden er vijf aalscholvers langs een slootkant.

Roerdomp Een vogel vloog op 8 juni over het gebied richting noordwest.

Lepelaar Langs een slootkant is op 21 april een vogel gezien en op 7 mei een laag overvliegend exemplaar richting zuidoost.

Grauwe gans Op 7 mei zijn er negen van deze vogels in het gebied waargenomen.

Wintertaling Op 8 april zijn er twaalf paar wintertalingen in het gebied gezien, op 21 april waren dat er zeven.

Steltkluut Een foeragerend mannetje steltkluut is op 21 mei in de plas gezien. Een succesvol broedgeval heeft nabij de jachthaven van de Buitenvaart twee kuikens opgeleverd. Er is een onmiskenbaar verband met de extreme droogte in Spanje en Zuid-Frankrijk van dit voorjaar. Door het grote neerslagtekort zijn daar veel meren en plassen uitgedroogd. In jaren met zo'n watertekort trekken meer vogels naar noordelijkere gebieden.

Kluut Op 8 april zijn er tien kluten in de plas waargenomen, op 21 april waren dit er veertien.

Kleine plevier Een foeragerend mannetje is op 21 april gezien, na verloop van tijd vloog de vogel weg richting oost.

Witgat Op 8 april vlogen twee vogels al roepend op, 'tjuwiet-wjiet-wjiet'.

Zwarte ruiter Drie zwarte ruiters, waarvan één geheel in zomerkleed, zijn op 21 april langs de plas gezien.

Groenpootruiter Een foeragerende vogel is op 21 april waargenomen in de nabijheid van de zwarte ruiters.

Kemphaan Tien druk foeragerende kemphanen, zijn op 8 april gezien.

Grutto Op 8 april, de eerste teldag, verbleven er zo'n 950 grutto's in de noordelijke plas. Dit waren voor 90% IJslandse vogels. De volgende telling 21 april zijn 106 grutto's geteld, hiervan circa 75 IJslandse.

Wulp Tijdens de telronde van 21 april vlogen er totaal 63 wulpen over het gebied.

Kokmeeuw Op 21 april stonden er zeker 1060 kokmeeuwen in de noordelijke plas. Mogelijk hebben zij de nacht in De Helling doorgebracht.

Stormmeeuw Zo'n 285 stormmeeuwen stonden in de ochtend van 21 april apart van de kokmeeuwen in de plas.

Graspieper Twee doortrekkende graspiepers zijn op 8 april gesignaleerd.

Paapje Een fraai mannetjes is op 21 april gespot.

Huismus Een mannetje huismus is in het riet langs een slootkant opgemerkt.

5.1.3 Andere waarnemingen

Haas Op 8 april verbleven er zes hazen in het gebied en op 21 april vier. Vijf hazen zijn op 7 mei geteld. Tijdens de vierde telling, op 21 mei, is er één exemplaar gezien.

Mol In het gebied bevonden zich hier en daar molshopen.

Groene kikker De eerste groene kikkers zijn op 7 mei gehoord.

5.2 Uiterdijken

Negentien verschillende broedvogelsoorten bevolkten 74 territoria de Uiterdijken. Drie soorten meer en evenveel territoria ten opzichte van vorig jaar. Fuut kon na zes jaar weer worden bijgeschreven terwijl soepeend en tapuit nieuw zijn. Witte kwikstaart kon niet meer worden toegevoegd. De drie meest voorkomende broedvogels in 2023 zijn grutto, Kievit en rietzanger. Broedvogels van de Rode lijst zijn zomertaling, slobbeend, grutto, tureluur en tapuit. Scholekster en Kievit staan op de Oranje lijst.

Net als vorig jaar heeft ook in de Uiterdijken een stevige predatie onder de weidevogels plaatsgevonden.

5.2.1 Toelichting bij de broedvogelsoorten

Fuut 1(0) territorium

Het nest bevond zich in de noordelijke rietkraag. In 2017 was er voor het laatst een territorium van deze vogelsoort.

Knobbelzwaan 1(1) territorium

Begin mei is een broedend vrouwtje aan de voet van de noordelijke Zomerdijk waargenomen. Op 8 juni is een paar met vijf jonge vogels gezien.

Grauwe gans 3(2) territoria

Van de drie gevonden nesten bevonden zich er twee in een flinke pol pitrus die vanaf de Zomerdijk werden gesignaleerd.

Bergeend 1(1) territorium

Een territorium lag op het schiereiland in het zuiden. Kuikens zijn niet waargenomen.

Krakeend 2(2) territoria

Tweede jaar met 2 territoria. Is weinig voor dit gebied, terwijl het landelijk zo goed gaat.

Wilde eend 3(2) territoria

Op 7 mei zijn twee groepjes, met drie en zeven kuikens, onder leiding van een vrouwtje ontdekt.

Soepeend 1(0) territorium

Nieuwe soort voor Uiterdijken.

Zomertaling 1(1) territorium

Een mannetje is op 21 april gezien en op 7 mei een zenuwachtig vrouwtje, beiden in het natte centrum van het telgebied.

Slobeend 2(3) territoria

Het aantal territoria van de slobeend schommelt in de Uiterdijken rond de twee á drie.

Meerkoet 8(5) territoria

Ook dit jaar weer de nodige nesten (5) in pollen pitrus.

Scholekster 1(4) territorium

Eén territorium is laag voor deze soort in dit telgebied.

Kievit 10(9) territoria

Op 8 april zijn er vijf broedende vogels waargenomen. Tijdens de tweede telronde, op 21 april, zijn de eerste kuikens gezien. Verreweg de meeste territoria lagen in het noordelijk deel.

Grutto 19(22) territoria

Tijdens de vierde telronde op 21 mei zijn vijftien gezinnen geteld. Alle vogels bevonden zich in het noordelijk deel. Op 8 juni zijn nog maar drie alarmerende gruttoparen geteld, een schijntje van wat het zou moeten zijn.

Tureluur 4(9) territoria

De tureluur scoorde slechter dan vorig jaar. Op 8 juni zijn twee alarmerendere paren opgetekend.

Rietzanger 9(5) territoria

De nodige territoria zijn na de derde telronde, op 7 mei, baltsend vanuit opgeschoten zuring gesignaleerd.

Kleine karekiet 1(2) territorium

Eén territorium in een schamele rietkraag aan de zuidrand.

Blauwborst 1(2) territorium

De blauwborst laat zich vooral in de eerste helft van april horen. Daarna houdt de soort zich tot in juni rustig. De soort profiteert vooral van verjonging in riet- en solitaire wilgvegetatie. Voor deze vogelsoort zou het gunstig zijn om niet alle rietzones te ontdoen van wilggroei, maar hier en daar een struikje op te laten schieten. Deze worden in de baltstijd vaak als hogere zangpost gebruikt, om van daaruit de bekende parachutevluchten te maken. Dit jaar één territorium langs de noordelijke rietkraag.

Tapuit 1(0) territorium

Tijdens de derde telling op 7 mei, is het waakzame gedrag van een mannetje tapuit, alert op een hek, waargenomen. Dit was ook op 21 mei het geval. Dit maakte dat er een territorium uitrolt. Tapuiten zijn eigenlijk broedvogels van duinen, droge heiden en stuifzanden. In het verleden broedden tapuiten ook in agrarisch cultuurlandschap

maar daar is de soort al enkele decennia verdwenen. De soort staat vermeld op de Rode lijst en is in ons land een bedreigde soort.

Rietgors 5(3) territoria

Opvallend territorium in de hoge vegetatie in het plasdras gebied in het centrum van het telgebied.

5.2.2 Waarnemingen van niet-broedende vogels

Blauwe reiger Een blauwe reiger is op 21 april in het telgebied waargenomen.

Lepelaar Een foeragerende juveniele lepelaar is op 8 juni in het natte noordelijk deel gezien.

Grauwe gans Op 8 april zijn er drie vogels op het schiereiland waargenomen en op 21 april verbleven er zes vogels in het gebied. Op 21 mei zwommen er veertien adulte en 36 juveniele vogels in de slenk.

Canadese gans Op het zuidelijke schiereiland verbleven op 8 april drie Canadese ganzen en op 21 mei twee in de geul.

Bruine kiekendief Op 7 mei is een laag overkomend mannetje bruine kiekendief gesignaleerd en op 8 juni een vrouwtje. Dit jaar is er weer gebroed op het zuidelijk gelegen Ocriteiland.

Meerkoet Negen meerkoeten waren op 8 april aan het grazen op het schiereiland.

Scholekster Vijftien vogels vlogen op 21 mei laag over richting zuid.

Kleine plevier Een baltsend mannetje kleine plevier is op 21 april waargenomen. Niet genoeg voor een territorium.

Wulp Op 21 april verbleef er een groep van 35 rustende wulpen in de Uiterdijken.

Witgat Op 21 april schrok deze vogel van de inventarisator en vloog het gebied uit, het donkere kleed contrasteert dan goed met de witte stuit.

Oeverloper Een oeverloper is op 21 april langs een slootkant opgemerkt en op 21 mei een foeragerende vogel langs de oever van de Eeminlaat.

Houtduif Tijdens elke telling is deze vogel waargenomen.

Koekoek Op 21 mei is een overvliegende en roepende koekoek opgemerkt.

Gierzwaluw Vanaf de vierde telling op 21 mei zijn er gierzwaluwen gezien.

Boerenzwaluw Vanaf de tweede telronde op 21 april is deze soort elke telling gesignaleerd.

Huiszwaluw Dit betreft ook voor deze soort.

Ekster Twee eksters zijn tijdens de tweede telronde op 21 april gezien.

Kauw Veertien kauwen verbleven op 21 april langs de rand van het gebied.

Zwarte kraai Op 21 april inspecteerden twee exemplaren het gebied vanaf een hek.

Spreeuw Elke telling is deze soort waargenomen.

Ringmus Twee ringmussen foerageerden op 8 juni op de grond van een opgedroogde plas.

Putter Vijf putters vlogen op 21 april over richting west. Drie vogels zijn op 8 juni op zuring gezien.

5.2.3 Andere waarnemingen

Haas Op 8 april zijn er zestien(!) hazen verdeeld over het gebied geteld, op 21 april waren dat er vier. Zes en zeven zijn er respectievelijk op 7 en 21 mei gezien. Op 8 juni, tenslotte, drie exemplaren.

Mol In het gebied zijn molshopen opgemerkt.

Groene kikker Vanaf 7 mei zijn er tijdens elke telling groene kikkers gezien en gehoord.

5.3 Zwarte Noord

In de Zwarte Noord verbleven in 2023 veertien verschillende broedvogelsoorten. Eén meer ten opzichte van vorig jaar. Het hoge aantal territoria van 78, blijkt alleen in 2015 hoger met 79. Vorig jaar waren dit er 69. Kievit komt als broedvogel het meest voor, gevolgd door grutto en tureluur. Soepeend en kuifeend konden dit jaar hernieuwd als broedvogels worden bijgetekend. Bontbekplevier is een nieuwe broedvogel in dit telgebied. Knobbelzwaan en zomertaling komen als broedvogels niet meer voor. Rode lijst soorten zijn slobeend, bontbekplevier, grutto en tureluur. Vogels van de Oranje lijst zijn scholekster en kievit.

5.3.1 Toelichting bij de broedvogelsoorten

Grauwe gans 4(7) territoria

De vier nesten, allemaal vanaf de Eemdijk zichtbaar, zijn langs en nabij de plas opgemerkt. Tijdens de derde telling op 7 mei verbleven er vier gezinnen in die regio. Met twee, drie, vijf en acht kuikens.

Bergeend 1(1) territorium

Het vierde jaar op rij met een territorium, deze bevond zich rond de plas. Er zijn geen kuikens waargenomen.

Krakeend 3(2) territoria

Deze soort blijft in de Zwarte Noord altijd op hetzelfde niveau van twee á drie territoria hangen. Er zijn geen gezinnen waargenomen.

Wilde eend 2(4) territoria

Eénmaal zijn er kuikens waargenomen, op 22 mei een vrouwtje met twee jonge vogels.

Soepeend 1(0) territorium

In 2015 heeft de soepeend voor het laatst een territorium in dit gebied gehad.

Slobeend 2(3) territoria

Na het topjaar 2020, met zes territoria, is het alleen maar minder geworden.

Kuifeend 1(0) territorium

Deze fijne soort begint pas half mei te nestelen als de vegetatie langs de sloten al redelijk hoog opgeschoten is. Na een jaar van afwezigheid gelukkig weer een territorium.

Meerkoet 8(4) territoria

Meerkoeten geven vreemde beelden qua aantallen: in 2021 elf territoria, in 2022 vier territoria en nu weer een verdubbeling naar acht.

Scholekster 3(2) territoria

Prima broedseizoen voor de scholekster dit jaar. Met een score van drie flink alarmerende paren op 10 juni.

Bontbekplevier 1(0) territorium

Tijdens de vierde telronde, op 22 mei, is pas een paar bontbekplevier met twee pullen opgemerkt. Het eerste broedgeval in achttien jaar broedvogels tellen in de Zwarte Noord. De vogels verbleven in het opgehoogde, kale zuidelijke perceel. Net als twee juveniele tureluurs werd er in een flinke regenplas gefoerageerd.

Kievit 22(17) territoria

Een recordaantal kievit in de Zwarte Noord in 2023, 22 territoria op 16 hectare! Het oude record komt uit 2015 met 18 territoria. Tijdens de eerste telronde, op 9 april, zijn zestien broedende vogels geteld. De tweede telling, 21 april, zijn meerdere vogels met kuikens opgemerkt. Op 7 mei zijn twaalf clubjes kuikens geteld.

Grutto 19(14) territoria

Een rondje alarmtellen op 10 juni leverde vijftien alarmerende paren op. Mooie aantallen en fraai verdeeld over het gebied. De kale grond in het zuiden en de noordoostelijke percelen, met minder vrij uitzicht, werden vermeden.

Tureluur 10(12) territoria

Prima aantal territoria. Negen paren tureluurs alarmeerde flink tegen de inventarisator op 10 juni.

Witte kwikstaart 1(1) territorium

Bekend territorium rond de slootstuw nabij het beheerpad. Deze soort komt zelden boven de één uit.

5.3.2 Waarnemingen van niet-broedende vogels

Roerdomp Op 22 mei liet een roerdomp zijn kenmerkende baltsroep horen vanuit het riet aan de westzijde van het gebied. Mogelijk is dit dezelfde vogel die zich tijdens elk(!) bezoek aan de Bruggematen vanuit het Ocriteiland liet horen.

Grote zilverreiger Op 7 mei is een overvliegende grote zilverreiger gezien en op 22 mei een vissende vogel langs een sloot. Deze reigersoort is inmiddels het hele jaar door in de Eempolder te zien.

Blauwe reiger Een overvliegende blauwe reiger werd op 10 juni nog 'lekker' geattaqueerd door een flinke club steltlopers.

Lepelaar Een richting oost vliegende lepelaar is op 22 mei waargenomen en op 10 juni een foeragerend juveniel in een sloot.

Grauwe gans Op 9 april is een clubje van vijf vogels gezien, op 21 april waren dit er zestien. Naast vier 'losse' vogels zijn er op 22 mei veel verschillende gezinnen gezien, met twee pullen (1x), drie pullen (3x), vier pullen (1x), zes pullen (5x) en zeven pullen (1x).

Brandgans Tijdens de tweede telling, op 21 april, zijn 22 brandganzen geteld en zes vogels op 7 mei. Twee laatste(?) brandganzen vlogen over de Zwarte Noord richting oost.

Smient Op 21 april is een paartje smient gezien.

Wintertaling Op 9 april zijn er zeven paren gekarteerd die zich in de plas bevonden. Tijdens de volgende telling, op 21 april, zijn er nog twee paren opgemerkt.

Slechtvalk Tijdens de tweede telling op 21 april vloog een jakkerende slechtvalk man het gebied in en landde op een weidepaaltje. De vogel werd constant belaagd door enkele Kieviten, wat hem niet leek te deren. Kennelijk accepteerden de aanvallers zijn aanwezigheid en lieten de vogel met rust, waarna deze uiteindelijk het gebied verliet.

Steltkluut Tijdens de laatste telronde op 10 juli is een foeragerend vrouwtje steltkluut in de brede sloot onderaan de Eemdijk waargenomen. Waarschijnlijk een lid van het paar die nabij de Eemnesser sluis met succes gebroed heeft.

Kluut Op 21 mei zijn twee voedselzoekende kluten gezien in de plas en op 7 mei één vogel.

Kemphaan Een in een regenplas foeragerende kemphaanman is op 9 april waargenomen.

Watersnip Een landende en daarna foeragerende vogel is op 9 april gezien.

Houtduif Twee foeragerende houtduiven zijn op de eerste teldag op 9 april gesignaleerd.

Tapuit Een fraaie man tapuit liet zich goed bekijken op 21 april.

Spreeuw Tijdens elke telronde zijn spreeuwen waargenomen.

5.3.3 Andere waarnemingen

Haas Op 9 april zijn er drie hazen gezien en tijdens de volgende telling op 21 april zes exemplaren. Tenslotte zijn er vier van deze dieren op 10 juni waargenomen.

Mol Verspreidt over het gebied zijn hier en daar molshopen opgemerkt.

Groene kikker Vanaf de derde telling op 7 mei zijn tijdens elk bezoek groene kikkers gehoord.

5.4 Bruggematen

Elf broedvogelsoorten dit jaar tegen twaalf vorig jaar, echter 46 territoria tegen 39 in 2022 is de uitkomst na vijf gelopen telrondes. Hernieuwd gebroed heeft rietgors. Slobeend en kleine karekiet lieten het dit jaar afweten. Kievit is sinds jaar en dag de talrijkste broedvogel gevolgd door meerkoet en rietzanger. Rode lijst soorten in dit gebied zijn grutto en tureluur. Oranje lijst soorten zijn waterhoen, scholekster en kievit.

5.4.1 Toelichting bij de broedvogelsoorten

Grauwe gans 2(1) territoria

Twee onmiskenbaar broedende vogels zijn de eerste teldag op 9 april ontdekt.

Krakeend 3(3) territoria

Drie territoria is een prima aantal voor in dit kleine gebied.

Wilde eend 3(3) territoria

Hetzelfde geldt voor deze soort. Op 10 juni is een vrouwtje met vier pullen opgemerkt.

Waterhoen 4(3) territoria

Tweede jaar met territoria voor deze soort. Daarvoor twee maal één territorium in veertien jaar broedvogels inventariseren in Bruggematen.

Meerkoet 6(3) territoria

Van alle zes territoria zijn er op 10 juni gezinnen waargenomen.

Scholekster 2(1) territoria

Op 10 juni is een alarmerend paar waargenomen. In zestien jaar inventariseren is deze soort éénmaal boven de twee territoria uitgekomen.

Kievit 14(13) territoria

Tijdens de eerste telronde op 9 april zijn tien broedende vogels waargenomen. Kuikens zijn gezien maar oudere of bijna vliegvlugge vogels niet.

Grutto 3(3) territoria

Eén nest is op 9 april ontdekt. Op 10 juni zijn er geen alarmerende grutto's meer opgemerkt.

Tureluur 3(2) territoria

Tijdens het veldbezoek van 10 juni vielen er twee alarmerende paren tureluurs op.

Rietzanger 5(2) territoria

De rietzanger is over het algemeen niet heel kieskeurig en heeft niet veel riet nodig om een zangpost te bemannen. Hun krassende zang was tijdens de meeste rondes vanaf half april te horen. De vijf territoria bevonden zich allemaal in het westelijk deel van dit telgebied. Hoog aantal voor de Bruggematen, wat met de toekomstige verrieting alleen maar zal toenemen.

Rietgors 1(0) territorium

De rietgors blijft een schaarse soort in dit telgebied.

5.4.2 Waarnemingen van niet-broedende vogels

Grauwe gans Op 9 april verbleven er 31 grauwe ganzen in de Bruggematen. Zes gezinnen gans zijn op 21 april geteld, allen in de nabijheid van water. Op dezelfde dag is een club van twintig vogels gezien. Twee gezinnen met totaal zeventien jonge vogels verbleven op 22 mei in het telgebied.

Nijlgans Eén vogel is op 22 mei gezien.

Bruine kiekendief Een mannetje bekeek vanaf een weidepaaltje het gebied op 21 april.

Ekster Op 21 april verbleven twee eksters langs de rand van de Bruggematen.

Pimpelmees Een paartje pimpelmees scharrelde in het riet op 9 april.

Spreeuw Tijdens de tweede telling, op 21 april, zijn er zo'n 50 foeragerende spreeuwen waargenomen, tijdens de hiernavolgende tellingen steeds enkele vogels.

5.4.3 Andere waarnemingen

Haas Op 9 april zijn er zeven hazen in het gebied gezien en op 21 april acht. Vijf stuks zijn waargenomen op 7 mei en drie op 22 mei.

Mol Ook dit jaar zijn er weer verscheidene molshopen in de Bruggematen aangetroffen.

Groene kikker Vanaf 7 mei zijn de eerste groene kikkers waargenomen.

5.5 Wolkenberg

Aan territoria dit jaar 53 in de Wolkenberg, vorig jaar 63. Aantal broedvogelsoorten is gelijk gebleven, achttien. Soorten die eerder hebben gebroed en dit jaar weer opnieuw zijn waterral, grutto en bosrietzanger. Verdwenen soorten zijn scholekster, witte kwikstaart en merel. De drie meest voorkomende broedvogels zijn meerkoet, rietzanger en op een gedeelte derde plaats staan wilde eend, Kievit en kleine karekiet. Vogels van de Rode lijst zijn slobbeend, grutto en tureluur. Oranje lijst soorten zijn bruine kiekendief, waterhoen en Kievit.

5.5.1 Toelichting bij de broedvogelsoorten

Fuut 1(1) territorium

Een kletsnat nest bevond zich in een sloot in het noordelijk deel. Een paar met een jong is op 10 juni waargenomen.

Knobbelzwaan 1(2) territorium

Het derde jaar op rij met een territorium. In die jaren lagen de nesten in dezelfde regio binnen het gebied.

Grauwe gans 2(6) territoria

Weer terug naar het niveau van 2021, maar dat kan zomaar weer veranderen.

Krakeend 3(5) territoria

Na het hoge aantal van vorig jaar nu weer terug naar het gemiddelde. Een vrouwtje met pullen is op 10 juni waargenomen.

Wilde eend 5(4) territoria

De indruk bestaat dat het een goed broedseizoen in de Wolkenberg is geweest. Tijdens de laatste telling zijn er vijf vrouwtjes met kuikens gezien.

Slobeend 1(1) territorium

Op deze soort is geen peil te trekken. Kan zomaar weer naar vier territoria uitschieten.

Kuifeend 1(1) territorium

Of het is niets, één of twee broedgebieden voor deze fraaie eend.

Bruine Kiekendief 1(1) territorium

Op 9 april is een bruine kiekendief waargenomen die landde in een noordelijke rietkraag. Op 21 april vloog een vrouwtje hetzelfde rietveld uit. Op 22 mei vertelde een vogelaar mij dat een kennis met een drone in de tweede helft van april nog een nest met één ei heeft gefotografeerd. Maar begin mei bleek het nest leeg te zijn. Volgens de persoon is dit moedwillig gedaan(!). Inventarisator vond een duidelijk pad in het rietveld richting de broedlocatie. Gericht gezocht naar de nestplaats is er niet.

Waterral 1(0) territorium

Het vorige territorium van deze topvogel was in 2014.

Waterhoen 3(4) territoria

Drie territoria aan de westzijde is een prima aantal in de Wolkenberg.

Meerkoet 9(10) territoria

Tijdens de eerste telronde op 9 april zijn er drie nesten opgemerkt. Op 10 juni zijn er zes paren met jonge vogels waargenomen.

Kievit 5(4) territoria

Voor dit telgebied een prima aantal. Een gebiedstrouw gekleurde vrouwtje verbleef op 9 april in de Wolkenberg. De vogel is in hetzelfde gebied geringd op 24 april 2020 als 'volwassen vrouw op het nest' (schr. meded. Frank Majoor, onderzoeksassistent SOVON). Op 22 mei zijn twee alarmerende kievitparen waargenomen.

Grutto 1(0) territorium

Deze soort blijft vanaf 2017 redelijk constant met één, twee of geen territoria.

Tureluur 2(2) territoria

Twee alarmerende paartjes zijn op 10 juni opgemerkt.

Rietzanger 7(2) territoria

Van twee naar zeven territoria voor deze uitbundige vogel.

Bosrietzanger 2(0) territoria

Deze soort voelt zich prima thuis als er langzaam maar zeker verruiging toeneemt. In 2016 was de laatste keer dat er van de bosrietzanger territoria gevonden zijn.

Kleine karekiet 5(10) territoria

De kleine karekiet staat bekend als een opportunist, die zelfs de bewoonde wereld niet schuwt en langs smalle stukjes riet in dorpen en steden, bijvoorbeeld parkvijvers en sloten, kan broeden. Daarom is de halvering opvallend voor deze soort.

Rietgors 3(6) territoria

Ook bij deze soort een halvering in aantallen territoria.

5.5.2 Waarnemingen van niet-broedende vogels

Blauwe reiger Op 9 april struinde een blauwe reiger door het gras en op 7 mei stond er een te vissen langs een rietkraag.

Grauwe gans Op 9 april zijn er verspreid over het telgebied twintig grauwe ganzen geteld en twee oude vogels met vijf pullen. Vijftien verspreidde ganzen en drie paar met vier, vijf en zes jonge vogels verbleven op 21 april in de Wolkenberg. Op 7 mei zijn er vier gezinnen geteld met aan jonge vogels: één, drie, vier en zeven, daarnaast nog zeven 'losse' vogels. Tijdens de laatste telling op 10 juni zijn adulten met één, acht en negen pullen gezien, en over het gebied verspreid nog 30 vogels.

Nijlgans Op 21 april vlogen er twee vogels over het telgebied en op 7 mei is een paar opgemerkt.

Wilde eend In de Eeminlaat verbleven op 10 juni vijftien wilde eenden, waarvan tien woerden.

Sperwer Op 9 april is voor het eerst in vijftien jaar tellen in de Wolkenberg een sperwer waargenomen. De vrouwelijke vogel zat op een weidepaaltje aan de oostzijde van het gebied.

Boomvalk Op 7 mei is een overvliegende boomvalk met een spreeuw als pooi waargenomen.

Oeverloper Langs de slenk is op 21 april een foeragerende vogel gespot.

Watersnip Langs de inlaat zijn op 21 april drie druk foeragerende watersnippen opgemerkt.

Bokje Op 21 april is een opvliegend bokje in het noordelijk deel waargenomen.

Visdief Boven de inlaat is op 10 juni een jagende vogel gezien.

Houtduif Op 7 mei zijn twee foeragerende houtduiven opgemerkt.

Ijsvogel Een mannetje (geheel zwarte ondersnavel) is op 7 mei waargenomen. Vanaf een rietstengel, waar vanaf de vogel zo'n twee minuten uitzicht had, dook hij de noordelijke plas in. Zonder resultaat vloog de ijsvogel het gebied uit.

Grote bonte specht Zeker geen alledaagse vogel in de Wolkenberg. Op 22 mei inspecteerde een vrij tam mannetje een weidepaaltje(!) die in een rietveldje in het noordelijk deel stond.

Oeverzwaluw Vanaf 22 mei zijn elke telling gierzwaluwen gezien.

Boerenzwaluw Na 22 mei is ook deze soort tijdens elk volgend bezoek aanwezig geweest.

Pimpelmees Op 7 en 22 mei is een in het riet foeragerende pimpelmees gezien.

Koolmees Een mannetje foerageerde op 7 mei op het witte vlas boven een 'sigaar' van een grote lisdodde.

Ekster Op 21 april stond een ekster op een weidepaaltje.

Putter Drie putters vlogen op 22 mei op uit het noordelijkste perceel en verdwenen richting west.

5.5.3 Andere waarnemingen

Haas Pas de tweede ronde, 21 april is één haas gezien. Vier exemplaren verbleven op 7 mei in het gebied. Op 10 juni, de laatste telronde in de Wolkenberg, zijn er twee hazen geteld.

Groene kikker Vanaf 21 april zijn elke telling groene kikkers in de Wolkenberg waargenomen.

5.6 Rode- en Oranje lijst soorten

Rode lijsten zijn een middel om de aandacht te vestigen op soorten die bedreigd worden of kwetsbaar zijn. Als een soort op de Rode lijst verschijnt is er al sprake van een flinke bedreiging. Daarom zijn Oranje lijsten ingevoerd, zodat je tijdig kunt ingrijpen. Rode en Oranje lijsten kunnen een graadmeter zijn voor de effectiviteit van het natuurbeheer.

In de Rode lijst van broedvogels (Kwak R. *et al.* 2018) worden vijf categorieën onderscheiden. Voor de resultaten in de vijf onderzochte terreinen in 2021 betreft dit:

Bedreigde soorten: Soorten die sterk zijn afgenomen en zeldzaam tot zeer zeldzaam zijn, alsmede soorten die zeer sterk zijn afgenomen en zeldzaam zijn.

Kwetsbare soorten: Soorten die zijn afgenomen en vrij tot zeer zeldzaam zijn, en ook soorten die sterk tot zeer sterk zijn afgenomen en vrij zeldzaam zijn.

Gevoelige soorten: Soorten die stabiel of toegenomen zijn en zeer zeldzaam zijn, en ook soorten die sterk tot zeer sterk zijn afgenomen en algemeen zijn.

	Rode lijst soorten			Oranje lijst soorten
	Bedreigd	Kwetsbaar	Gevoelig	
De Helling	Zomertaling	Slobeend	Grutto Tureluur	Scholekster Kluut Kievit
Uiterdijken	Zomertaling Tapuit	Slobeend	Grutto Tureluur	Scholekster Kievit
Zwarte Noord		Slobeend Bontbekplevier	Grutto Tureluur	Scholekster Kievit
Bruggematen			Grutto Tureluur	Waterhoen Scholekster Kievit
Wolkenberg		Slobeend	Grutto Tureluur	Bruine kiekendief Waterhoen Kievit

Tabel 2. Soorten van de Rode- en Oranje lijst in de vijf onderzochte gebieden in 2023.

6 PREDATIE

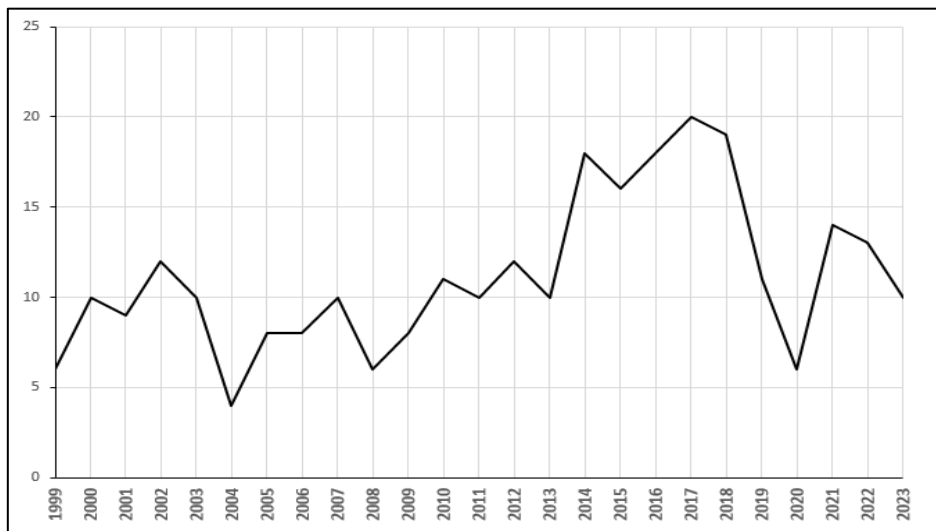
Wanneer roofdieren eieren en/of kuikens van weidevogels buit maken, wordt gesproken van predatie. Deze vorm van consumeren kan problemen veroorzaken, maar is niet de wezenlijke oorzaak van de dramatische achteruitgang van de weidevogelstand en het afnemende soortenaantal in ons land. Weidevogels klonteren samen in de beste grasgebieden. Daardoor zijn predatoren min of meer ‘gedwongen’ om juist dáár naar toe te gaan.

Het verschijnsel predatie roept altijd weer emotie op. Naar menselijke emotionele maatstaven is een verlies van het nageslacht hoog, maar in natuurlijke situaties is een dergelijk verlies niet exceptioneel. Een goede populatie kan predatie aan, mits die niet voortdurend groot is en dit eetgedrag de stand wezenlijk beïnvloedt.

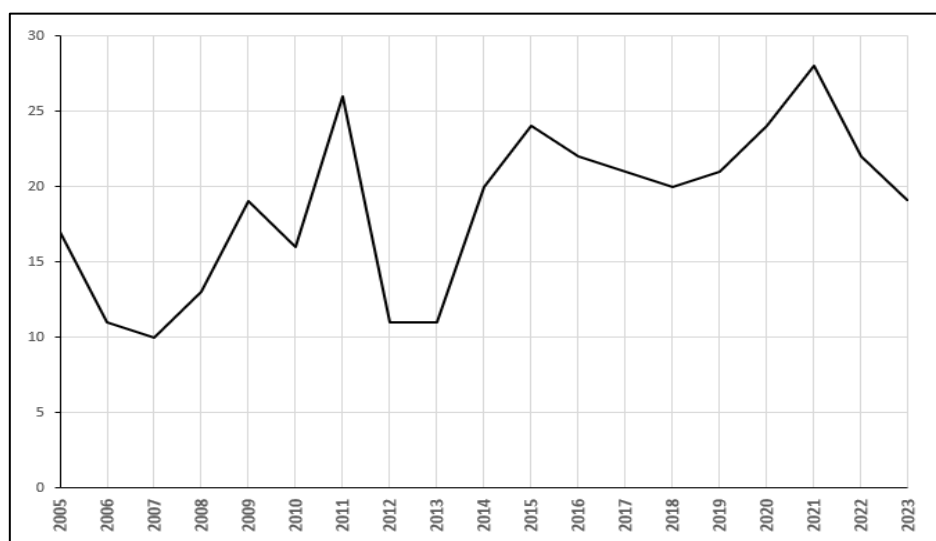
	Jaar van predatie								
	2023	2022	2021	2020	2019	2018	2017	2016	2015
De Helling	X	X		X		X			
Uiterdijken	X	X		X		X			
Zwarte Noord			X	X		X			

Tabel 3. Jaren van totale predatie in drie onderzochte gebieden t/m 2023.

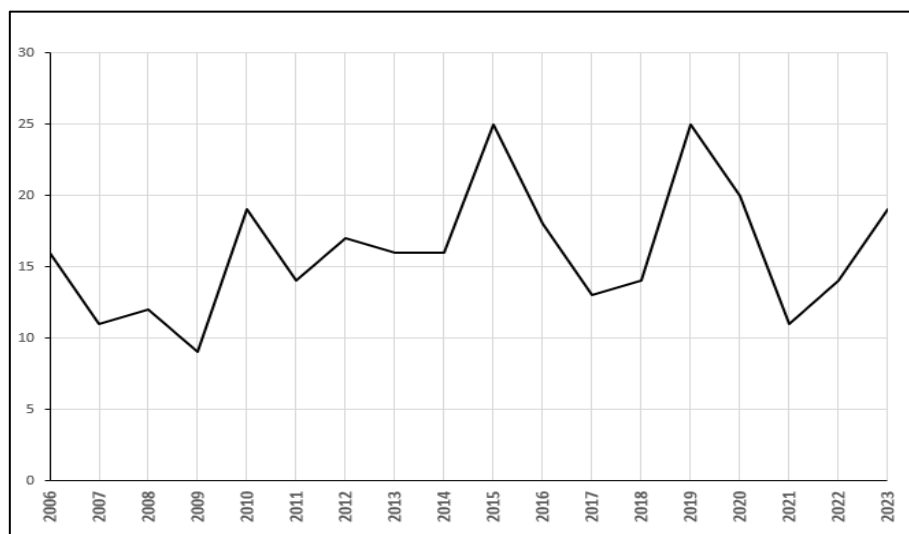
Of predatie in de drie graslandreservaten met een weidevogeldoelstelling, De Helling, Uiterdijken en Zwarte Noord, tot een lokale afname van de gruttobevolking kan leiden is moeilijk te voorspellen. De omvang van het probleem wordt nog verhuld door de lange levensduur van de volwassen vogels. Daarnaast zijn grutto's plaatstrouw waardoor ze in eerst instantie naar dezelfde broedgebieden als voorgaande jaren zullen trekken. Doordat er echter nauwelijks jonge vogels bijkomen, kan de populatie vergrijzen. Dit kan na verloop van tijd tot een afname van de soort leiden. Vooralsnog lijkt hier nog geen sprake van. De grutto beweegt zich in de drie weidevogelgebieden al jaren met een golvende beweging en handhaaft zich redelijk tot goed (zie Tabel 4, 5 & 6).

Tabel 4. Grutto territoria in De Helling 1999 t/m 2023.

Tabel 5. Grutto territoria in Uiterdijken in 2005 t/m 2023.

Tabel 6. Grutto territoria in de Zwarte Noord in 2006 t/m 2023.

Afname in een vogelpopulatie kan twee oorzaken hebben. De afname kan komen door lage overlevingskansen van de ouders of een laag reproductief succes. Onderzoek heeft uitgewezen dat de afname van de Nederlandse grutto populatie niet te maken heeft met de overlevingskansen van de ouders. De oorzaak moet worden gezocht in het lage reproductieve succes (Kuipers 2010).

Veranderingen in broedgebieden kunnen leiden tot het zoeken van een andere broedlocatie. Hier wordt wel rekening gehouden met het nestsucces van het voorgaande jaar, maar ook de voedselkwaliteit en kwantiteit. Hierbij zullen grutto's naar een broedplaats met een minimale predatiekans streven.

7 BEHEERAANBEVELINGEN

In Uiterdijken staat het schiereiland inmiddels vol pitruspollen, wat niet de openheid biedt die weidevogels nodig hebben. Indien men dit wenst te bestrijden is lange adem nodig. Zo is kort op de bodem maaien nodig. Met name in het najaar nog een keer klepelen of maaien is belangrijk omdat pitrus dan de meeste biomassa produceert. In Wolkenberg wordt, vanaf begin mei, het zicht op het meest noordelijk deel van de slenk belemmerd door hoog riet. Daarnaast schieten er wilgen uit de grond en bestaande wilgen worden groter (stamdiameter van 10 cm). Pitrus neemt hier ook toe. Voor meer openheid zou deze hoge vegetatie verwijderd en afgevoerd kunnen worden.

Natuurmonumenten heeft binnen de drie graslandreservaten langs de Eem met een weidevogeldoelstelling aan alle randvoorwaarden voor adequaat weidevogelbeheer voldaan. Helaas is het nog steeds vaak onduidelijk welke predator actief is en in welke mate. Vooral omdat vermoedelijk de meeste predatie in de nacht plaatsvindt. Om bij de predatie van weidevogelkuikens de predator vast te stellen, is het advies om gebruik te maken van wildcamera's. Zodra men weet welke predator(en) verantwoordelijk is/zijn voor het merendeel van de predatie, kunnen er gerichte maatregelen genomen worden, om zo mogelijk de predatiedruk te verminderen.

8 DANKZEGGING

Voor de interesse in het onderzoek en de kennis over gebruik en beheer van de gebieden dank ik Jan Roodhart (Boswachter Natuurbeheer Natuurmonumenten). Echter ook voor het bemoedigen na mijn melding over de predatie.

9 GERAADPLEEGDE LITERATUUR

Beintema, N. 2023.

Gemengde geluiden uit het gruttoveld. Vogelbescherming, Zeist.

Geld, J. van der, *et al*, 2013.

Weidevogels in een veranderd landschap: meer kleur in het landschap. KNNV Uitgeverij, Zeist.

Hooijmeijer J. *et al*, 2021.

Grutto Landschap Project Jaarverslag 2020. Rapport van Conservation Ecology Group, Groningen Institute for Evolutionary Life Sciences, Rijksuniversiteit Groningen, Division of Toxicology, Wageningen University, EIS Kenniscentrum Insecten.

Houten, M. van, 2022.

Resultaten van broedvogelinventarisaties in binnen- en buitendijkse terreinen van Natuurmonumenten bij rivier de Eem in 2022. Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken, Uitgave 307, Hilversum.

Kuipers, C., 2010.

Zoeken nestelende grutto's, *Limosa l. limosa* elkaar op? Een literatuurstudie geïnspireerd op de nestverspreiding van grutto's in de Workumer-Binnenwaard. Bachelor Scriptie, Rijks Universiteit Groningen.

Kwak, R. *et al*, 2018.

Bedreigde vogels in Nederland. Vogels van de Rode lijst in hun leefgebied. KNNV Uitgeverij, Zeist.

Vergeer, J.W. *et al*, 2016.

Handleiding Sovon broedvogelonderzoek: Broedvogel Monitoring Project en Kolonievogels. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

BIJLAGEN

- Bijlage 1 Soorten en territoria van broedvogels van De Helling in 1999 t/m 2023.
- Bijlage 2 Soorten en territoria van broedvogels van Uiterdijken in 2005 t/m 2023.
- Bijlage 3 Soorten en territoria van broedvogels van de Zwarte Noord 2006 t/m 2023.
- Bijlage 4 Soorten en territoria van broedvogels van de Bruggematen in 2008 t/m 2023.
- Bijlage 5 Soorten en territoria van broedvogels van de Wolkenberg in 2009 t/m 2023.
- Bijlage 6 Territoriakaarten van de broedvogelsoorten in 2023.
- De Helling
 - Uiterdijken
 - Zwarte Noord
 - Bruggematen
 - Wolkenberg

Bijlage 1

Soorten en territoria van broedvogels van De Helling in 1999 t/m 2023.

Soort	2023	2022	2021	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003	2002	2001	2000	1999
Knobbelzwaan	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	1	1	1
Zwarte zwaan	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Grauwe gans	1	1	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bergeend	2	2	1	1	2	-	1	2	1	1	-	2	-	1	2	-	2	2	2	1	5	4	5	4	3
Krakeend	1	3	3	4	2	3	4	2	4	4	2	2	2	1	1	2	1	-	2	1	-	1	4	5	5
Wintertaling	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Wilde eend	4	3	2	2	4	5	6	4	4	-	2	6	-	3	2	4	1	5	3	2	8	5	5	3	5
Zomertaling	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	2	1	-	-	1	3	1	3
Slobeend	4	3	5	2	2	2	3	1	1	2	-	2	1	-	1	1	2	2	5	1	1	3	10	3	7
Kuifeend	-	1	2	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	1	-	-	1
Waterhoen	-	-	-	-	-	1	-	-	2	1	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Meerkoet	6	7	11	8	6	6	7	11	9	6	3	3	10	7	9	12	4	10	15	12	14	15	20	10	16
Scholekster	2	1	2	1	-	2	2	2	2	2	-	2	1	1	1	2	-	1	3	2	3	1	2	1	1
Kleine plevier	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-
Bontbekplevier	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Kluut	16	11	10	3	8	8	15	14	14	9	11	8	4	1	5	-	7	1	-	-	4	3	2	2	2
Kievit	9	8	7	1	5	7	9	10	8	10	10	12	7	5	7	5	7	8	13	8	12	11	10	8	18
Kemphaan	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Grutto	10	13	14	6	11	19	20	18	16	18	10	12	10	11	8	6	10	8	8	4	10	12	9	10	6
Tureluur	5	3	7	-	1	2	5	4	4	5	2	5	2	2	4	3	3	4	9	2	6	6	5	3	3
Veldleeuwerik	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	1	-	1	2
Bosrietzanger	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	3
Graspieper	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	-	-	-
Gele kwikstaart	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Witte kwikstaart	-	-	1	1	1	1	-	1	3	-	-	1	1	1	2	2	2	2	6	1	2	1	-	-	-
Blauwborst	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-
Merel	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Rietzanger	2	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kleine karekiet	2	-	-	-	-	1	-	3	10	3	-	2	2	5	7	10	3	2	4	5	4	6	6	9	2
Rietgors	3	-	-	1	2	-	1	2	2	2	1	2	2	2	4	5	2	6	6	8	8	6	3	5	-
Aantal territoria	69	57	69	31	45	58	75	75	81	66	42	59	43	40	54	53	45	50	82	49	80	82	90	63	84
Aantal soorten	16	13	15	12	12	12	13	14	15	15	9	13	12	12	14	12	13	14	18	16	15	19	16	17	18

Bijlage 2

Soorten en territoria van broedvogels van Uiterdijken in 2005 t/m 2023.

Soort	2023	2022	2021	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005
Fuut	1	-	-	-	-	-	1	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-	1	-
Knobbelzwaan	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-
Kolgan	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Grauwe gans	3	2	-	-	-	3	-	4	1	3	-	1	2	2	-	-	-	-	1
Soepgans	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	2	1	-	2	-	-	-	7
Canadese gans	-	-	-	-	-	-	2	2	1	4	4	-	3	-	1	1	-	-	1
Bergeend	1	1	2	1	1	1	-	2	1	-	1	2	2	3	1	-	2	1	1
Smient	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Krakeend	2	2	4	6	4	-	4	3	5	2	3	6	3	4	1	5	3	4	1
Wintertaling	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1
Wilde eend	3	2	5	4	5	4	4	6	4	4	1	5	8	4	9	8	6	1	10
Soepeend	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Zomertaling	1	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	2	1	-
Slobeend	2	3	2	4	3	3	-	2	3	3	1	2	1	1	3	2	2	2	-
Kuifeend	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	1
Fazant	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Waterral	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Porseleinhoen	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Waterhoen	-	-	1	-	1	-	1	-	2	-	-	-	-	-	1	-	1	2	1
Meerkoet	8	5	9	8	6	2	9	9	1	4	5	1	7	1	1	7	1	1	15
Scholekster	1	4	5	2	3	2	3	3	4	5	3	4	5	5	4	5	3	5	8
Kievit	10	9	12	5	7	11	17	18	24	11	16	20	21	14	9	17	17	10	18
Grutto	19	22	28	24	21	20	21	22	24	20	11	11	26	16	19	13	10	11	17
Tureluur	4	9	12	2	7	4	10	8	8	9	5	7	5	8	6	8	6	10	12
Veldleeuwenik	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Graspieper	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	2	1	-	-	2	1	1
Witte kwikstaart	-	1	4	2	2	-	1	3	2	1	2	3	2	2	2	2	3	3	3
Rietzanger	9	5	7	5	2	4	3	3	3	2	1	-	-	2	2	-	-	-	-
Bosrietzanger	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-
Kleine karekiet	1	2	2	2	3	2	1	-	2	2	3	4	-	2	8	3	-	5	3
Blaauwborst	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tapuit	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rietgors	5	3	2	2	2	1	1	3	2	2	2	1	-	3	2	1	1	1	2
Aantal territoria	74	74	95	68	70	59	78	88	98	74	66	81	88	78	82	73	71	84	103
Aantal soorten	19	16	14	14	17	14	14	15	18	16	16	16	14	16	18	13	16	18	18

Bijlage 3

Soorten en territoria van broedvogels van de Zwarte Noord in 2006 t/m 2023.

Soort	2023	2022	2021	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006
Knobbelzwaan	-	1	1	1	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Grauwe gans	4	7	-	-	1	4	1	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Canadese gans	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-
Bergeend	1	1	1	1	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	1	-	1	-
Krakeend	3	2	2	2	2	2	2	2	3	2	1	3	1	3	2	1	1	1
Wintertaling	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Wilde eend	2	4	2	4	3	3	6	5	3	1	1	3	2	3	2	3	3	3
Soepeend	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Zomertaling	-	1	-	1	-	-	1	-	-	1	-	-	-	1	-	-	1	1
Slobeend	2	3	4	6	4	5	1	4	4	1	3	3	3	3	2	1	1	1
Kuifeend	1	-	1	4	2	1	-	2	2	1	3	2	-	-	-	1	-	1
Waterhoen	-	-	1	-	-	-	2	1	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Meerkoet	8	4	11	8	8	6	13	9	9	5	4	7	9	16	14	19	15	17
Scholekster	3	2	4	2	4	2	2	4	4	3	3	1	4	2	1	1	1	1
Kleine plevier	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bontbekplevier	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kluut	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	1	1	1	1	-
Kievit	22	17	11	10	9	11	11	10	18	13	13	16	11	11	11	17	12	9
Watersnip	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Gruito	19	14	11	20	25	14	13	18	25	16	16	17	14	19	9	12	11	16
Tureluur	10	12	6	5	8	4	5	6	7	7	5	6	4	7	7	6	1	3
Veldleeuwerik	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Witte kwikstaart	1	1	-	1	1	1	1	1	-	-	1	2	-	1	1	1	-	2
Rietzanger	-	-	1	1	1	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bosrietzanger	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rietgors	-	-	1	2	2	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Aantal territoria	78	69	57	69	71	55	61	67	79	51	52	62	49	67	52	64	48	56
Aantal soorten	14	13	14	16	14	13	15	16	13	11	12	12	9	11	12	12	11	12

Bijlage 4

Soorten en territoria van broedvogels van de Bruggematen in 2008 t/m 2023.

Soort	2023	2022	2021	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008
Kolgans	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	1	1	1	-
Grauwe gans	2	1	1	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Nijlgans	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Bergeend	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Krakeend	3	3	2	2	1	1	1	2	-	-	1	1	-	1	-	-
Wintertaling	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Wilde eend	3	3	6	4	2	2	3	3	-	1	1	3	2	2	1	-
Slobeend	-	2	1	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kuifeend	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Buizerd	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Fazant	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Waterhoen	4	3	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Meerkoet	6	3	3	5	6	5	4	2	-	6	2	3	2	2	2	2
Scholekster	2	1	2	-	-	-	2	3	1	2	1	2	1	1	1	1
Kleine plevier	-	-	-	-	-	-	2	4	-	-	-	-	-	-	-	-
Kievit	14	13	9	7	7	8	8	9	8	7	7	8	14	15	10	13
Gruito	3	3	1	-	1	2	3	3	2	5	5	4	5	5	4	3
Tureluur	3	2	3	2	-	1	2	2	2	3	4	3	5	5	3	3
Witte kwikstaart	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	2	1	-	-	-
Merel	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Rietzanger	5	2	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tjiftjaf	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-
Zwarte kraai	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1
Kleine karekiet	-	3	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rietgors	1	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Aantal territoria	46	39	52	24	20	21	28	32	13	25	21	29	35	33	22	23
Aantal soorten	11	12	13	8	6	8	11	12	4	7	7	11	12	9	7	6

Bijlage 5

Soorten en territoria van broedvogels van de Wolkenberg in 2009 t/m 2023.

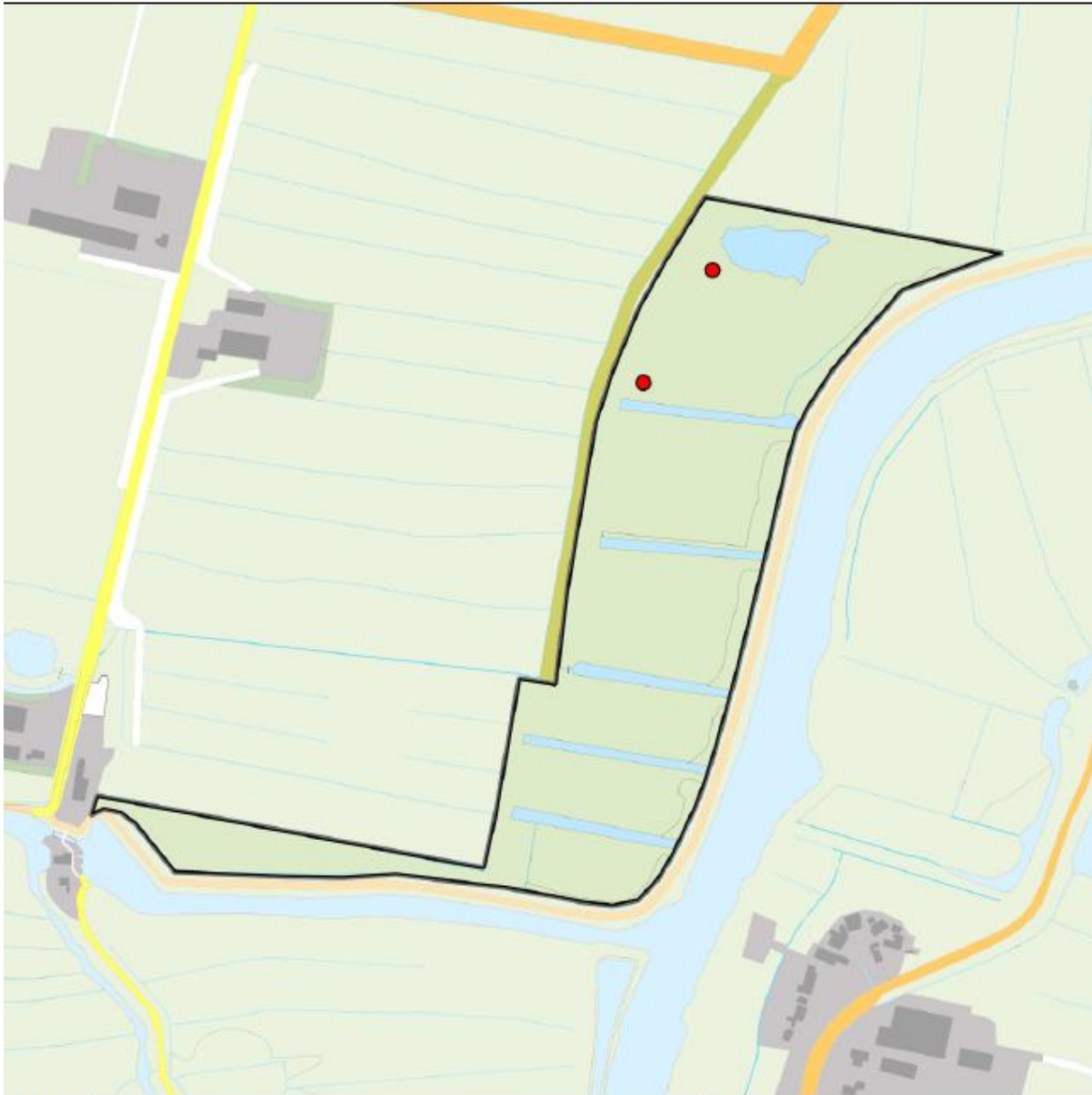
Soort	2023	2022	2021	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009
Fuut	1	1	1	-	-	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-
Knobbelzwaan	1	2	2	-	1	2	1	1	-	1	-	-	-	-	-
Grauwe gans	2	6	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Canadese gans	-	-	-	1	-	1	-	1	-	-	2	3	1	2	1
Bergeend	-	-	1	1	1	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-
Krakeend	3	5	3	4	4	3	3	1	1	-	1	1	-	-	-
Wilde eend	5	4	5	5	4	6	5	3	-	1	2	3	2	6	4
Slobeend	1	1	4	1	4	1	-	1	-	-	-	-	1	1	-
Kuifeend	1	1	2	1	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Bruine kiekendief	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fazant	-	-	-	1	-	-	1	1	1	1	-	-	-	-	1
Waterral	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Waterhoen	3	4	3	3	1	2	1	1	1	1	-	-	-	-	1
Meerkoet	9	10	8	7	8	5	8	6	6	4	3	4	4	5	3
Scholekster	-	1	1	1	1	1	2	3	1	-	1	-	1	1	1
Kluut	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-
Kleine plevier	-	-	1	2	1	-	1	3	-	-	-	-	-	-	-
Kievit	5	4	5	5	6	7	4	3	7	-	3	2	1	2	1
Watersnip	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Grutto	1	-	2	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Tureluur	2	2	3	2	3	3	1	2	-	-	-	-	-	-	-
Houtduif	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-
Witte kwikstaart	-	2	2	-	-	1	1	2	-	-	-	1	-	-	-
Blauwborst	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Merel	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	1	1	-
Snor	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rietzanger	7	2	4	3	1	3	2	1	-	-	-	-	-	-	-
Bosrietzanger	2	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Kleine karekiet	5	10	7	7	5	1	2	1	2	-	-	3	4	2	3
Rietgors	3	6	5	3	3	4	4	3	2	3	1	2	2	2	3
Aantal territoria	53	63	64	49	45	42	42	41	21	13	14	19	20	22	18
Aantal soorten	18	18	22	18	16	16	19	20	8	8	8	8	12	9	9

Bijlage 6 **Territoriakaarten van de broedvogelsoorten in 2023.**

- De Helling
- Uiterdijken
- Zwarte Noord
- Bruggematen
- Wolkenberg

De verspreiding van de soorten wordt weergegeven door middel van stippenkaarten, waarbij elke stip globaal de ligging van het territorium aanduidt.

Bergeend 2 territoria

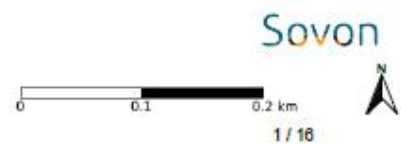

- Legenda:**
- Telgebied
 - Geldig territorium

Periode:
2023

Telgebied:
2848 De Helling

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand		
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	setzoen		datumg.	
	X	X	X					2	1	25-4 t/m 10-7	1500

Grauwe Gans 1 territorium

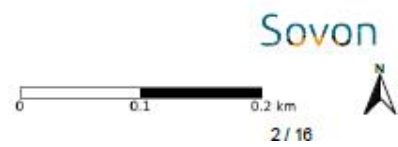

- Legenda:**
 Telgebied
 Geldig territorium

Periode:
2023

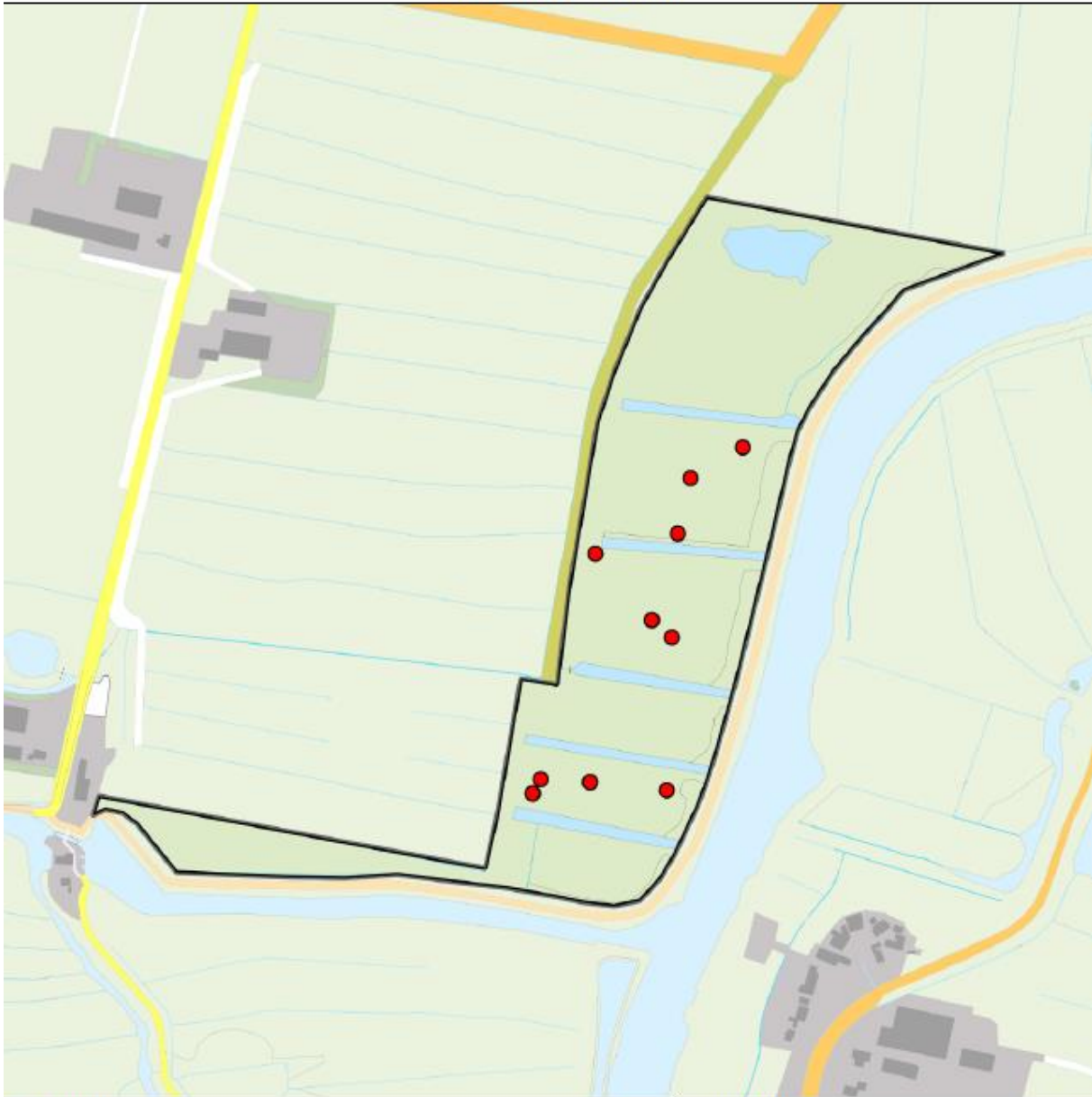
Telgebied:
2848 De Helling

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	setoos	
	X	X	X						1
									25-2 t/m 15-4
									500

Sovon

Grutto 10 territoria

- Legenda:**
 Telgebied
 Geldig territorium

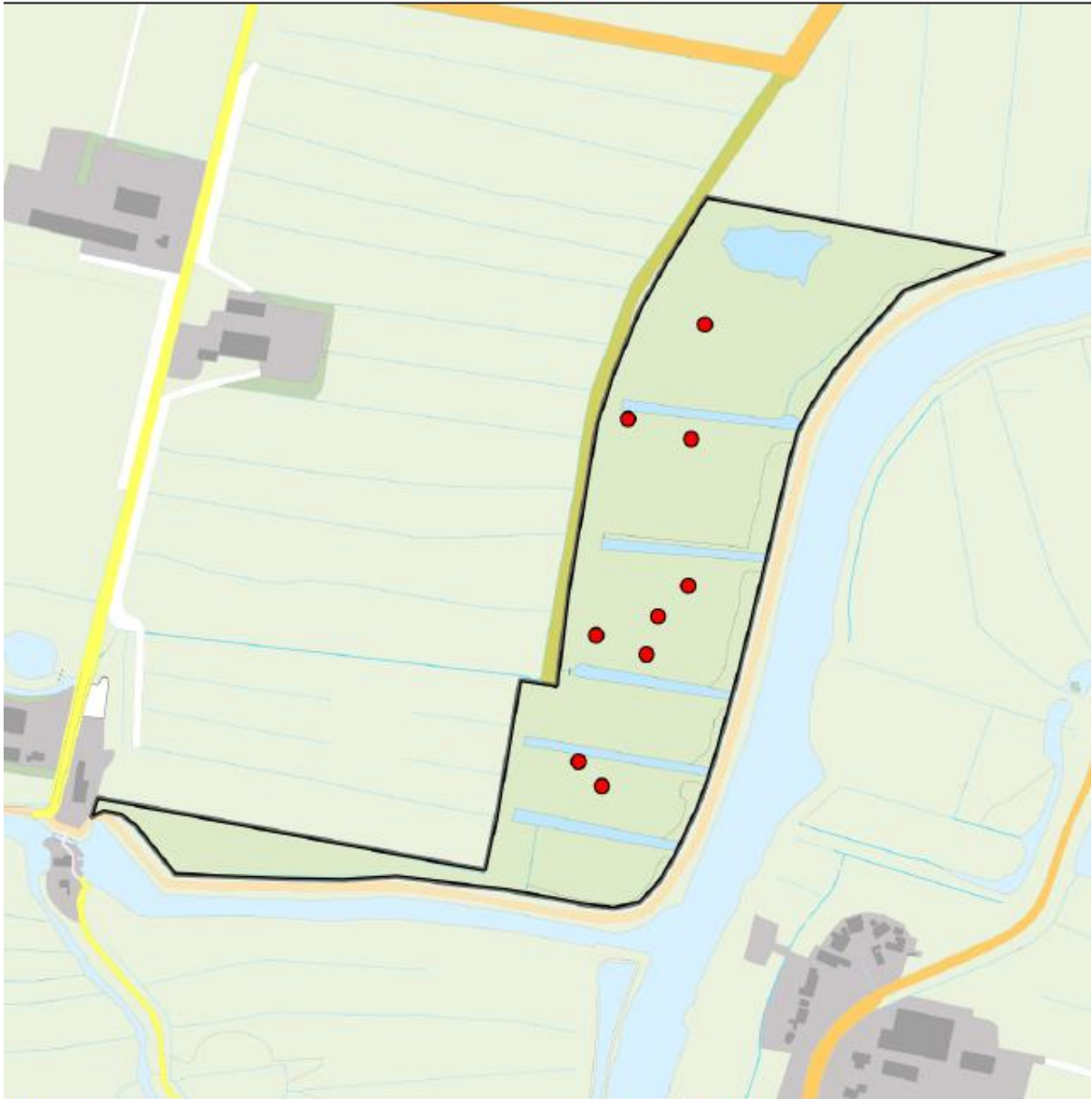
Periode:
2023

Telgebied:
2848 De Helling

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand		
adult	paar	territoriaal	neet	migrant	1	2	3	seizoen		datumg.	datumgrens
X	X	X	X					2	1	25-3 t/m 10-5	1000

Kievit 9 territoria

Legenda:
 Telgebied
 Geldig territorium

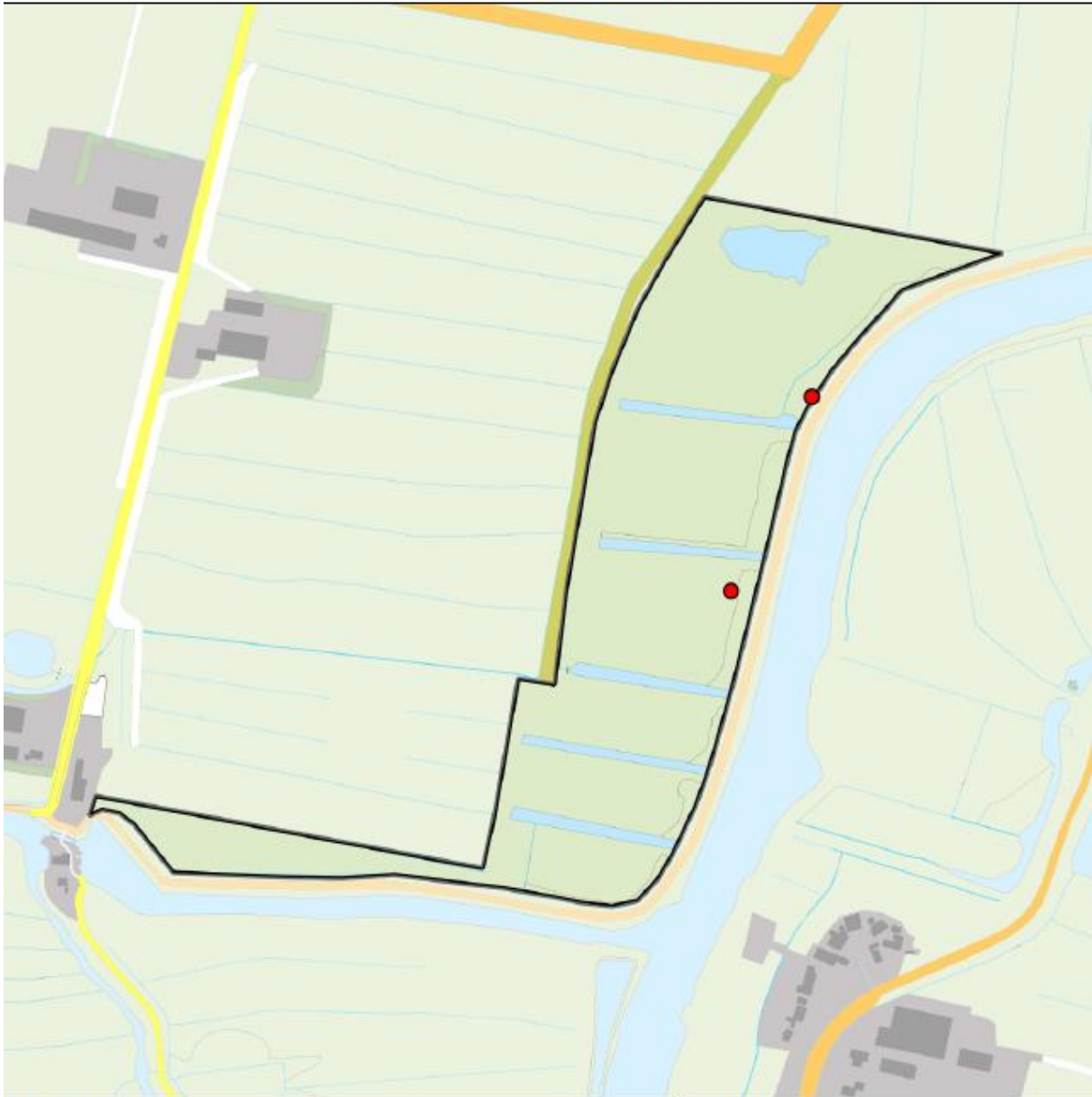
Periode:
2023

Telgebied:
2848 De Helling

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand		
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	setsoen		datumg.	datumgrens
man	x	x	x					2	1	25-1 km 10-5	1000

Kleine Karekiet 2 territoria

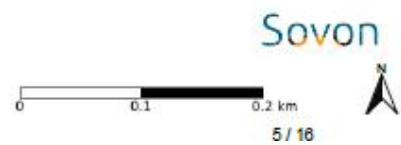

- Legenda:**
- Telgebied
 - Geldig territorium

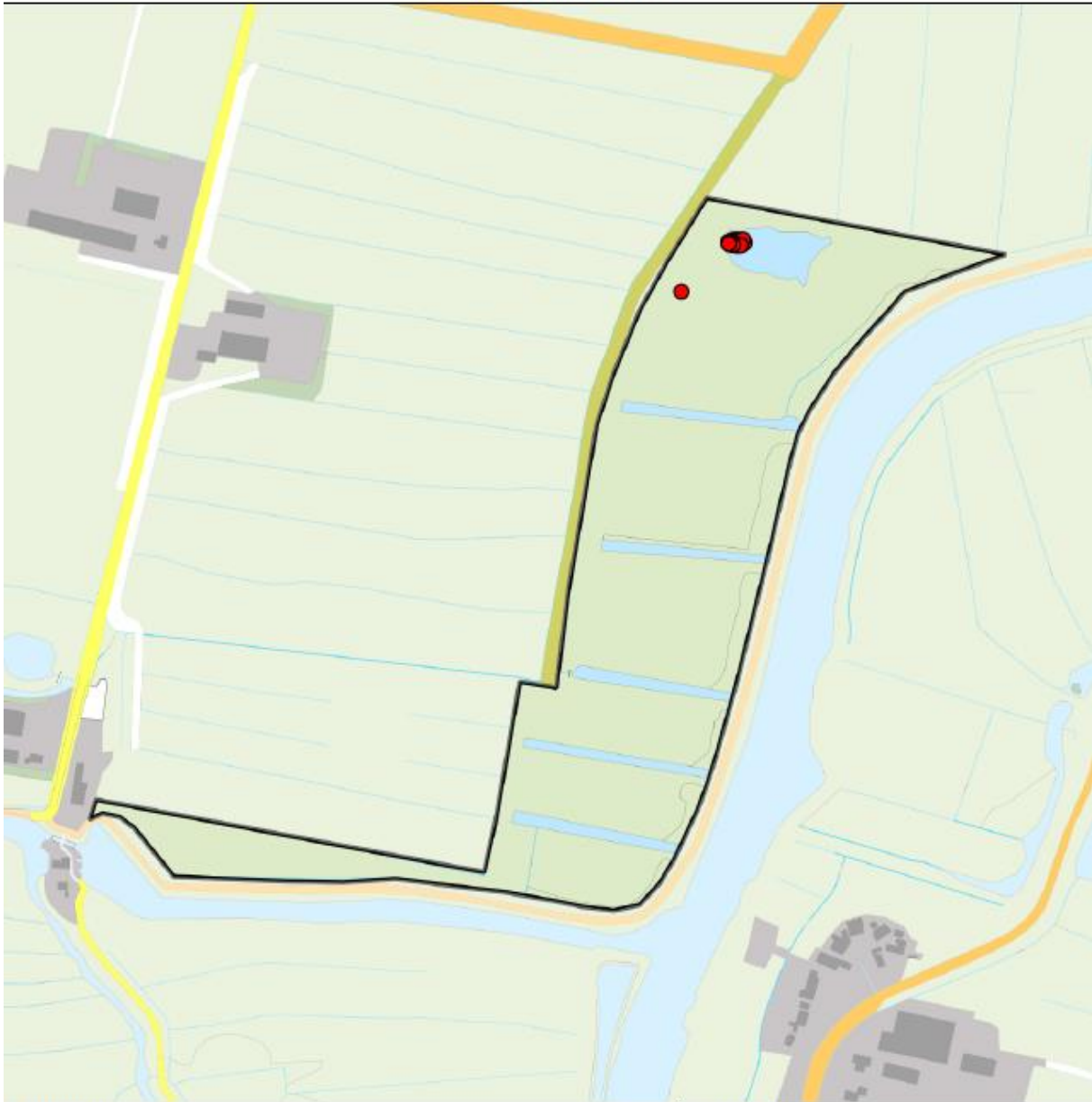
Periode:
2023

Telgebied:
2648 De Helling

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		datumgrens	fusieafstand	
adult	paar	territoria	neel	migrant	1	2	3	seizoen			datumg.
.	.	X	X	JA	1-9	10-13	14+		1	1-5 t/m 5-7	100

Kluut 16 territoria

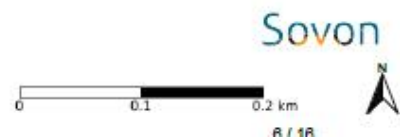

- Legenda:**
- Telgebied
 - Geldig territorium

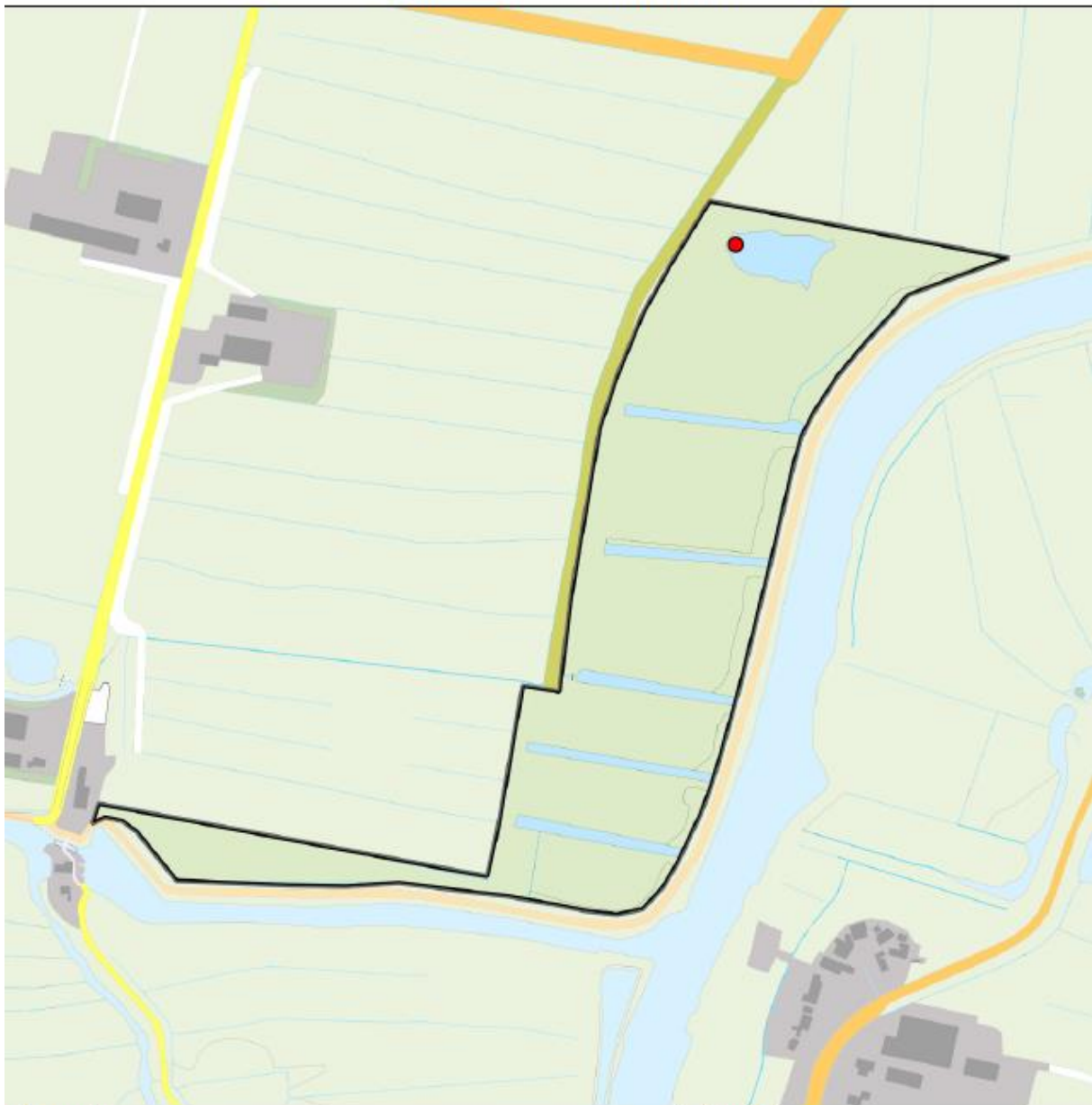
Periode:
2023

Telgebied:
2848 De Helling

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand	
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	seizoen		datumg.
	x		x						1	1-4 t/m 5-6

Knobbelzwaan 1 territorium

Legenda:

- Telgebied
- Geldig territorium

Periode:
2023

Telgebied:
2848 De Helling

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-		afstand
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	seizoen	datumgrens	afstand	
.	x	x	x					2	1	15-4 t/m 15-7	1000

Krakeend 1 territorium

- Legenda:**
- Telgebied
 - Geldig territorium

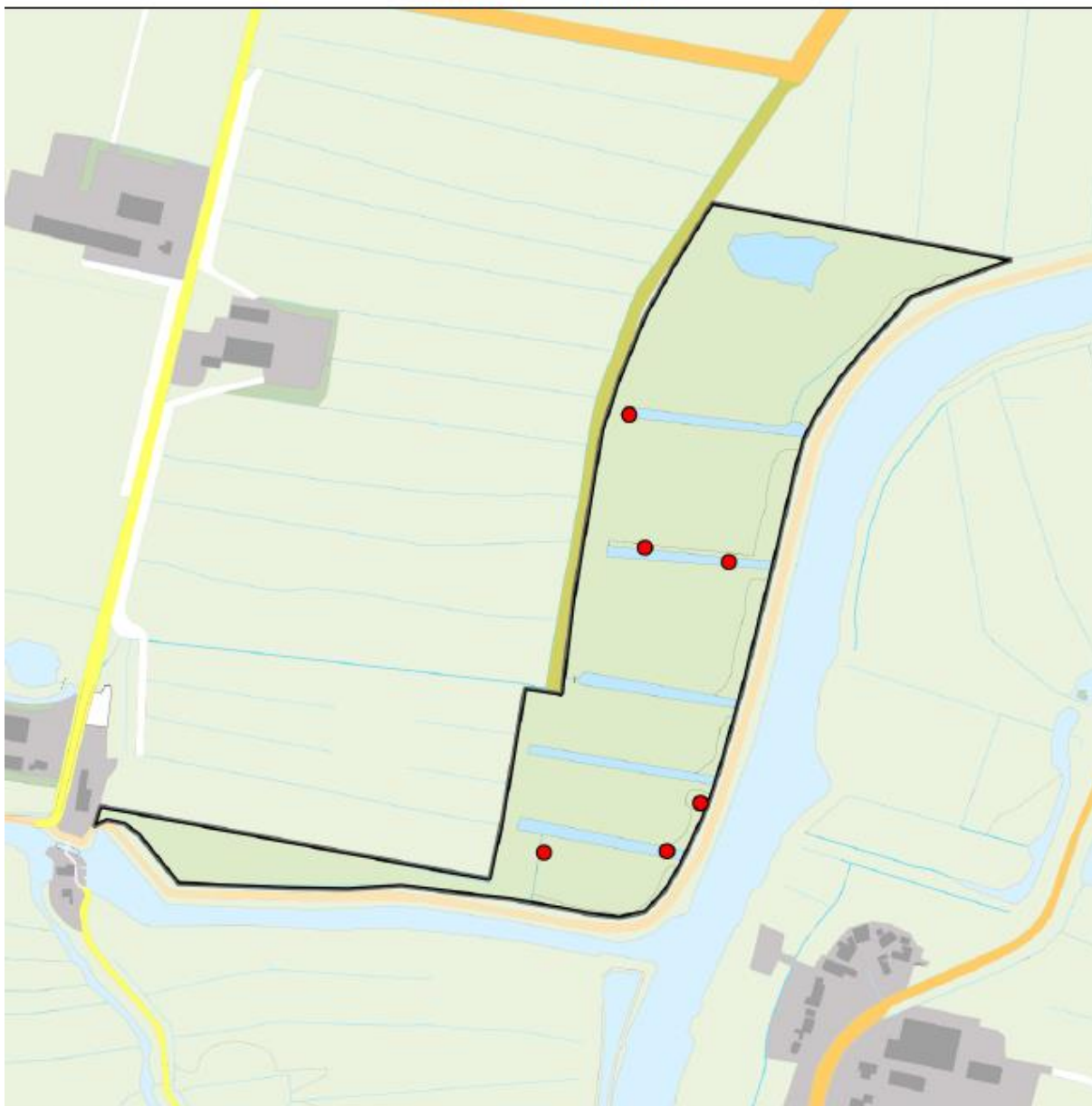
Periode:
2023

Telgebied:
2848 De Helling

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		datumgrens	fusie-afstand	
adult	paar	territoriaal	nest	migrant	1	2	3	seizoen			datumg.
.	.	X	X					2	1	15-4 t/m 10-6	1000
x	x								3	15-4 t/m 10-6	1000

Meerkoet 6 territoria

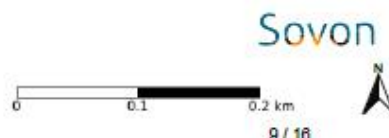

- Legenda:**
- Telgebied
 - Geldig territorium

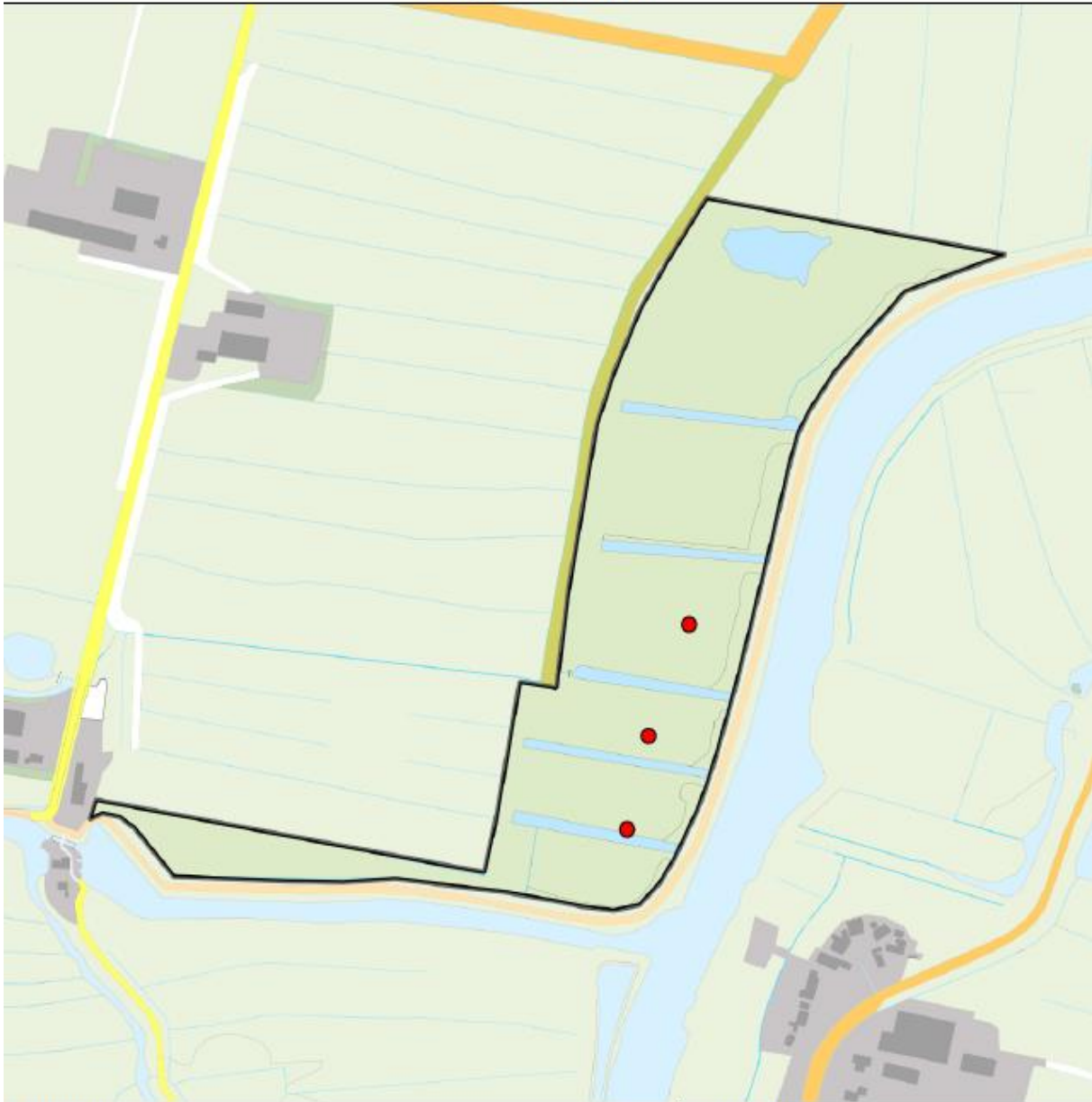
Periode:
2023

Telgebied:
2848 De Helling

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		datumgrens	fusie-afstand	
adult	paar	territoriaal	neest	migrant	1	2	3	setsoen			datumg.
X	X	X	X					2	1	15-4 t/m 5-6	500

Rietgors 3 territoria

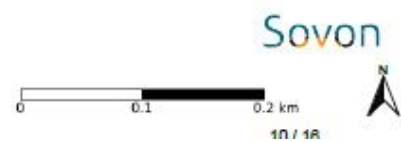

- Legenda:**
- Telgebied
 - Geldig territorium

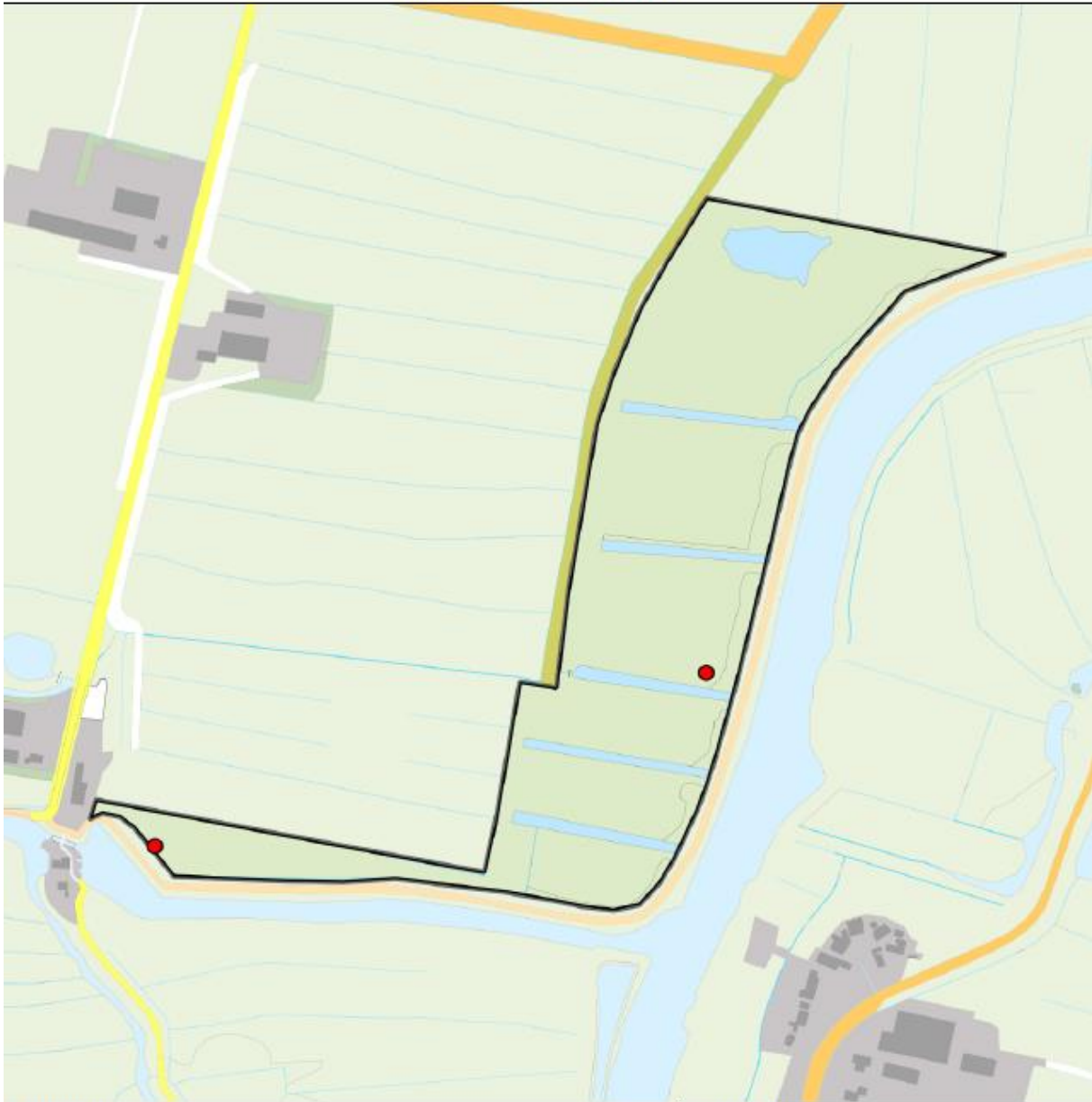
Periode:
2023

Telgebied:
2848 De Helling

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-		
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	seizoen	datumg.	datumgrens	afstand
x	x	x	x		1-6	7-13	14+	1	10-4 t/m 25-6	300	

Rietzanger 2 territoria

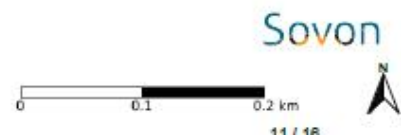

- Legenda:**
- Telgebied
 - Geldig territorium

Periode:
2023

Telgebied:
2848 De Helling

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-		
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	seizoen	datumg.	datumgrens	afstand
		✓	✓	14	14	7-10	14	1	16-1 Nov 27	100	

Scholekster 2 territoria

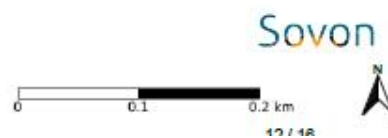

- Legenda:**
- Telgebied
 - Geldig territorium

Periode:
2023

Telgebied:
2848 De Helling

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand	
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	setzoen		datumg.

Slobeend 4 territoria

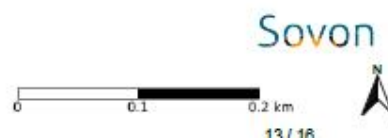

Legenda:
 Telgebied
 Geldig territorium

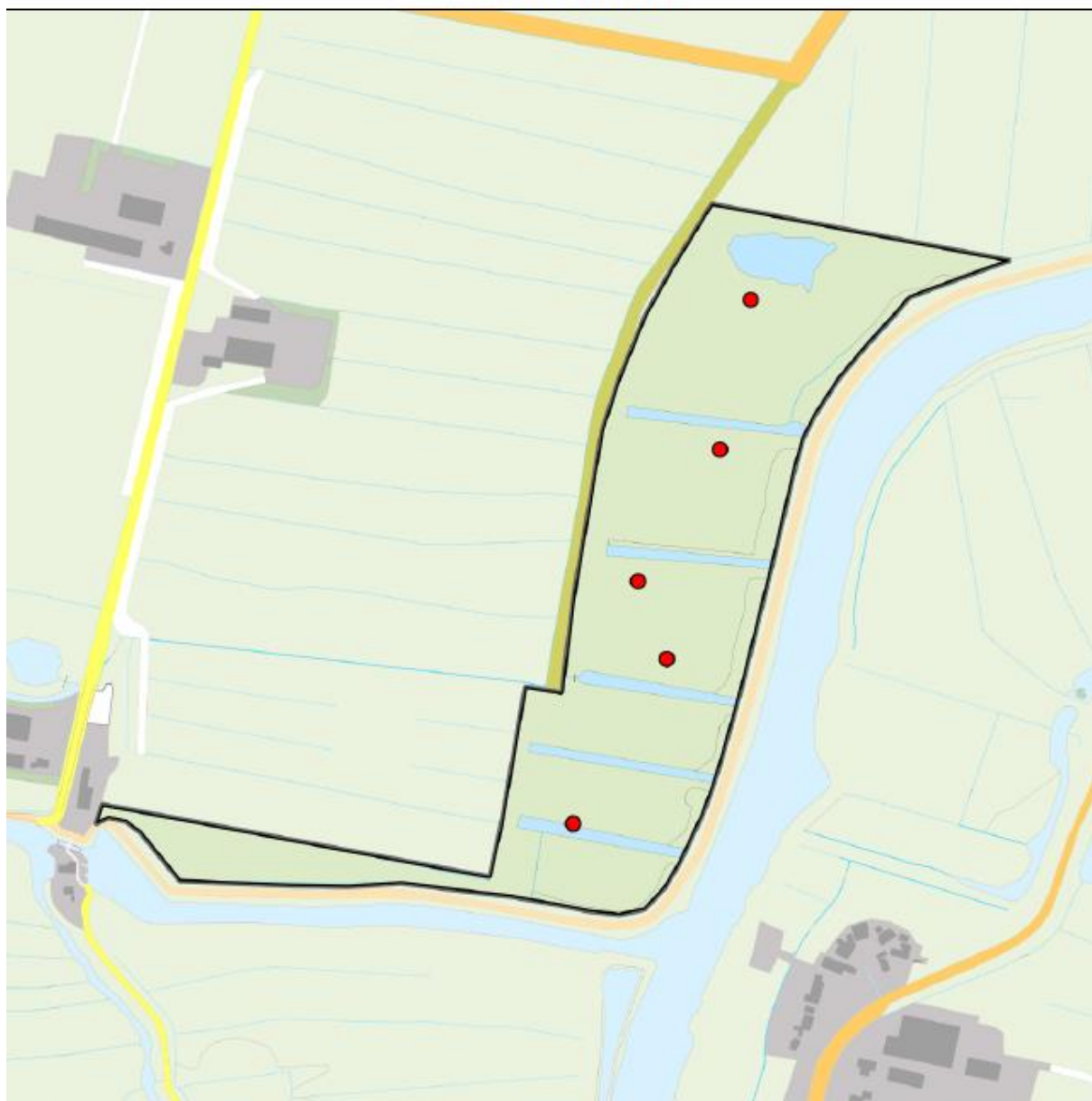
Periode:
2023

Telgebied:
2848 De Helling

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		datumgrens		fuctie-	
adult	paar	territoriaal	nest	migrant	1	2	3	setzoen	datumg.	15-4	15-6	afstand
x	x	x	x					?	1	15-4	15-6	75m

Tureluur 5 territoria

- Legenda:**
- Telgebied
 - Geldig territorium

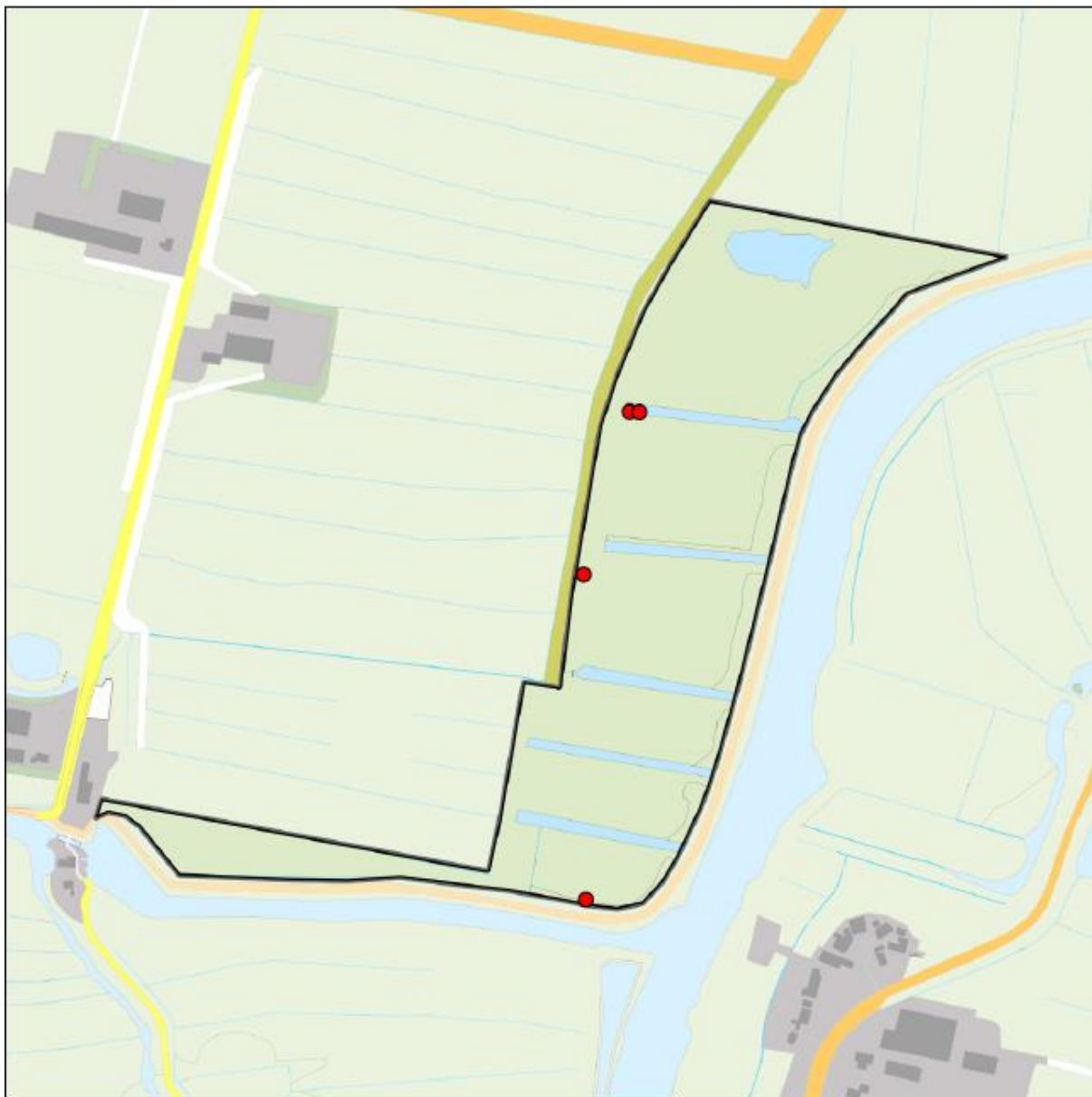
Periode:
2023

Telgebied:
2848 De Helling

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		datumgrens	fusie-afstand	
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	setsoen			datumg.
.	.	X	X					2	1	15-4 t/m 10-6	1000
X	X	.	.					2	1	10-5 t/m 10-6	1000

Wilde Eend 4 territoria

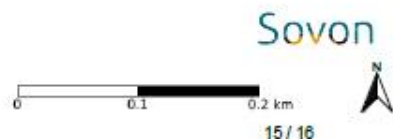
Legenda:

- Telgebied
- Geldig territorium

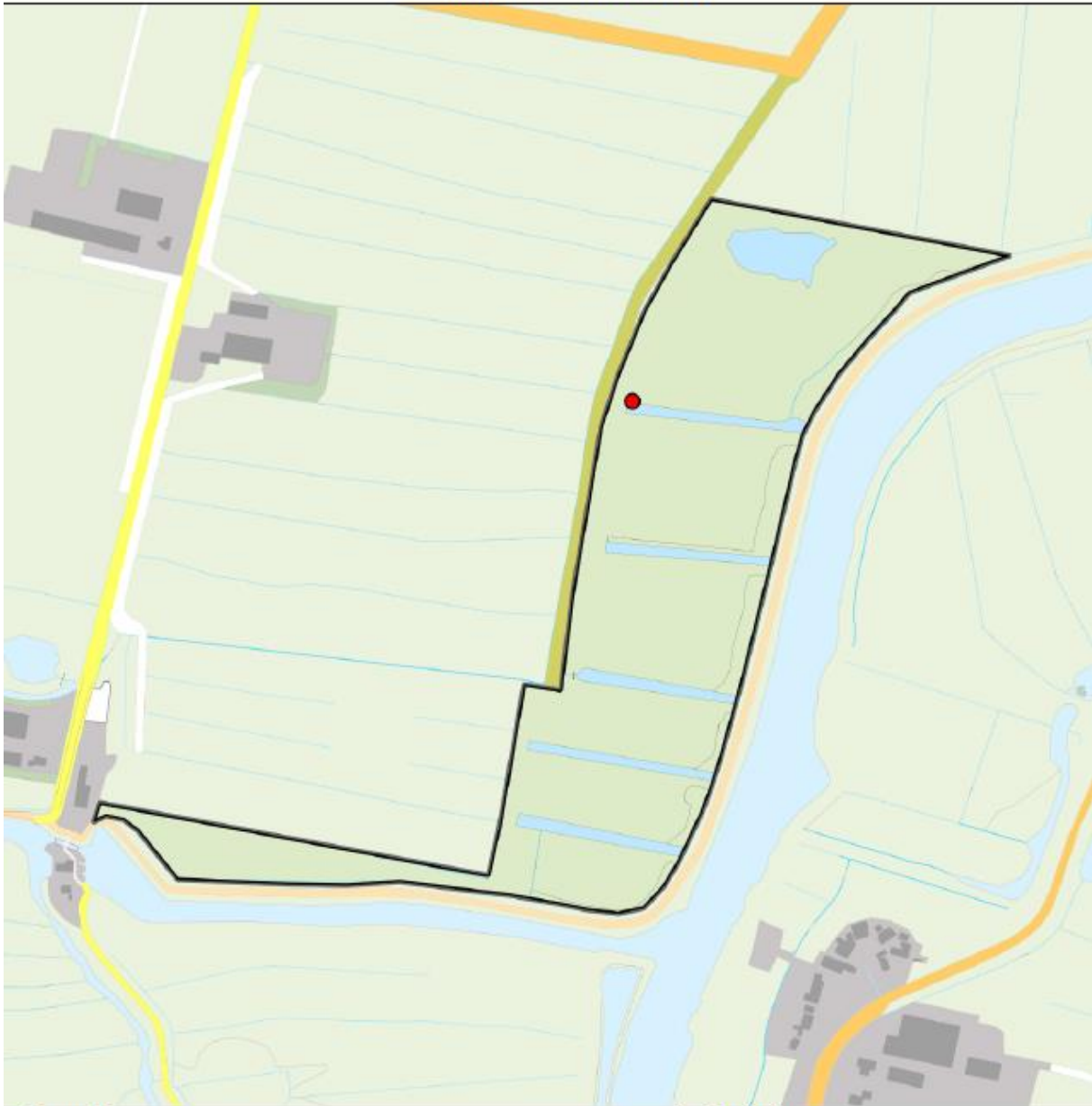
geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fucie-afstand		
adulf	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	setsoen		datumg.	datumgrens
man	X	X	X					2	1	25-3 t/m 10-5	750

Periode:
2023

Telgebied:
2848 De Helling

Zomertaling 1 territorium

- Legenda:**
- Telgebied
 - Geldig territorium

Periode:
2023

Telgebied:
2848 De Helling

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-		
adulf	paar	territoriaal	nest	migrant	1	2	3	seizoen	datumg.	datumgrens	afstand
x	x	x	x					2	1	15-4 t/m 25-6	750

Sovon

Bergeend 1 territorium

- Legenda:**
- Telgebied
 - Geldig territorium

Periode:
2023

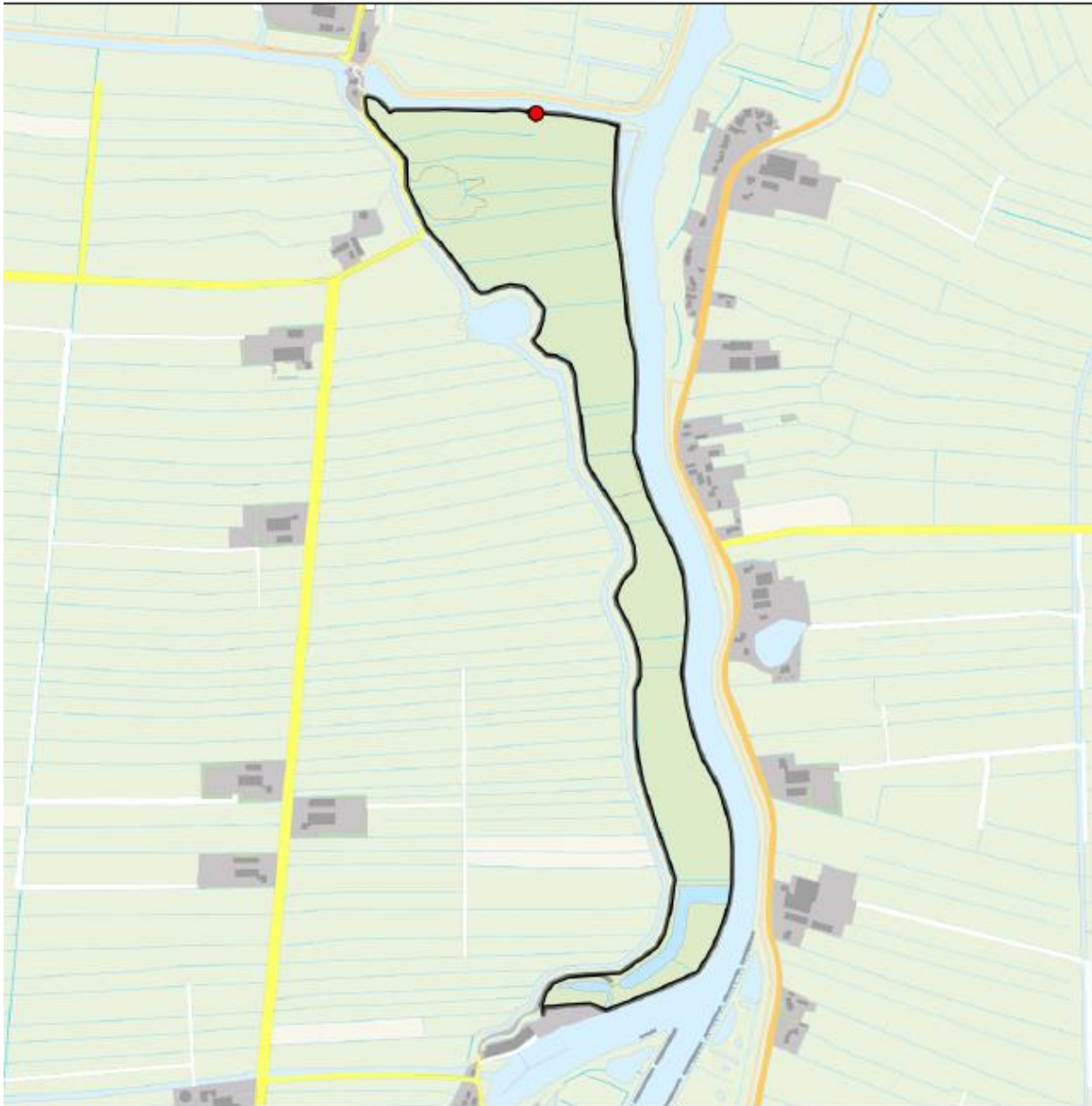
Telgebied:
3751 Uiterdijken

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	seizoen	
x	x	x	x					3	1
								25-6 t/m 10-7	1400

Sovon

Blauwborst 1 territorium

- Legenda:**
- Telgebied
 - Geldig territorium

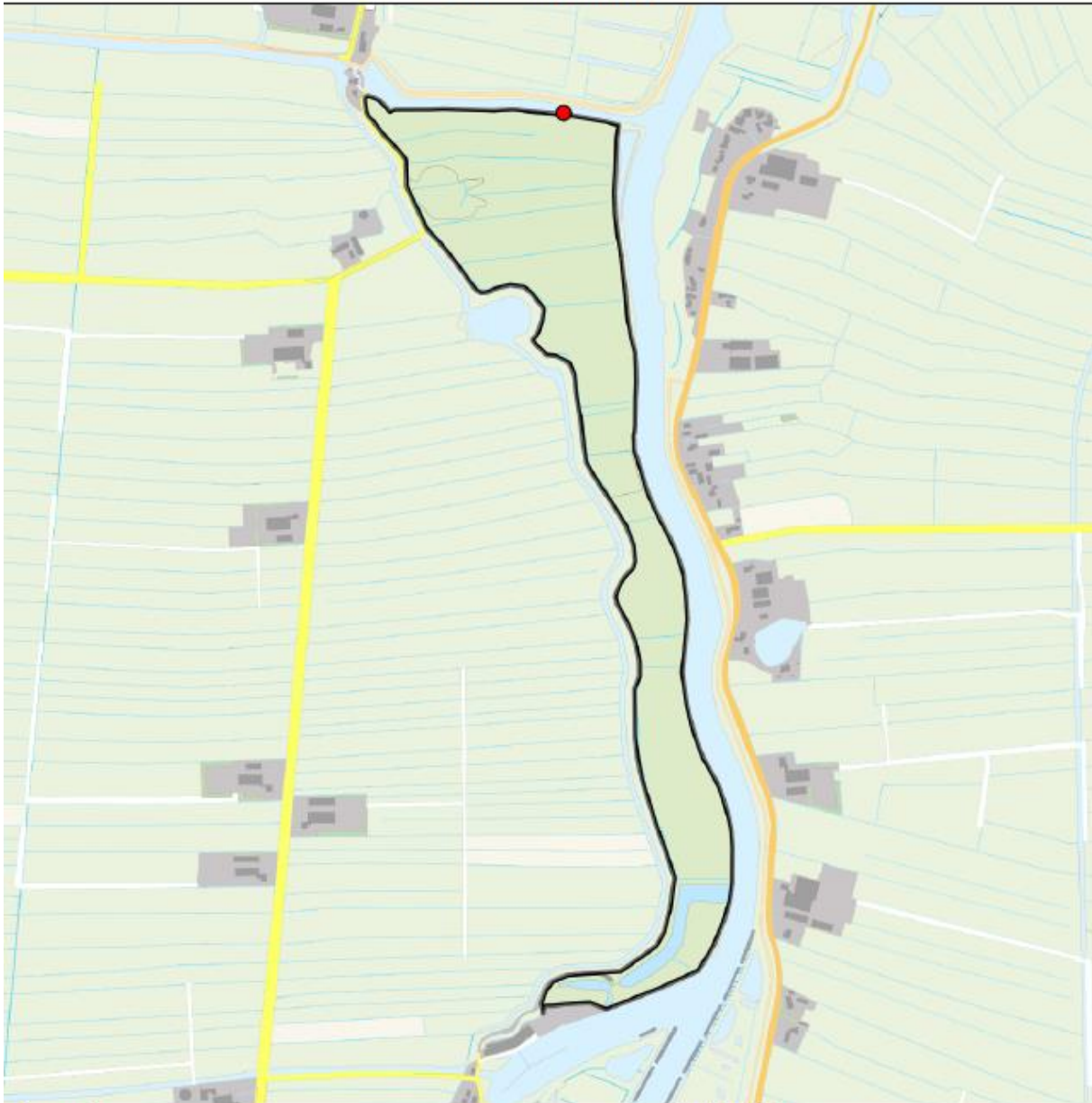
Periode:
2023

Telgebied:
3751 Uiterdijken

geldige waarnemingen			normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand			
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3		seizoen	datumg.	datumgrens
		X	X	JA	1-6	7-10	11+	1	26-31m	10-7	200

Fuut 1 territorium

- Legenda:**
- Telgebied
 - Geldig territorium

Periode:
2023

Telgebied:
3751 Uiterdijken

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand		
adult	paar	territorial	neet	migrant	1	2	3	seizoen		datumg.	
-	X	X	X					2	1	10-4 t/m 10-6	750

Sovon

Grauwe Gans 3 territoria

Legenda:
 Telgebied
 Geldig territorium

Periode:
2023

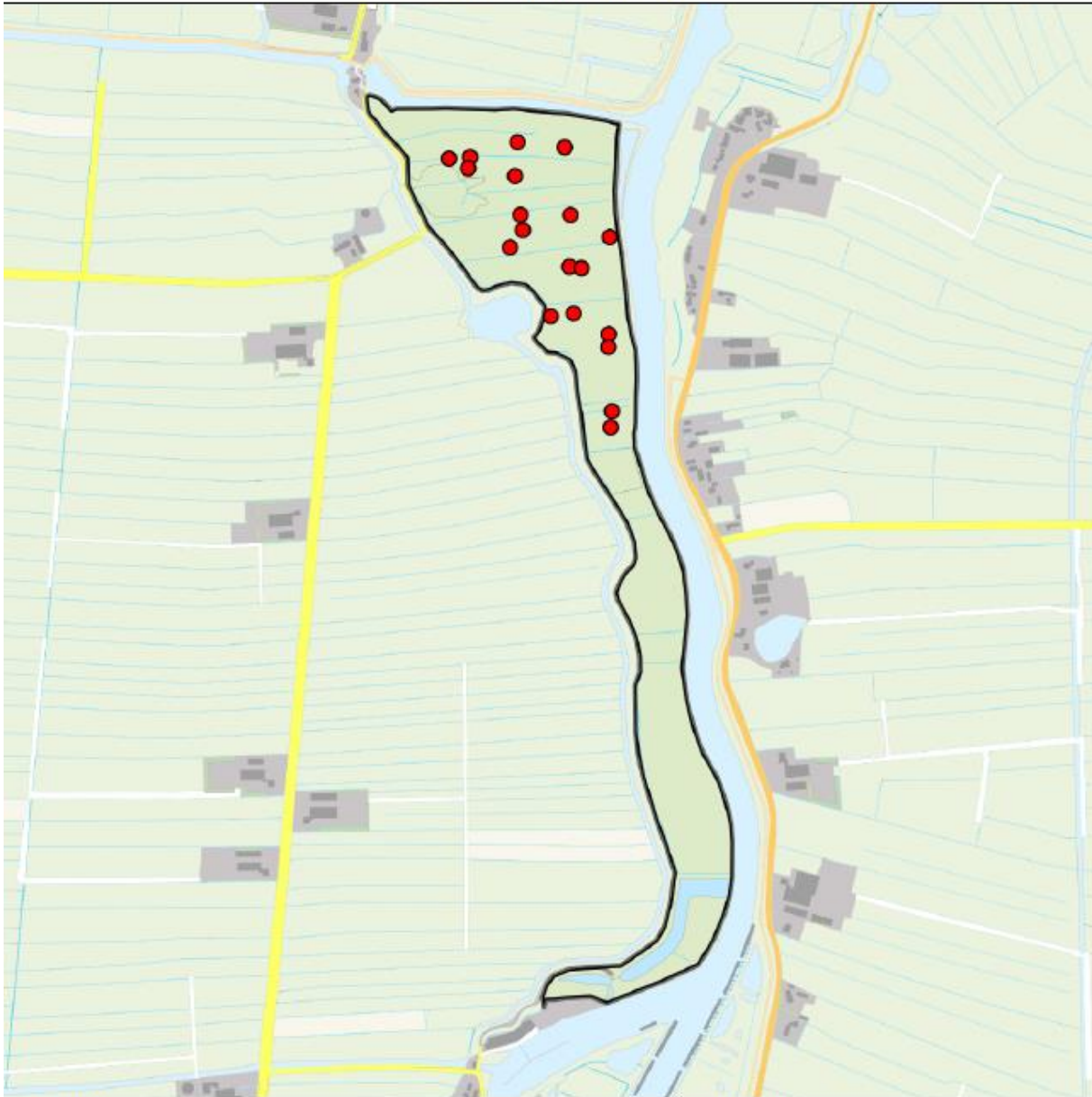
Telgebied:
3751 Uiterdijken

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fucel-afstand	
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	seizoen		datumgrens
	X	X	X					1	25-2 t/m 15-4	500

Sovon

Grutto 19 territoria

- Legenda:**
- Telgebied
 - Geldig territorium

Periode:
2023

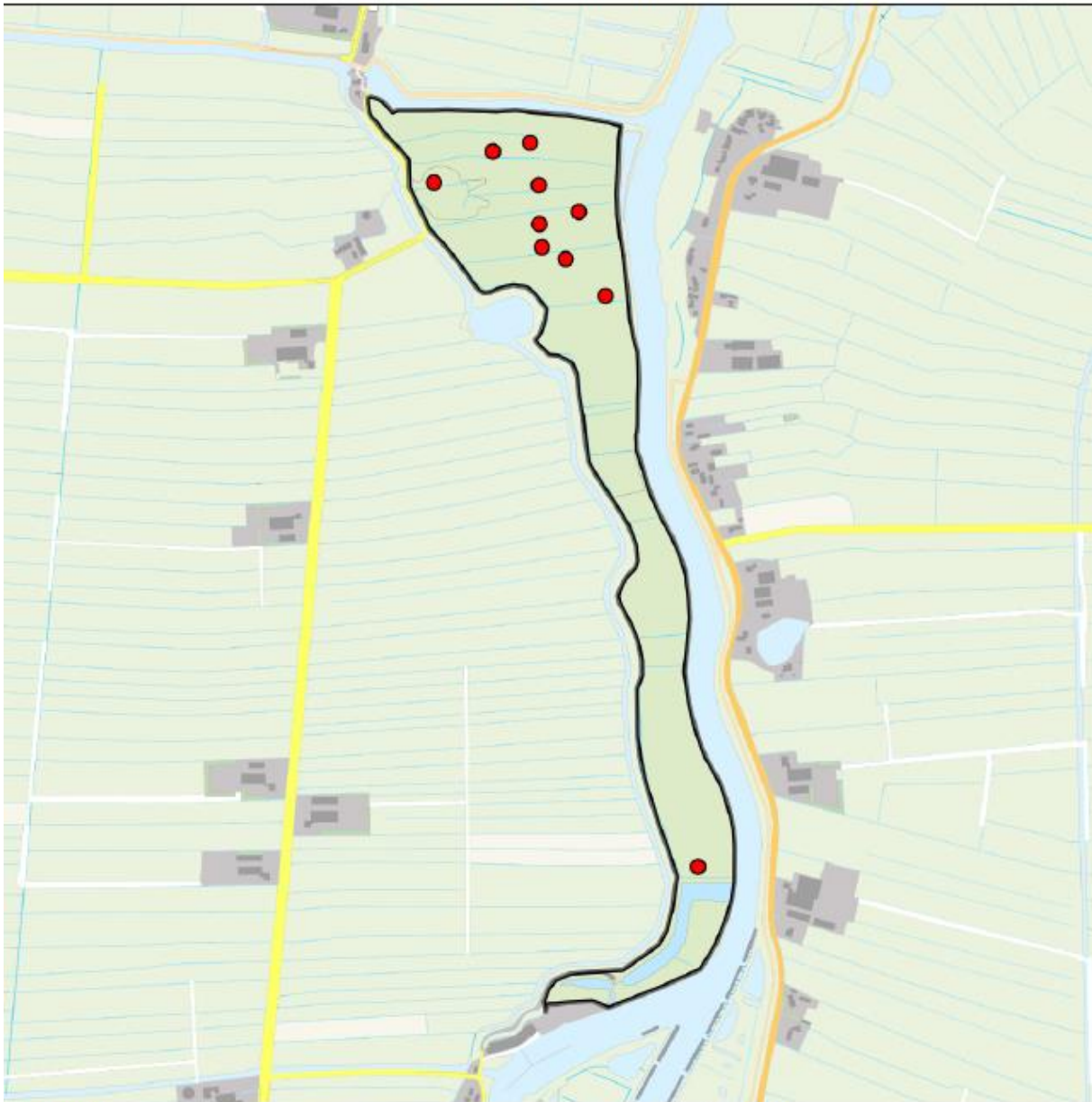
Telgebied:
3751 Uiterdijken

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand		
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	seizoen		datumgrens	
X	X	X	X					2	1	25-3 t/m 10-5	1000

Sovon

Kievit 10 territoria

- Legenda:**
- Telgebied
 - Geldig territorium

Periode:
2023

Telgebied:
3751 Uiterdijken

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-		
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	seizoen	datumg.	datumgrens	stafeland
man	X	X	X					2	1	25-3 0/m 10-5	1000

Sovon

6 / 19

Kleine Karekiet 1 territorium

- Legenda:**
- Telgebied
 - Geldig territorium

Periode:
2023

Telgebied:
3751 Uiterdijken

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-		
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	seizoen	datumg.	datumgrens	afstand
		X	X	JA	1-9	10-13	14+		1	1-5 t/m 5-7	100

Sovon

Knobbelzwaan 1 territorium

- Legenda:**
- Telgebied
 - Geldig territorium

Periode:
2023

Telgebied:
3751 Uiterdijken

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand		
adult	paar	territoria	neef	migrant	1	2	3	setzoen		datumg.	datumgrens
	X	X	X					2	1	15-4 t/m 15-7	1000

Sovon

8 / 19

Krakeend 2 territoria

Legenda:
 Telgebied
 Geldig territorium

Periode:
2023

Telgebied:
3751 Uiterdijken

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand		
adult	paar	territoriaal	nest	migrant	1	2	3	setsoen		datumg.	datumgrens
.	.	X	X					2	1	15-4 t/m 10-6	1000
X	X	.	.						2	15-4 t/m 10-6	1000

Meerkoet 8 territoria

- Legenda:**
- Telgebied
 - Geldig territorium

Periode:
2023

Telgebied:
3751 Uiterdijken

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand		
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	setoos		datum	datumgrens
x	x	x	x					?	1	15-4 t/m 5-6	400

Sovon

Rietgors 5 territoria

- Legenda:**
- Telgebied
 - Geldig territorium

Periode:
2023

Telgebied:
3751 Uiterdijken

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-		
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	seizoen	datumg.	datumgrens	afstand
	X	X	X		1-6	7-13	14+		1	10-4 t/m 25-6	200

Sovon

11 / 19

Rietzanger 9 territoria

- Legenda:**
- Telgebied
 - Geldig territorium

Periode:
2023

Telgebied:
3751 Uiterdijken

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-		
adult	paar	territorial	neet	migrant	1	2	3	seizoen	datumg.	datumgrens	afstand
-	-	X	X	-JA	1-6	7-10	11+		1	15-4 t/m 5-7	200

Sovon

12 / 19

Scholekster 1 territorium

Legenda:
 Telgebied
 Geldig territorium

Periode:
2023

Telgebied:
3751 Uiterdijken

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand		
adult	paar	territorial	neest	migrant	1	2	3	seizoen		datumgrens	
.	X	X	X					2	1	20-4 t/m 5-6	1000

Sovon

Slobeend 2 territoria

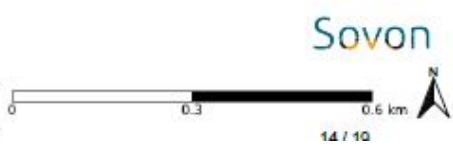

- Legenda:**
- Telgebied
 - Geldig territorium

Periode:
2023

Telgebied:
3751 Uiterdijken

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		datumgrens	fusieafstand	
adult	paar	territoria	nest	migrant	1	2	3	setzoen			datumg.
✓	✓	✓	✓					3	1	15-4 t/m 25-6	750

Sovon

Soepeend 1 territorium

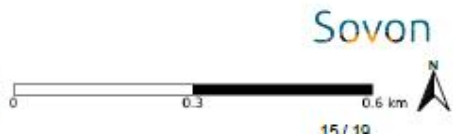

- Legenda:**
- Telgebied
 - Geldig territorium

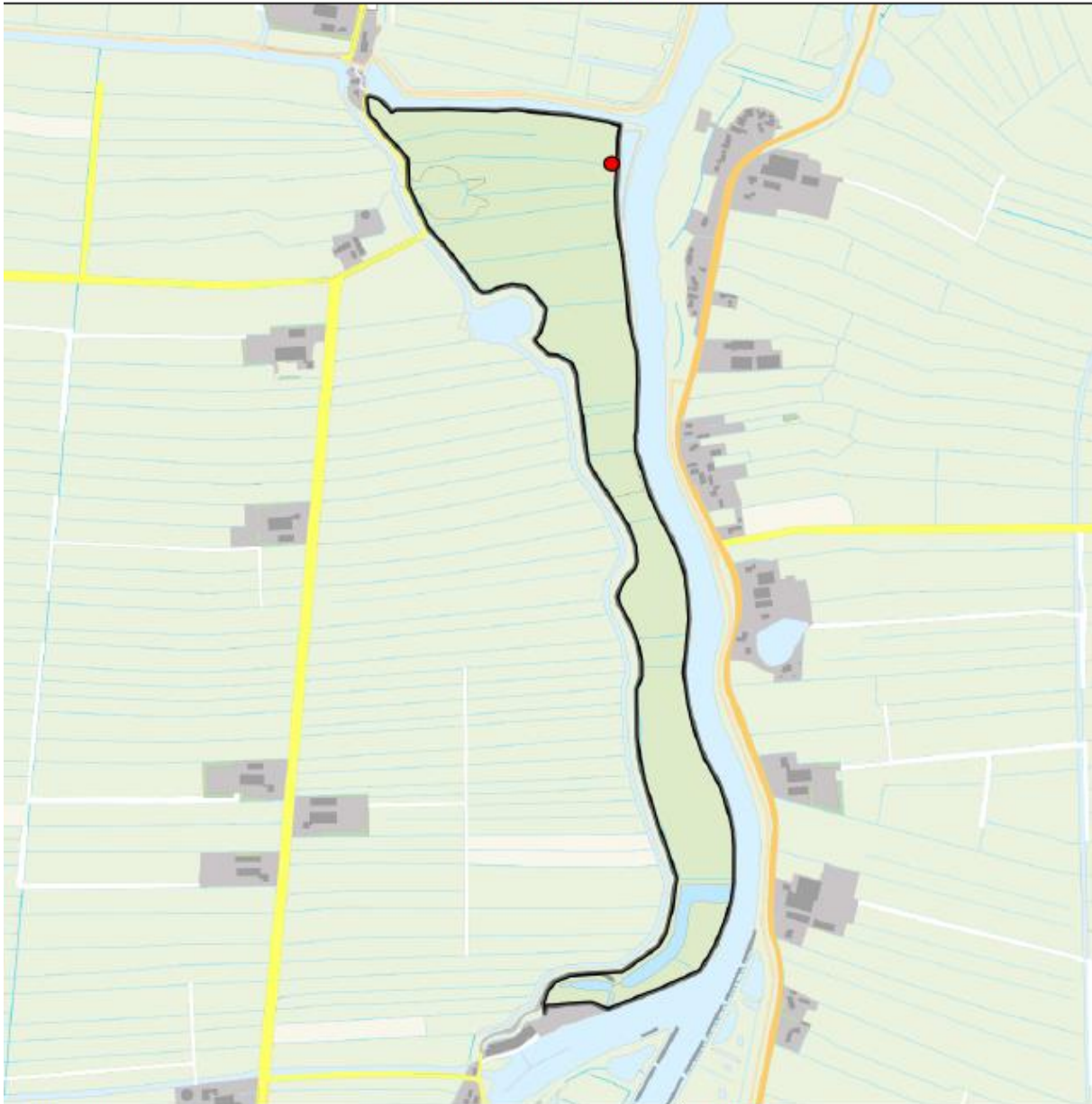
Periode:
2023

Telgebied:
3751 Uiterdijken

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		tucle-afstand		
adult	paar	territoriaal	neest	migrant	1	2	3	seizoen	datumg.	datumgrens	afstand
man	x	x	x					3	1	26-3 t/m 10-5	750

Tapuit 1 territorium

- Legenda:**
- Telgebied
 - Geldig territorium

Periode:
2023

Telgebied:
3751 Uiterdijken

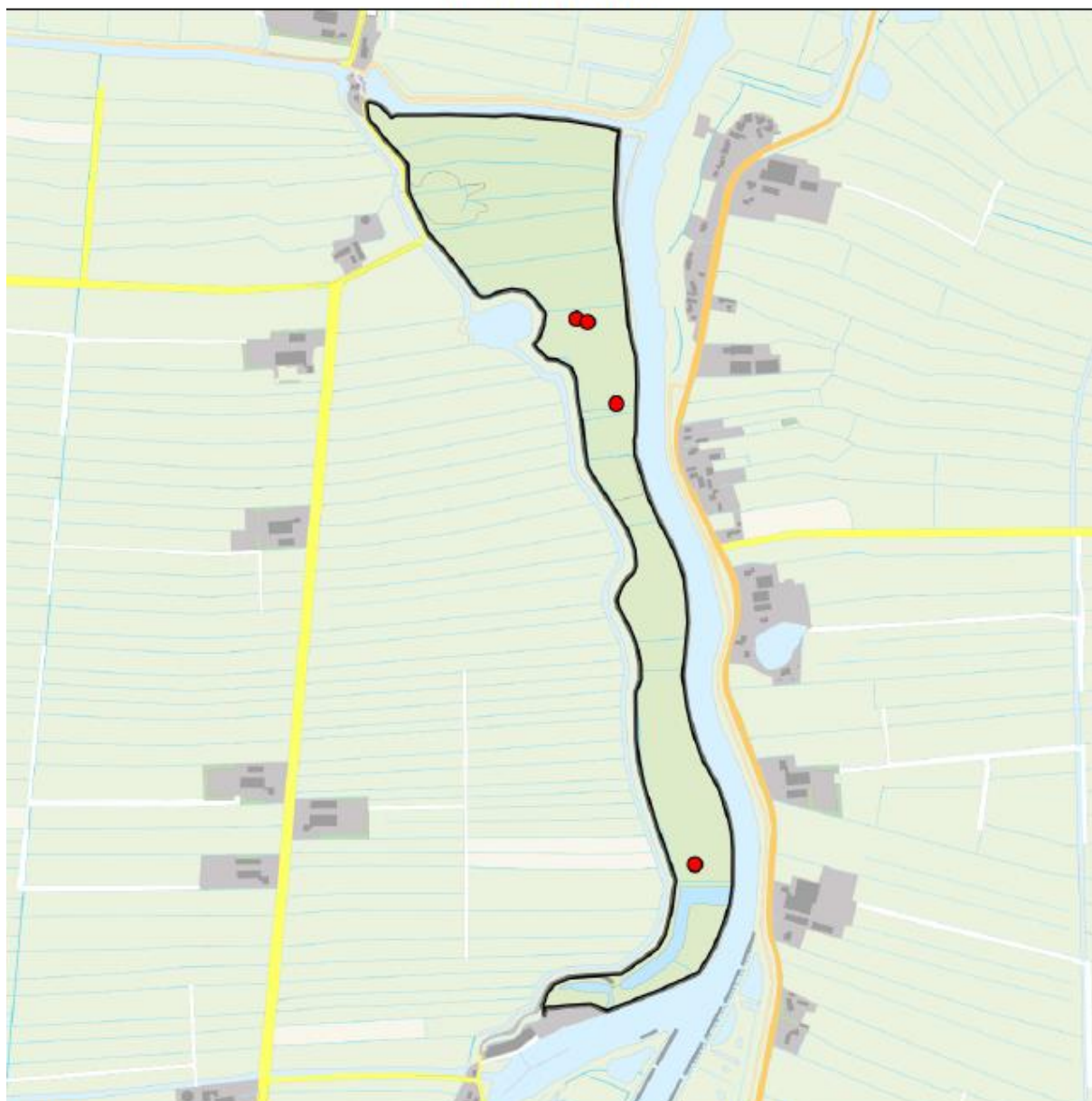
geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-	
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	seizoen	datumgrens	afstand
.	.	X	X					2	10-4 t/m 25-7	300
.	X	.	.					2	5-6 t/m 20-7	300

Sovon

16 / 19

Tureluur 4 territoria

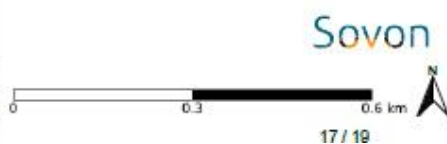

- Legenda:**
- Telgebied
 - Geldig territorium

Periode:
2023

Telgebied:
3751 Uiterdijken

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		datumgrens	fusie-afstand	
adult	paar	territoria	neest	migrant	1	2	3	setzoen			datumg.
-	-	X	X					2	1	15-4 t/m 10-6	1000
X	X	-	-					2	1	10-5 t/m 10-6	1000

Wilde Eend 3 territoria

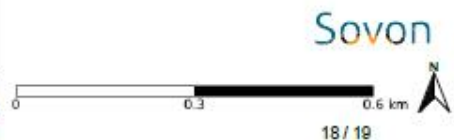

- Legenda:**
- Telgebied
 - Geldig territorium

Periode:
2023

Telgebied:
3751 Uiterdijken

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand		
adult	paar	territoria	neet	migrant	1	2	3	seizoen		datumg.	
man	X	X	X					2	1	25-3 t/m 10-5	750

Sovon

18 / 19

Zomertaling 1 territorium

- Legenda:**
- Telgebied
 - Geldig territorium

Periode:
2023

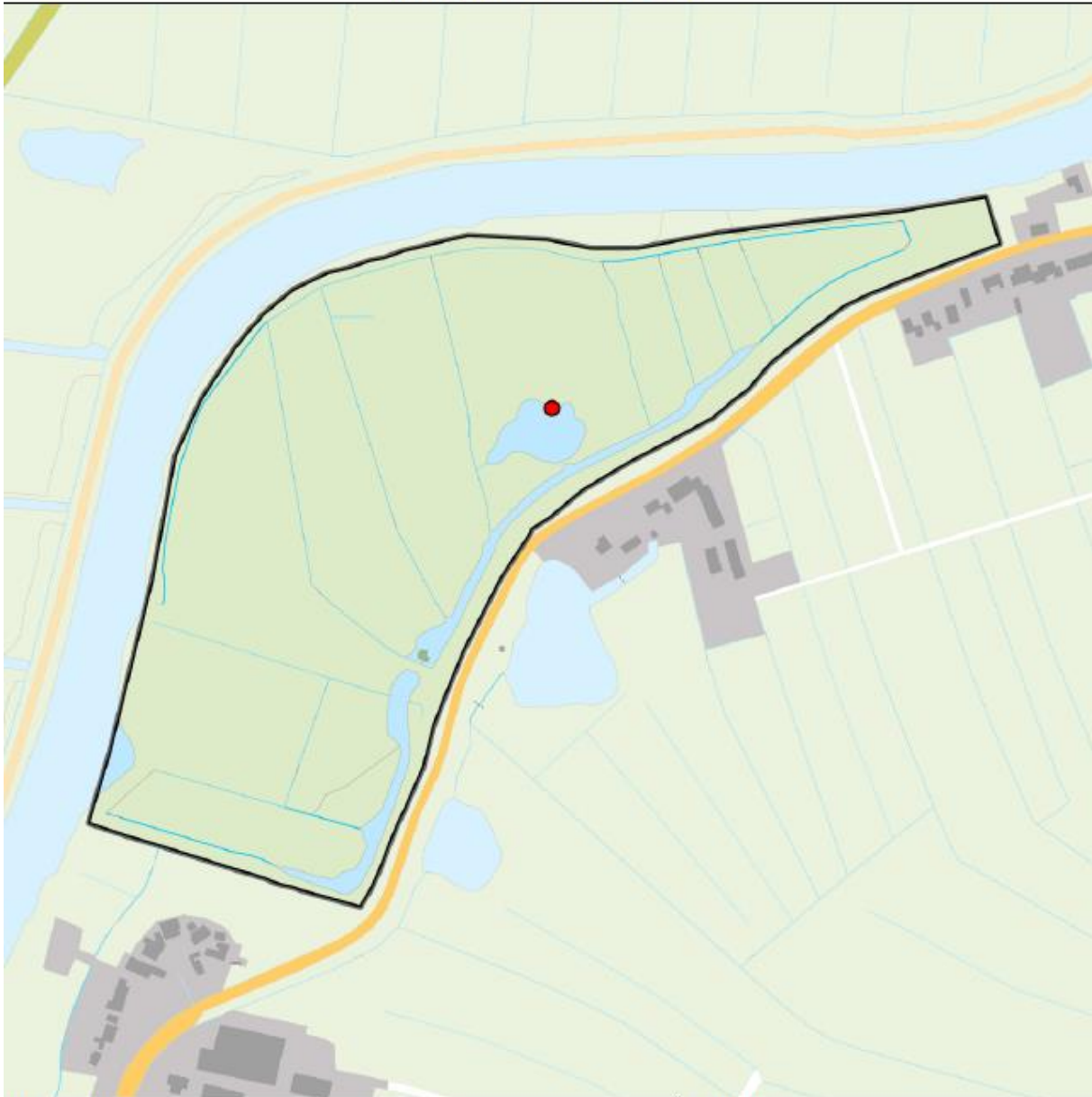
Telgebied:
3751 Uiterdijken

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand		
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	setzoen		datumgrens	
✓	✓	✓	✓					7	1	16.4 km 75.6	700

Sovon

Bergeend 1 territorium

Legenda:

- Telgebied
- Geldig territorium

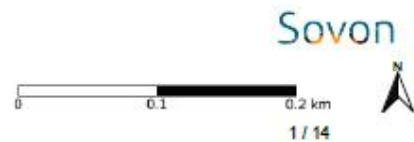
Periode:

2023

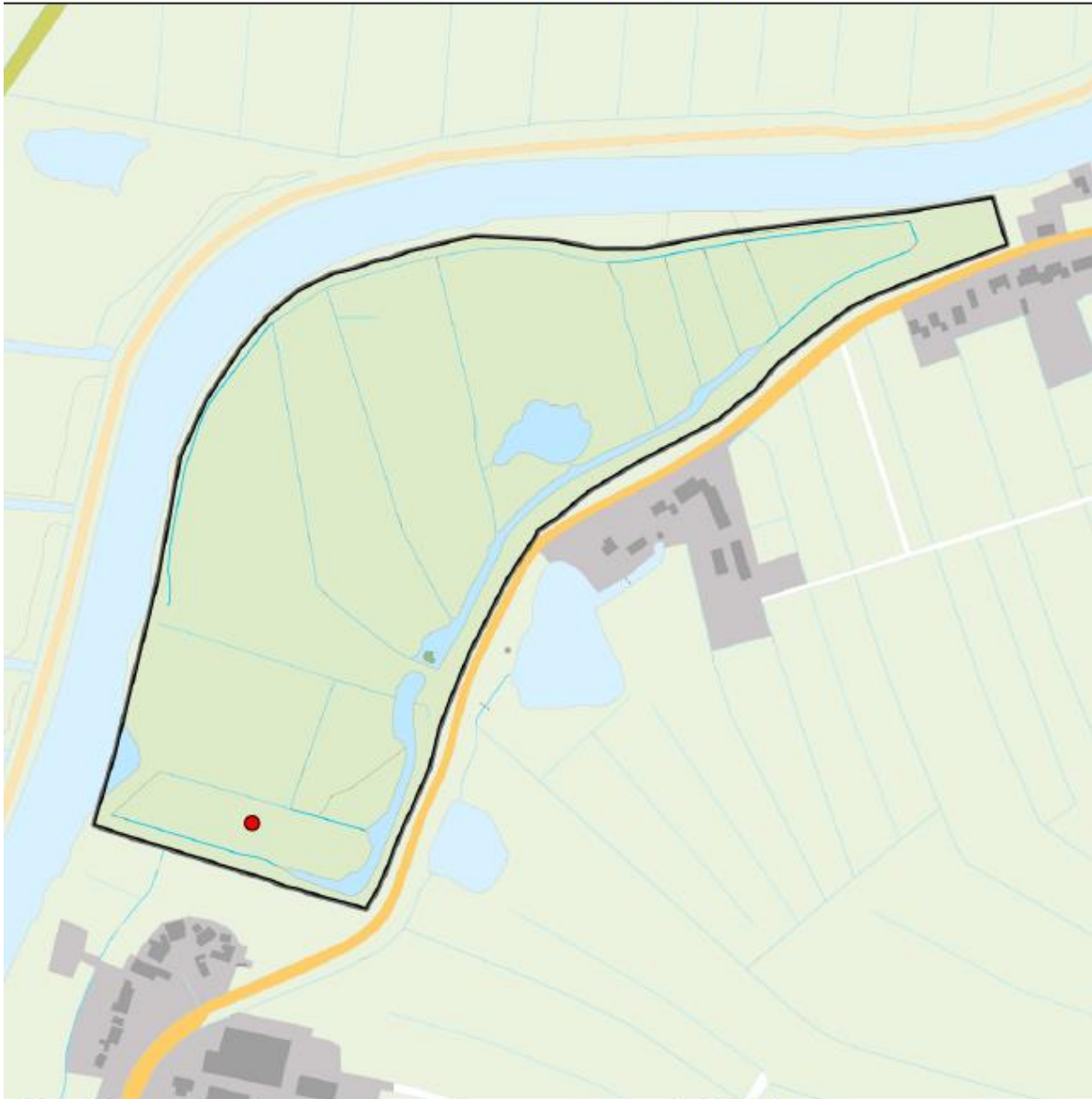
Telgebied:

4124 Zwarte Noord

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		datumgrens	fusie-afstand	
adult	paar	territoria	nest	migrant	1	2	3	seizoen			datumg.
.	X	X	X					2	1	25-4 t/m 10-7	1500

Bontbekplevier 1 territorium

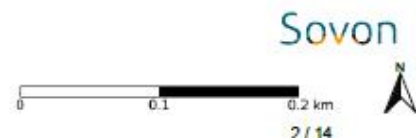

- Legenda:**
- Telgebied
 - Geldig territorium

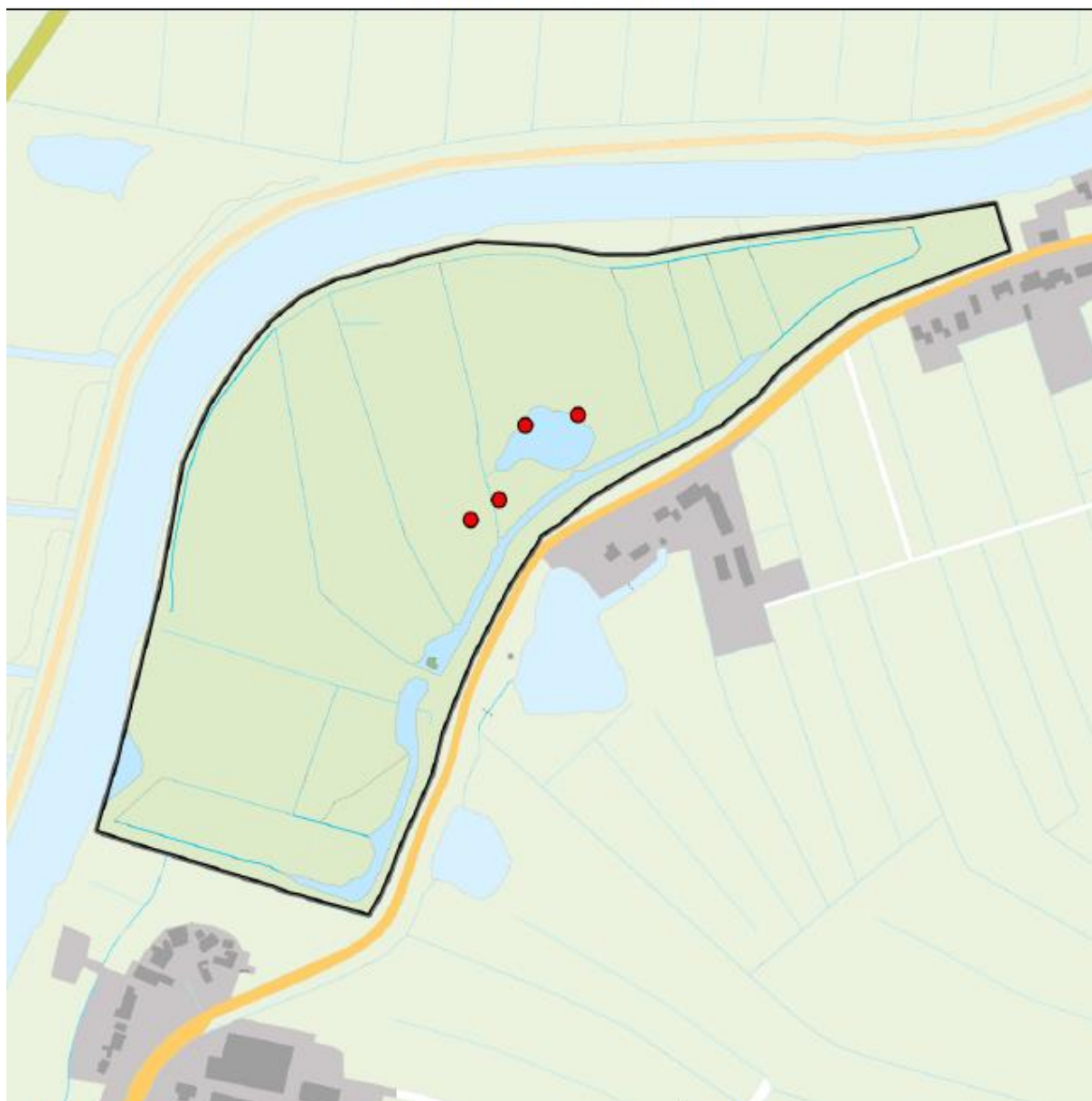
Periode:
2023

Telgebied:
4124 Zwarte Noord

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-		
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	seizoen	datum	datumgrens	afstand
.	.	X	X						1	25-4 t/m 10-7	1000
X	X	.	.					2	1	25-5 t/m 25-6	1000

Grauwe Gans 4 territoria

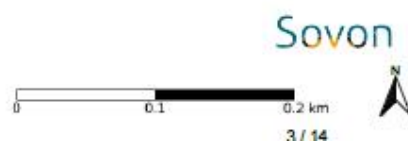

Legenda:
 Telgebied
 Geldig territorium

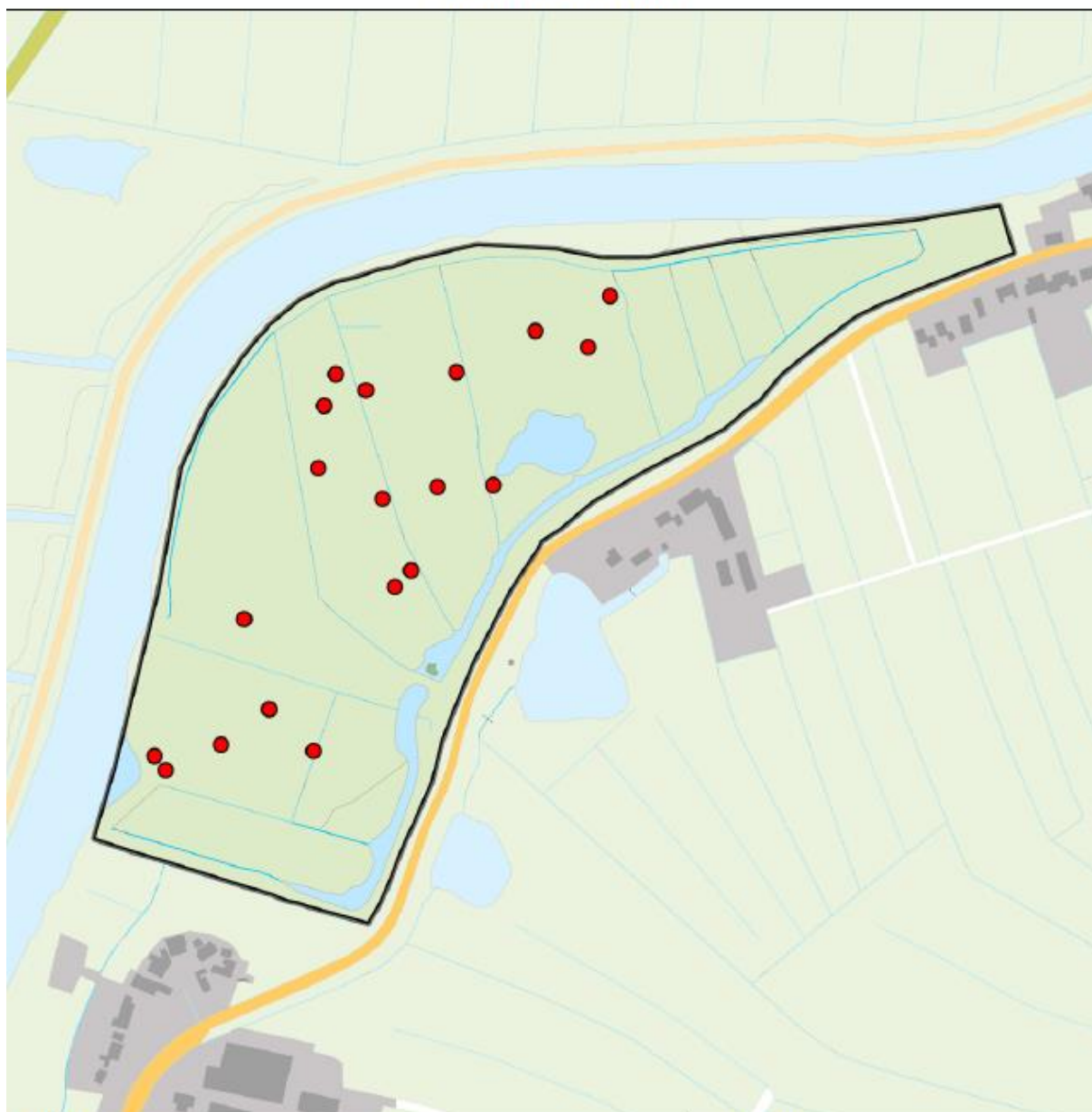
Periode:
2023

Telgebied:
4124 Zwarte Noord

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand	
adult	paar	territoriaal	nest	migrant	1	2	3	seizoen		datumg.
.	X	X	X					1	25-2 t/m 15-4	500

Grutto 19 territoria

Legenda:
 Telgebied
 Geldig territorium

Periode:
2023

Telgebied:
4124 Zwarte Noord

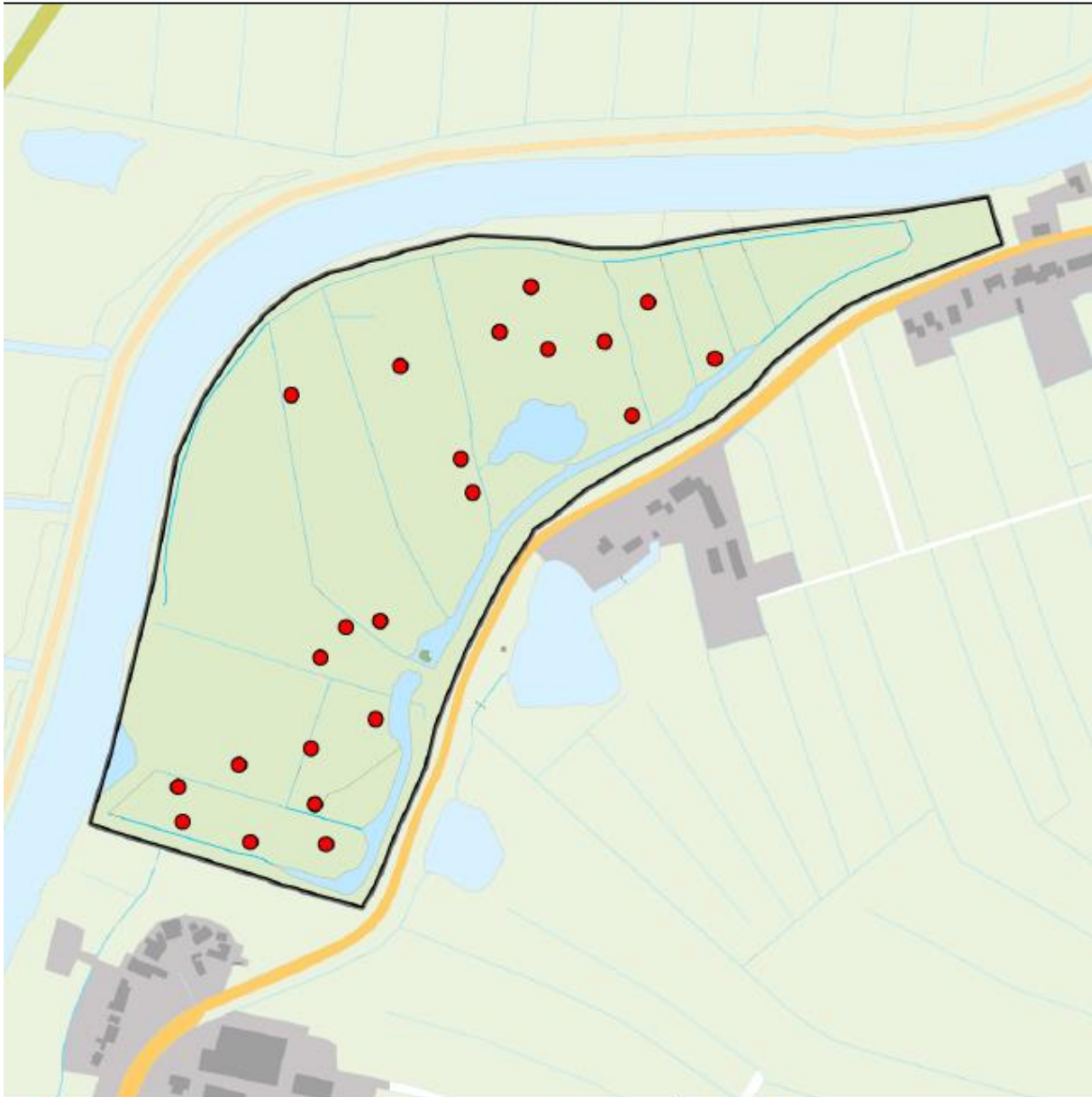
geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen			fucie-	
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	seizoen	datum.	datumgrens	afstand
X	X	X	X					2	1	25-3 t/m 10-5	1000

Sovon

4 / 14

Kievit 22 territoria

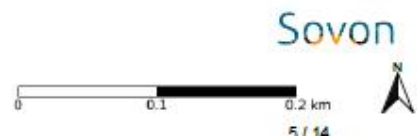
Legenda:

- Telgebied
- Geldig territorium

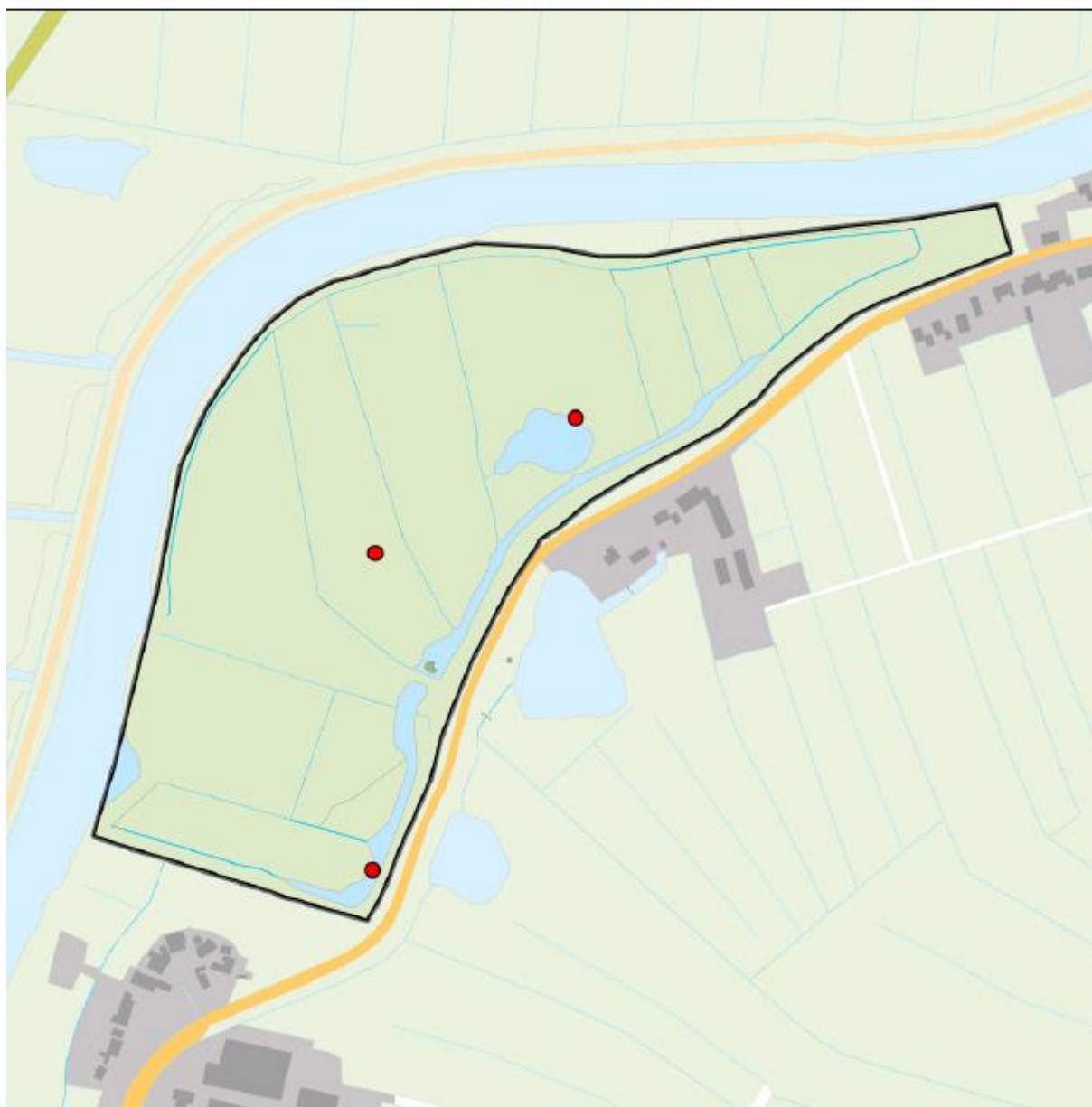
Periode:
2023

Telgebied:
4124 Zwarte Noord

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		datumgrens	fusie-afstand	
adult	paar	territoriaal	nest	migrant	1	2	3	seizoen			datumg.
man	x	x	x					2	1	26-2 t/m 10-4	1000

Krakeend 3 territoria

- Legenda:**
- Telgebied
 - Geldig territorium

Periode:
2023

Telgebied:
4124 Zwarte Noord

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		datumgrens	fusie-afstand	
adult	paar	territoriaal	neef	migrant	1	2	3	seizoen			datumg.
.	.	X	X					2	1	15-4 t/m 10-6	1000
X	X	.	.						2	15-4 t/m 10-6	1000

Kuifeend 1 territorium

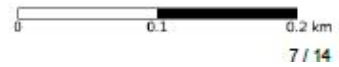

- Legenda:**
- Telgebied
 - Geldig territorium

Periode:
2023

Telgebied:
4124 Zwarte Noord

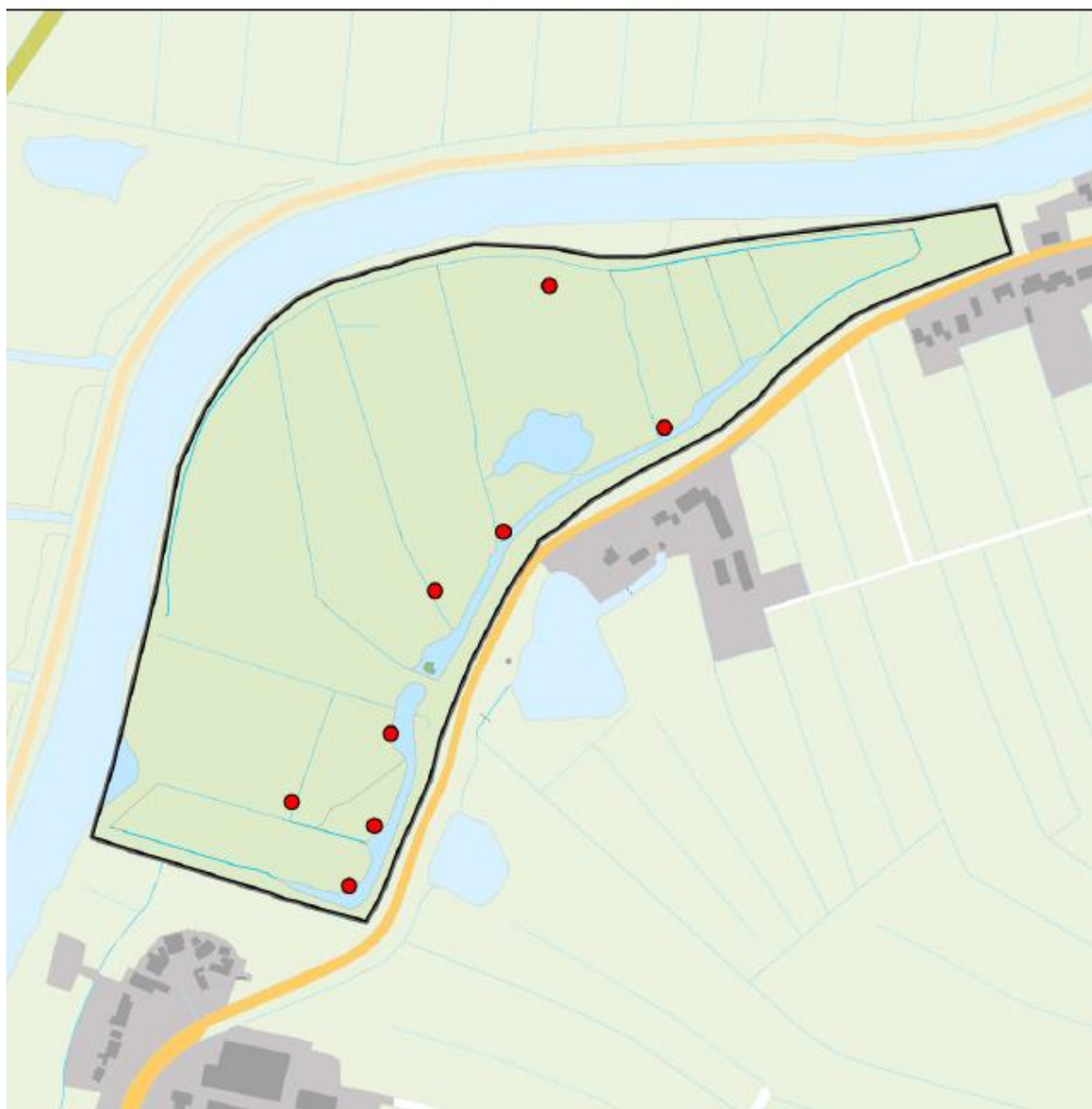
geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen			fusie-afstand	
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	seizoen	datumg.		datumgrens
man	X	X	X					2	1	10-5 t/m 30-6	750

Sovon

7 / 14

Meerkoet 8 territoria

- Legenda:**
- Telgebied
 - Geldig territorium

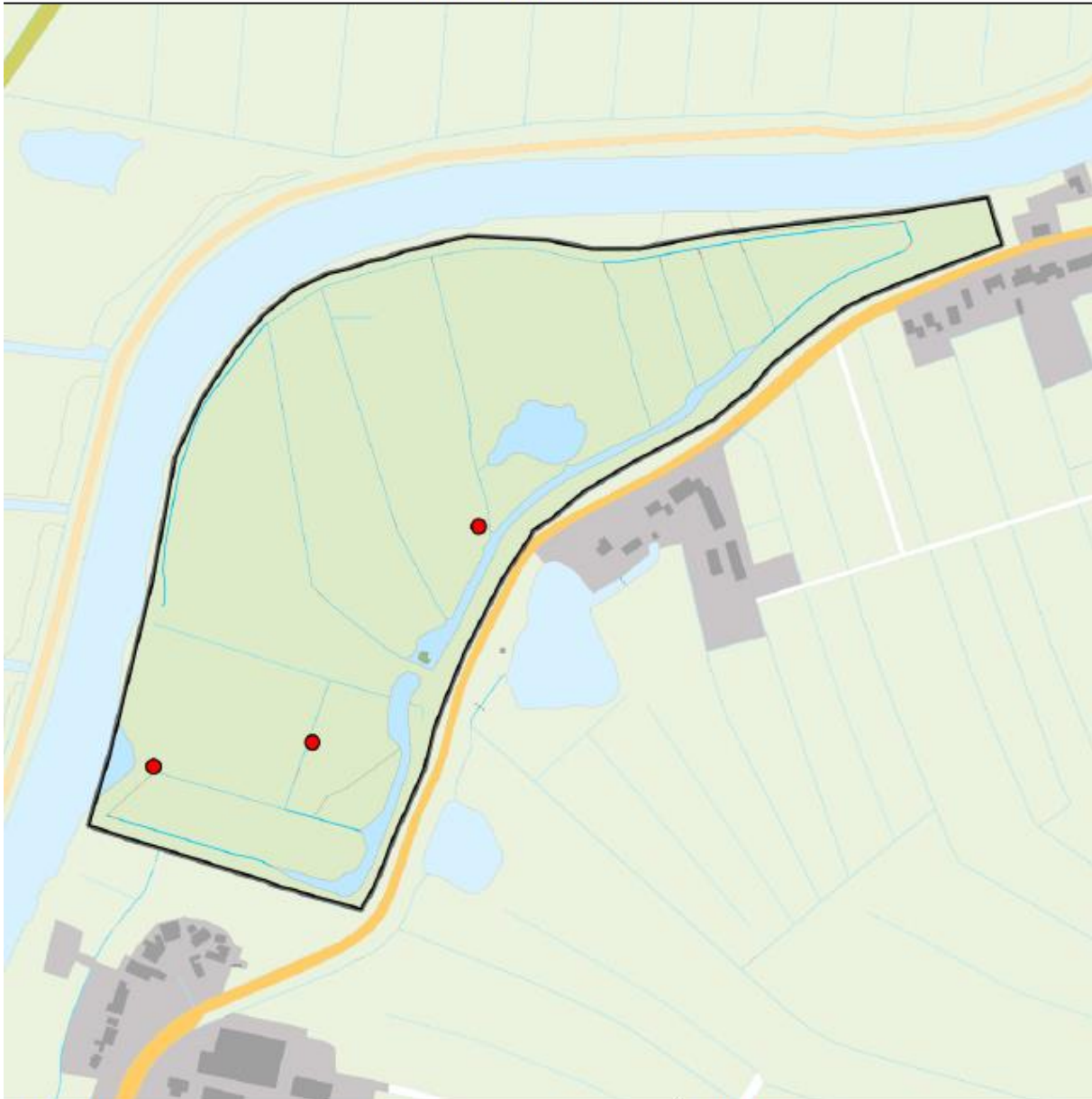
Periode:
2023

Telgebied:
4124 Zwarte Noord

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand		
adult	paar	territoriaal	nest	migrant	1	2	3	setsoen		datumg.	datumgrens
X	X	X	X					2	1	15-4 t/m 5-6	500

Scholekster 3 territoria

Legenda:

- Telgebied
- Geldig territorium

Periode:
2023

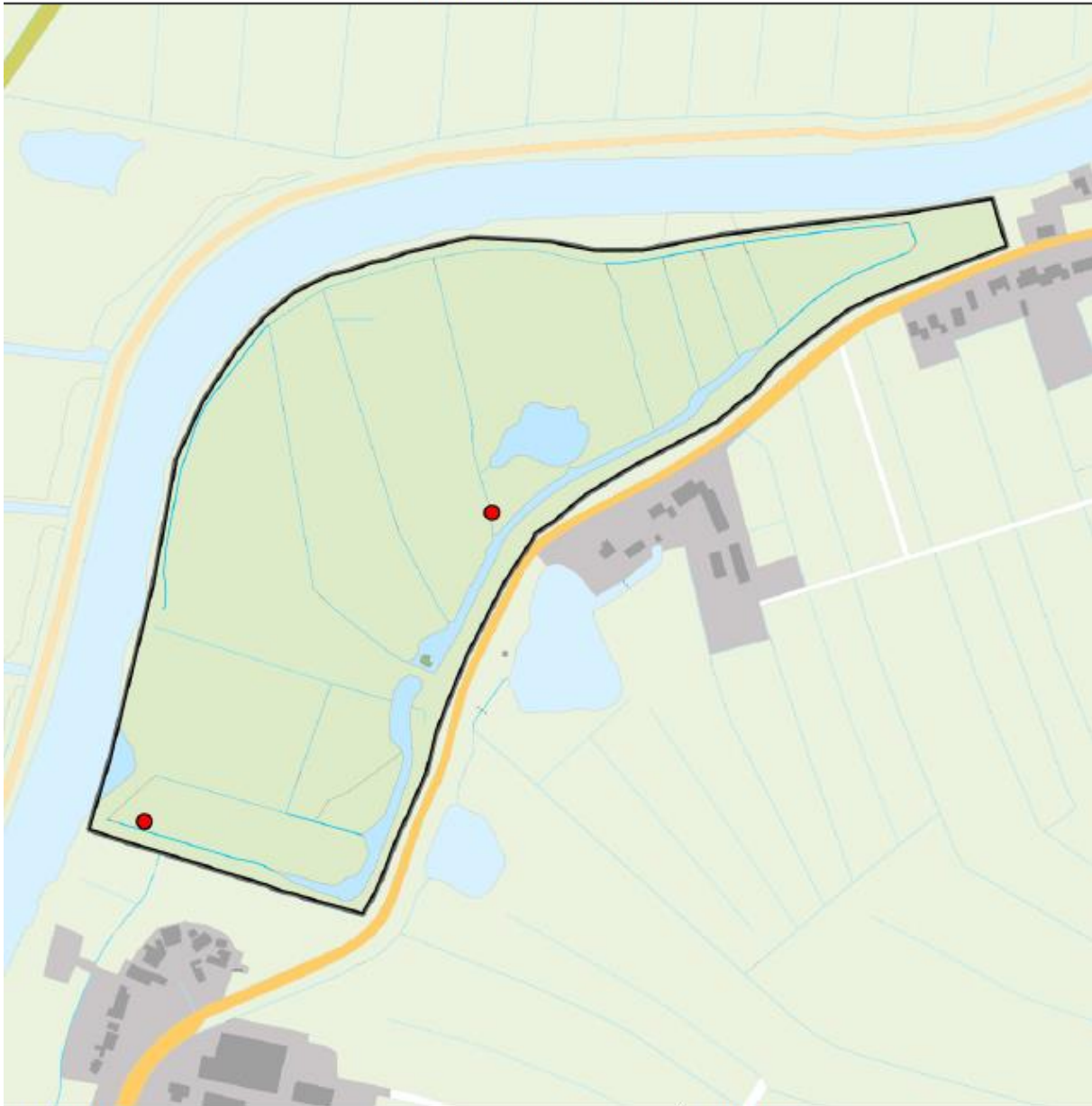
Telgebied:
4124 Zwarte Noord

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand		
adult	paar	territoriaal	nest	migrant	1	2	3	seizoen		datumg.	datumgrens
-	X	X	X					2	1	20-4 t/m 5-6	1000

Sovon

Slobeend 2 territoria

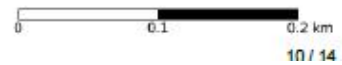

- Legenda:**
- Telgebied
 - Geldig territorium

Periode:
2023

Telgebied:
4124 Zwarte Noord

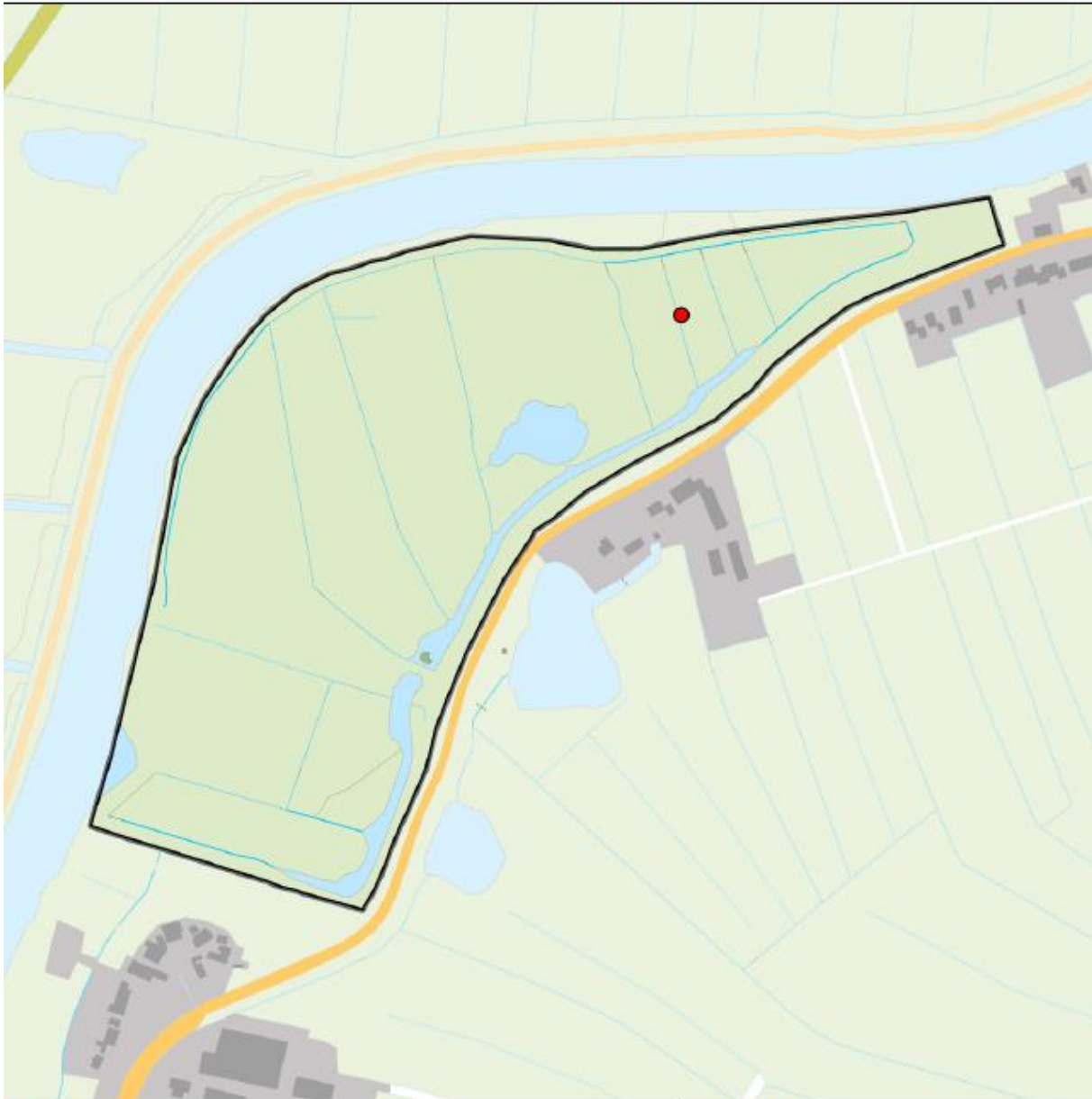
geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand		
adult	paar	territoriaal	nest	migrant	1	2	3	setoan		datumg.	datumgrens
X	X	X	X					2	1	15-4 t/m 25-6	750

Sovon

10 / 14

Soepeend 1 territorium

Legenda:

- Telgebied
- Geldig territorium

Periode:
2023

Telgebied:
4124 Zwarte Noord

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		tucle-afstand		
adult	paar	territorial	neef	migrant	1	2	3	seizoen	datumg.	datumgrens	afstand
man	X	X	X					2	1	25-3 t/m 10-5	750

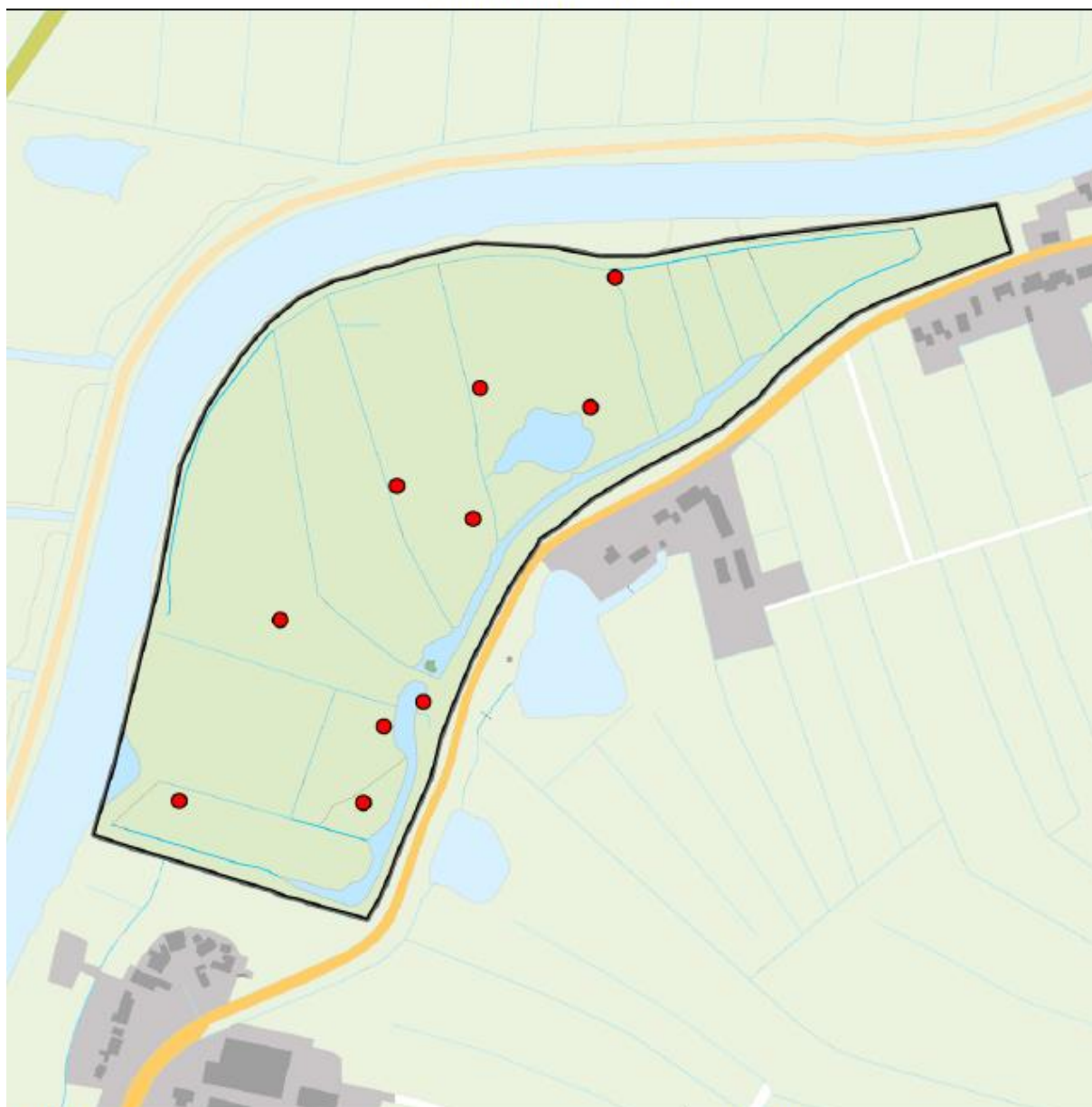

Sovon

11 / 14

Tureluur 10 territoria

- Legenda:**
- Telgebied
 - Geldig territorium

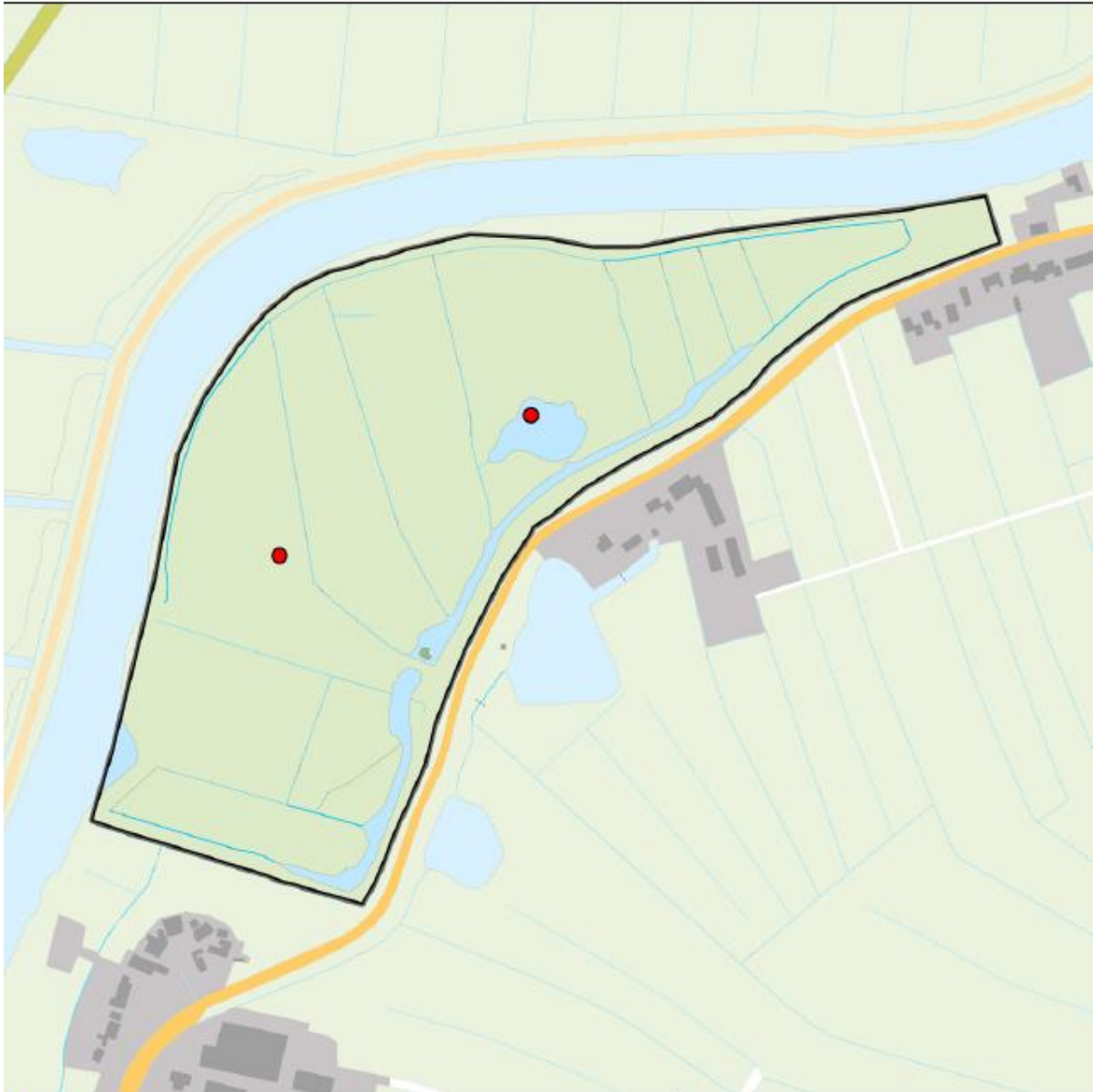
Periode:
2023

Telgebied:
4124 Zwarte Noord

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		datumgrens	fusie-afstand	
adult	paar	territoriaal	neet	migrant	1	2	3	seizoen			datumg.
.	.	X	X					2	1	15-4 t/m 10-6	1000
X	X	.	.					2	1	10-5 t/m 10-6	1000

Wilde Eend 2 territoria

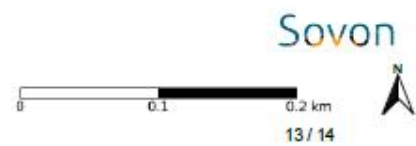

- Legenda:**
- Telgebied
 - Geldig territorium

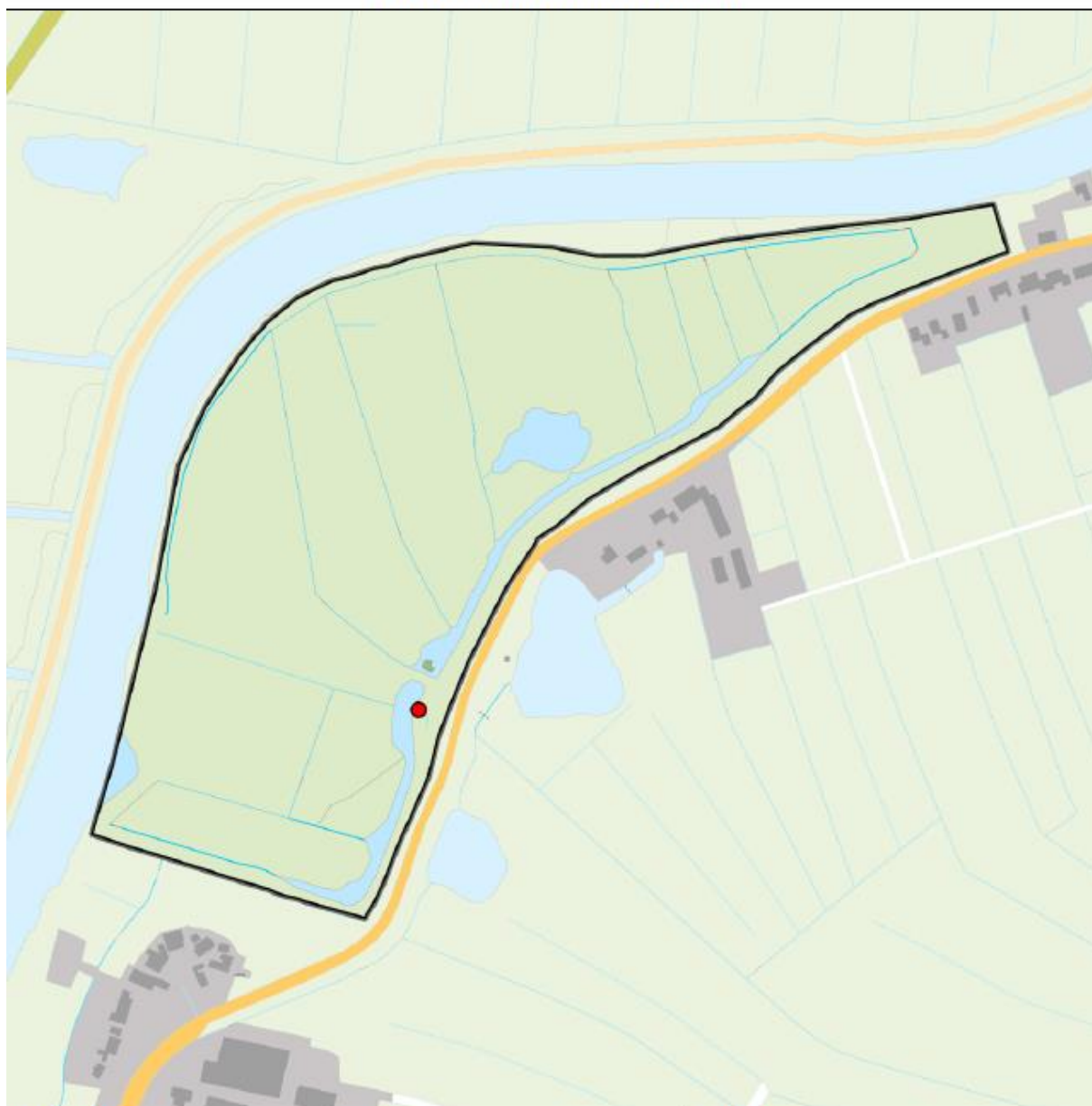
Periode:
2023

Telgebied:
4124 Zwarte Noord

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		datumgrens	fucie-afstand	
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	setzoen			datumg.
man	X	X	X					2	1	25-3 t/m 10-5	750

Witte Kwikstaart 1 territorium

Legenda:

- Telgebied
- Geldig territorium

Periode:

2023

Telgebied:

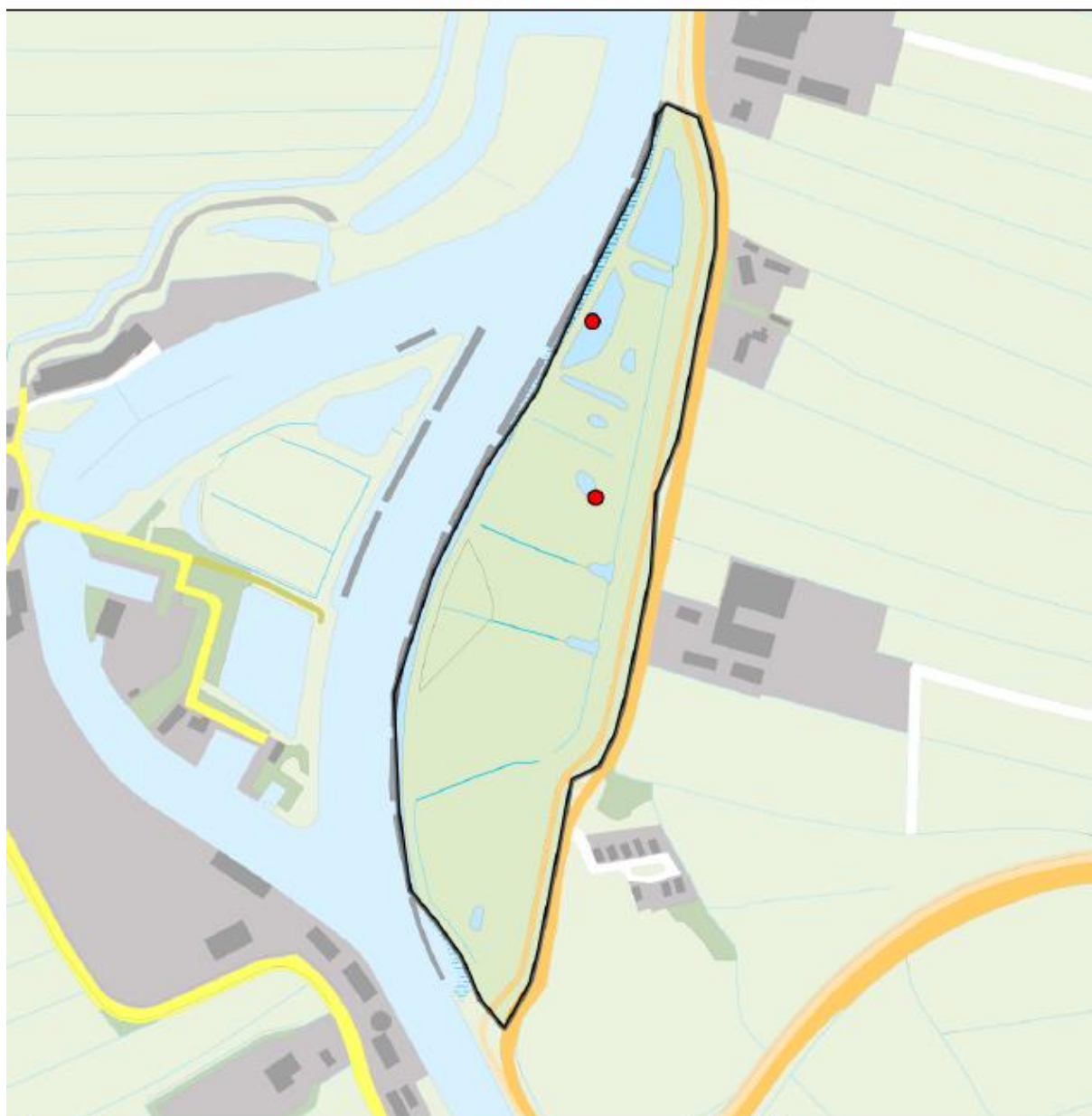
4124 Zwarte Noord

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		datumgrens	fusie-afstand	
adult	paar	territoriaal	nest	migrant	1	2	3	seizoen			datumg.
v	v	v	v					1	1	2023 Nov 27	300m

Sovon

Grauwe Gans 2 territoria

Legenda:
 Telgebied
 Geldig territorium

Periode:
2023

Telgebied:
4658 Bruggematen

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fucie-	
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	seizoen	datumgrens	atstand
-	X	X	X					1	25-2 t/m 15-4	500

Sovon

Grutto 3 territoria

- Legenda:**
- Telgebied
 - Geldig territorium

Periode:
2023

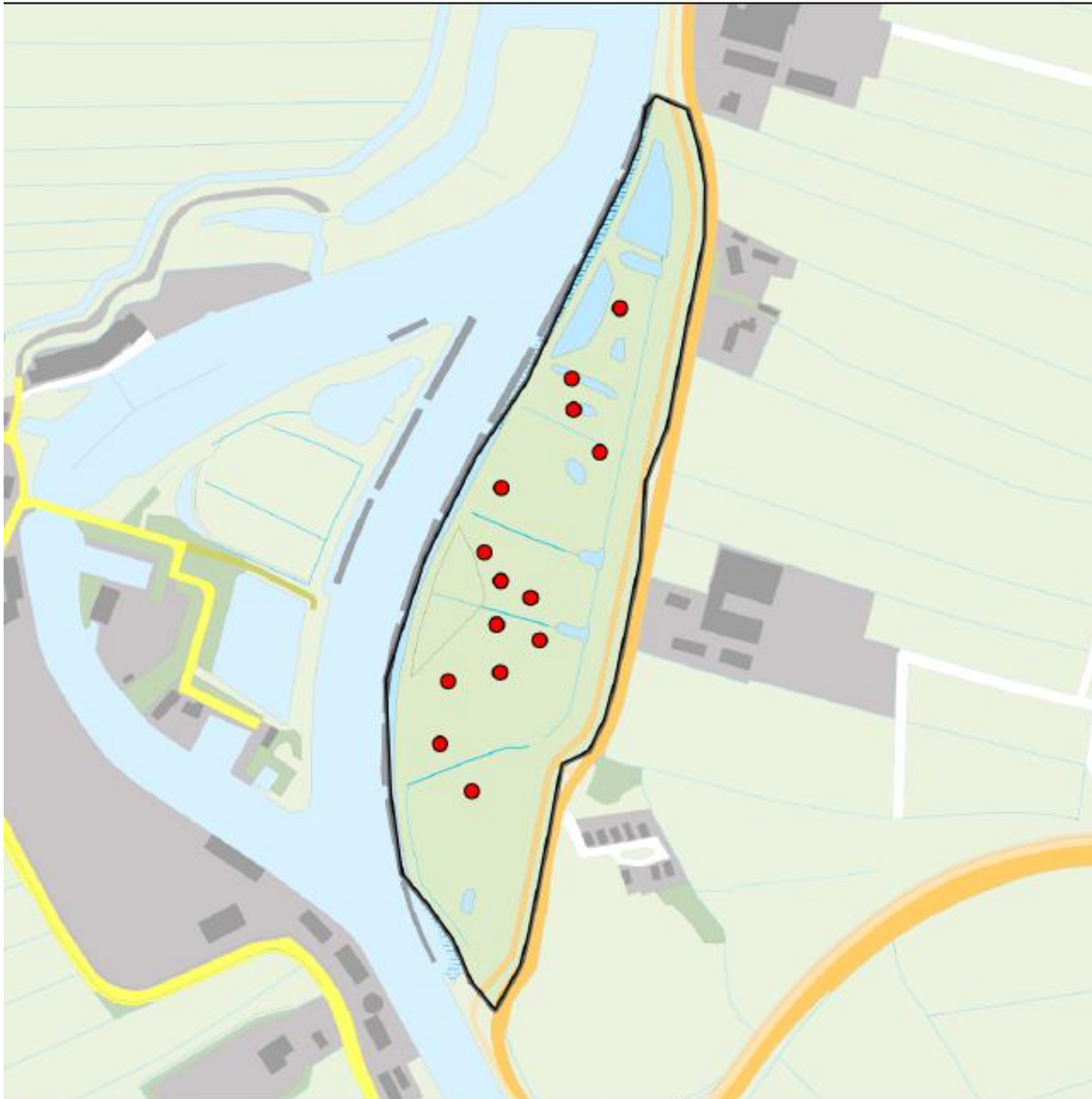
Telgebied:
4658 Bruggematen

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-		
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	seizoen	datumg.	datumgrens	afstand
x	x	x	x					?	1	26-31m 10-5	1000

Sovon

Kievit 14 territoria

- Legenda:**
- Telgebied
 - Geldig territorium

Periode:
2023

Telgebied:
4658 Bruggematen

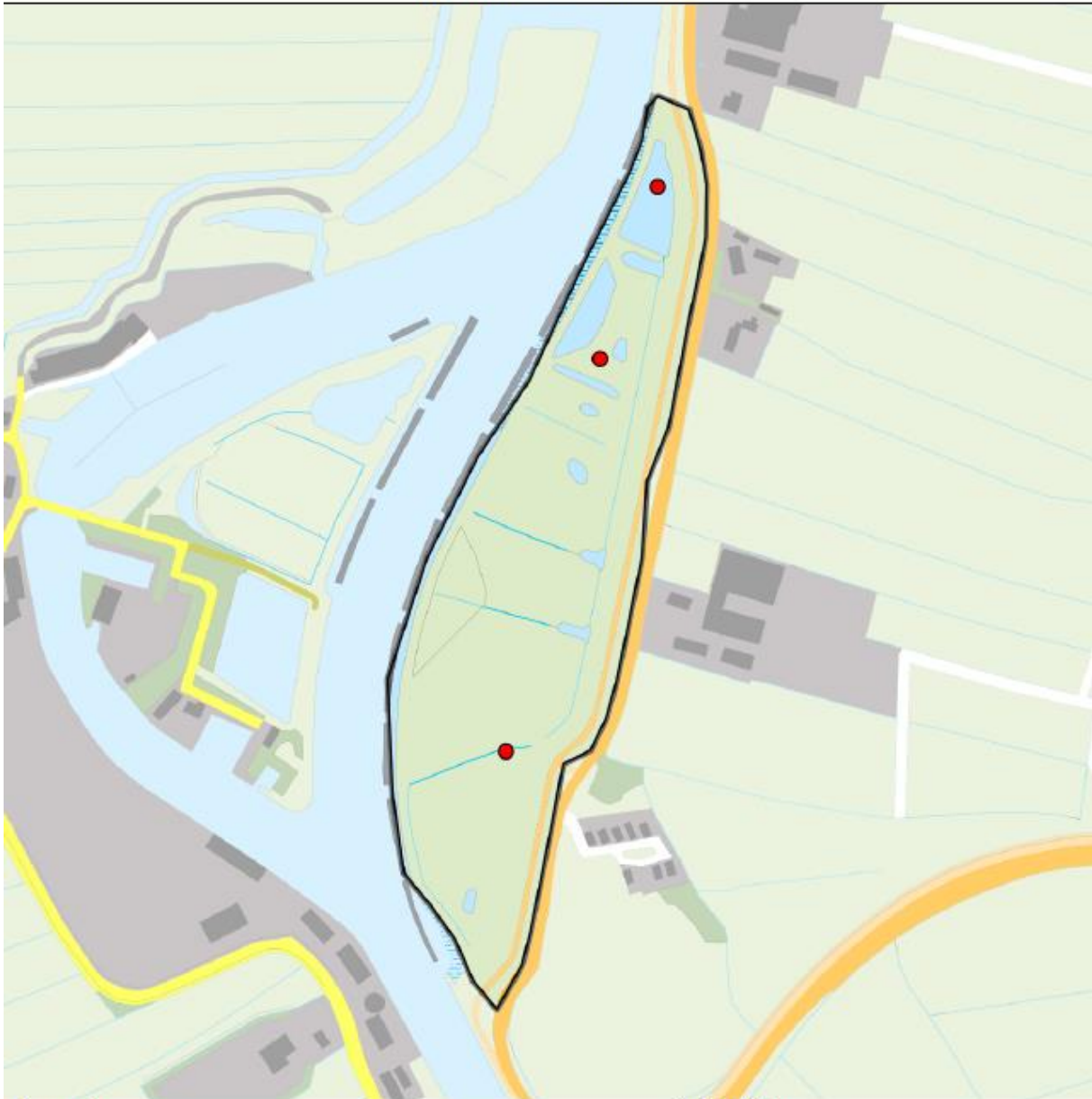
geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand		
adult	paar	territoriaal	nest	migrant	1	2	3	setsoen		datumg.	datumgrens
man	✓	✓	✓					3	1	26-3 t/m 10-4	1000

Sovon

Krakeend 3 territoria

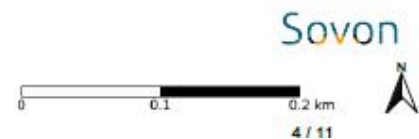

- Legenda:**
 Telgebied
 Geldig territorium

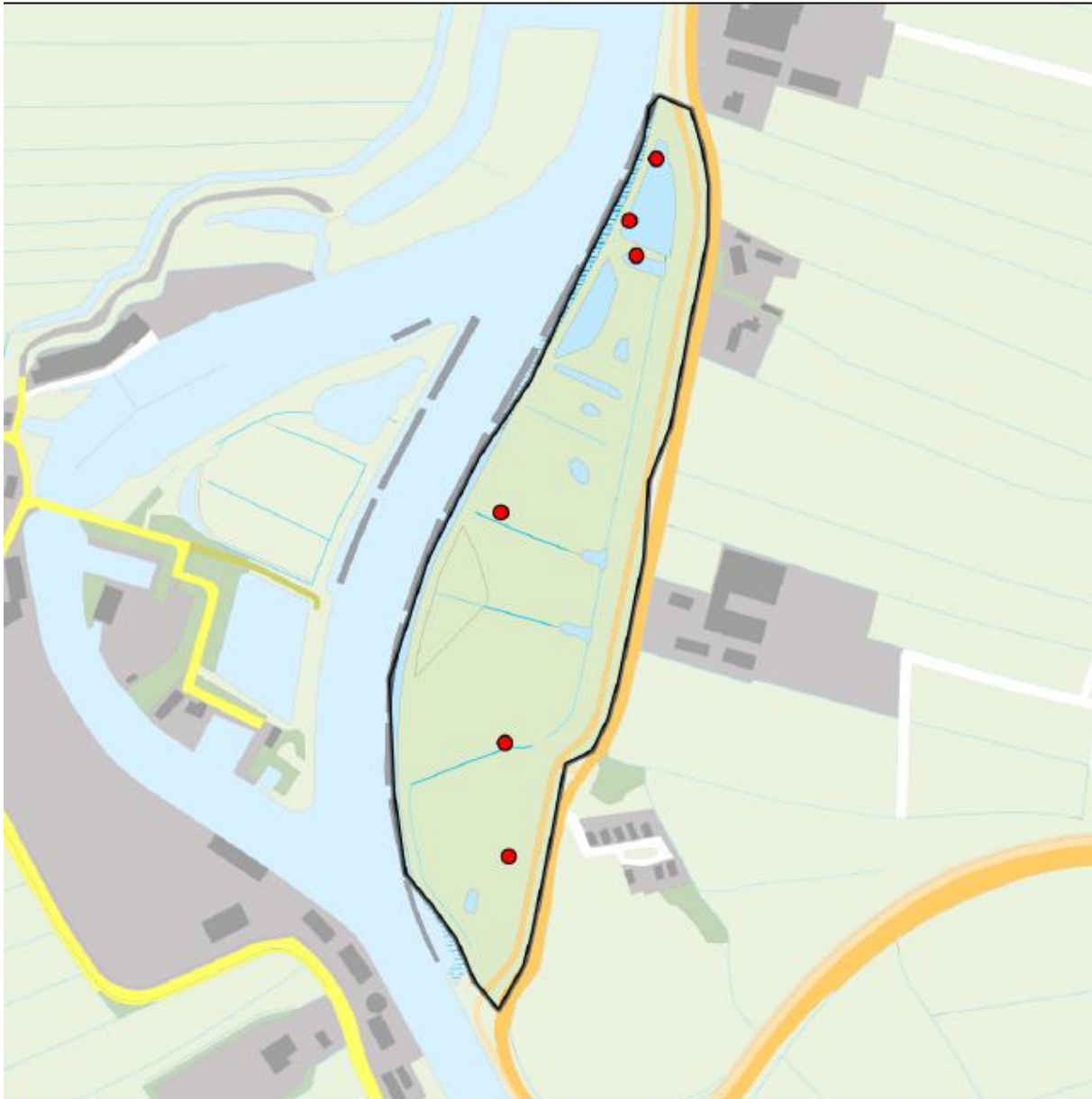
Periode:
2023

Telgebied:
4658 Bruggematen

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand		
adult	paar	territoriaal	nest	migrant	1	2	3	setoos		datum	datumgrens
.	.	X	X					2	1	15-4 t/m 10-6	1000
X	X	.	.						2	15-4 t/m 10-6	1000

Meerkoet 6 territoria

- Legenda:**
- Telgebied
 - Geldig territorium

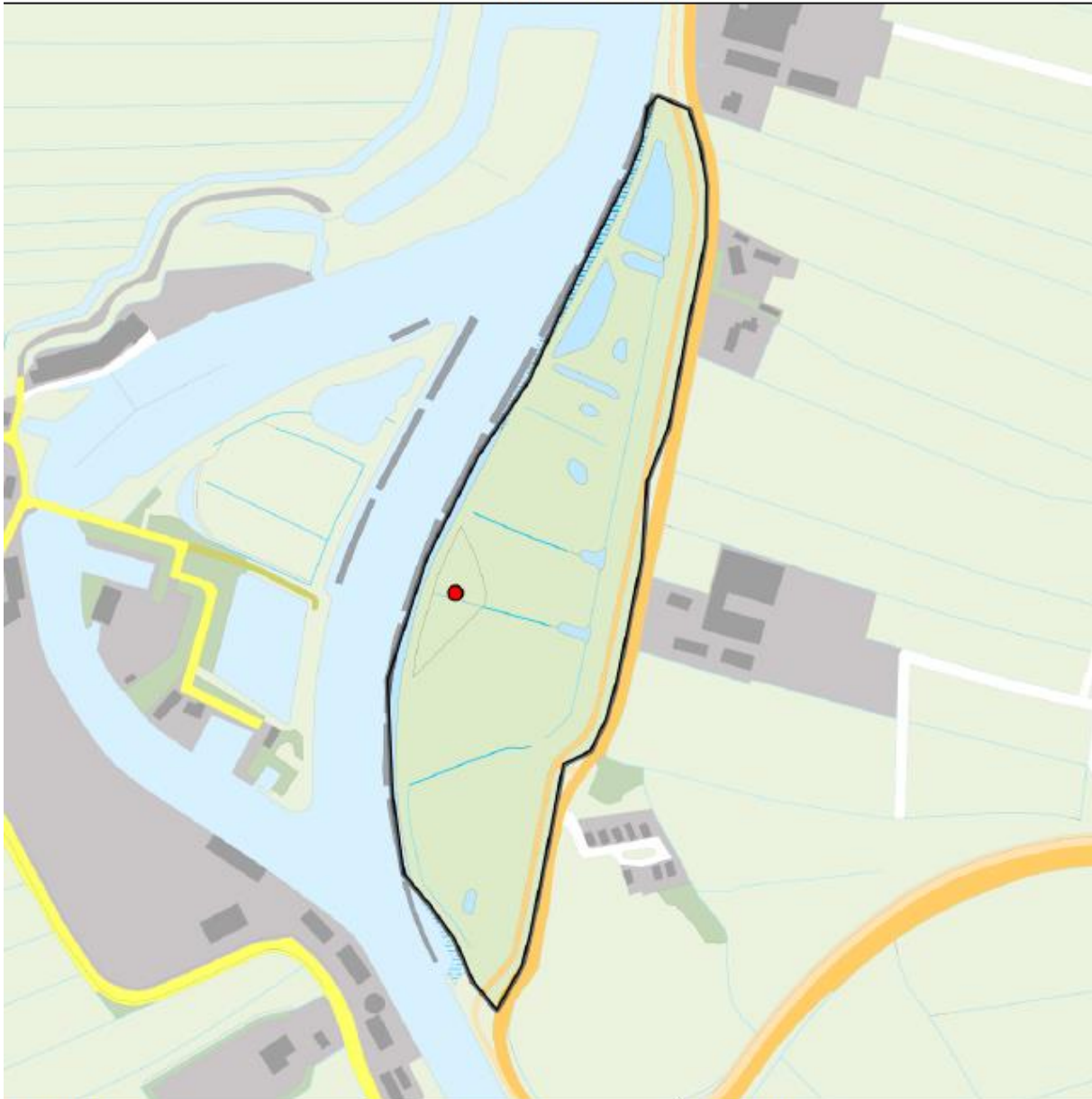
Periode:
2023

Telgebied:
4658 Bruggematen

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand		
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	setzoen		datumg.	datumgrens
X	X	X	X					2	1	15-4 t/m 5-6	500

Rietgors 1 territorium

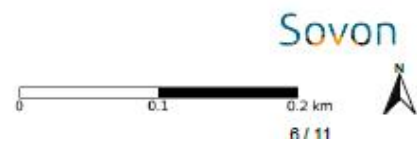
Legenda:

- Telgebied
- Geldig territorium

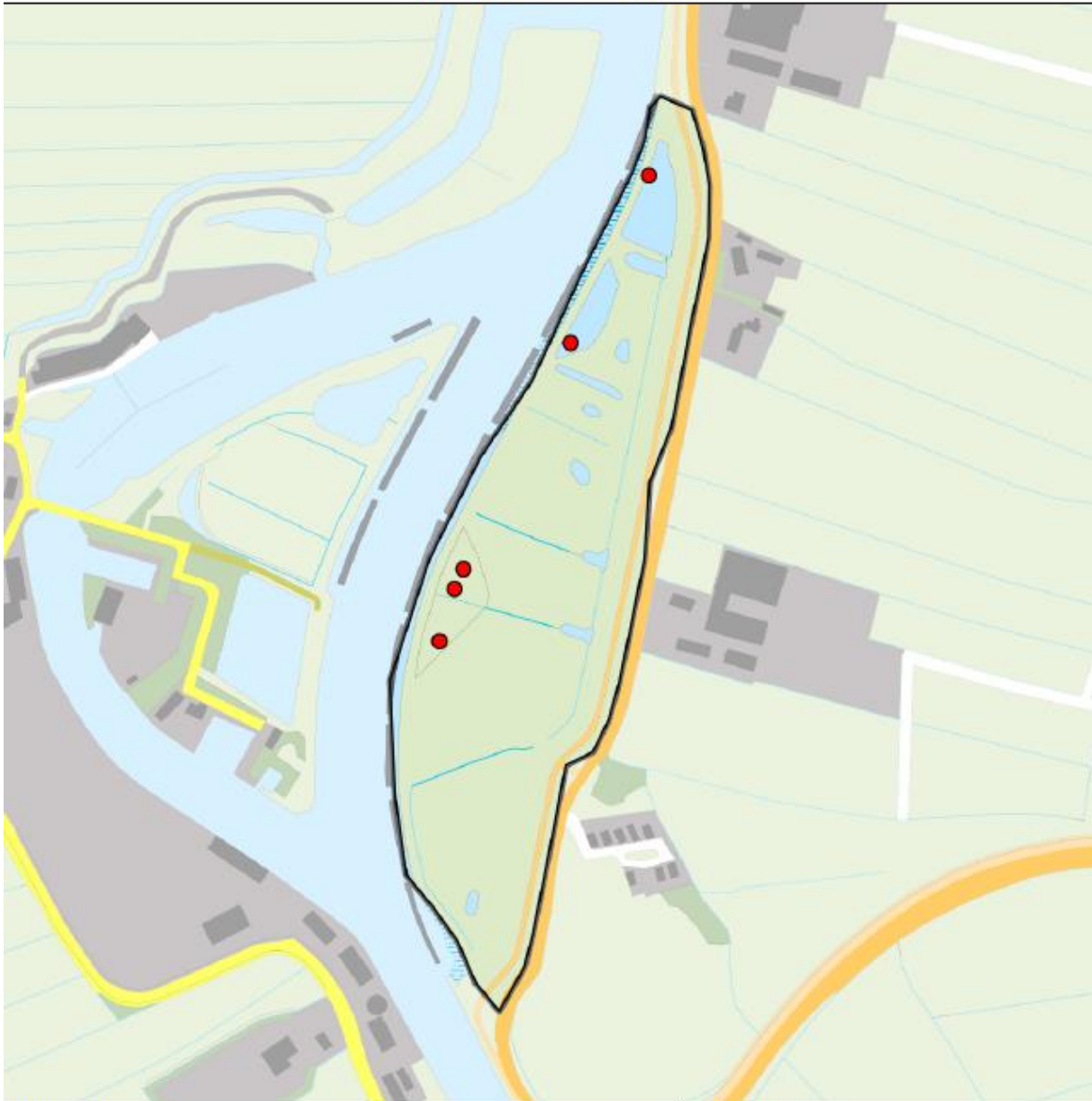
Periode:
2023

Telgebied:
4658 Bruggematen

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-		
adult	paar	territoriaal	nest	migrant	1	2	3	seizoen	datumg.	datumgrens	afstand
.	X	X	X		1-6	7-13	14+		1	10-4 t/m 25-6	200

Rietzanger 5 territoria

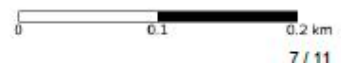

- Legenda:**
- Telgebied
 - Geldig territorium

Periode:
2023

Telgebied:
4658 Bruggematen

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-		
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	seizoen	datumg.	datumgrens	afeland
.	.	X	X	JA	1-6	7-10	11+	1	15-4	1m 5-7	200

Sovon

7 / 11

Scholekster 2 territoria

- Legenda:**
- Telgebied
 - Geldig territorium

Periode:
2023

Telgebied:
4658 Bruggematen

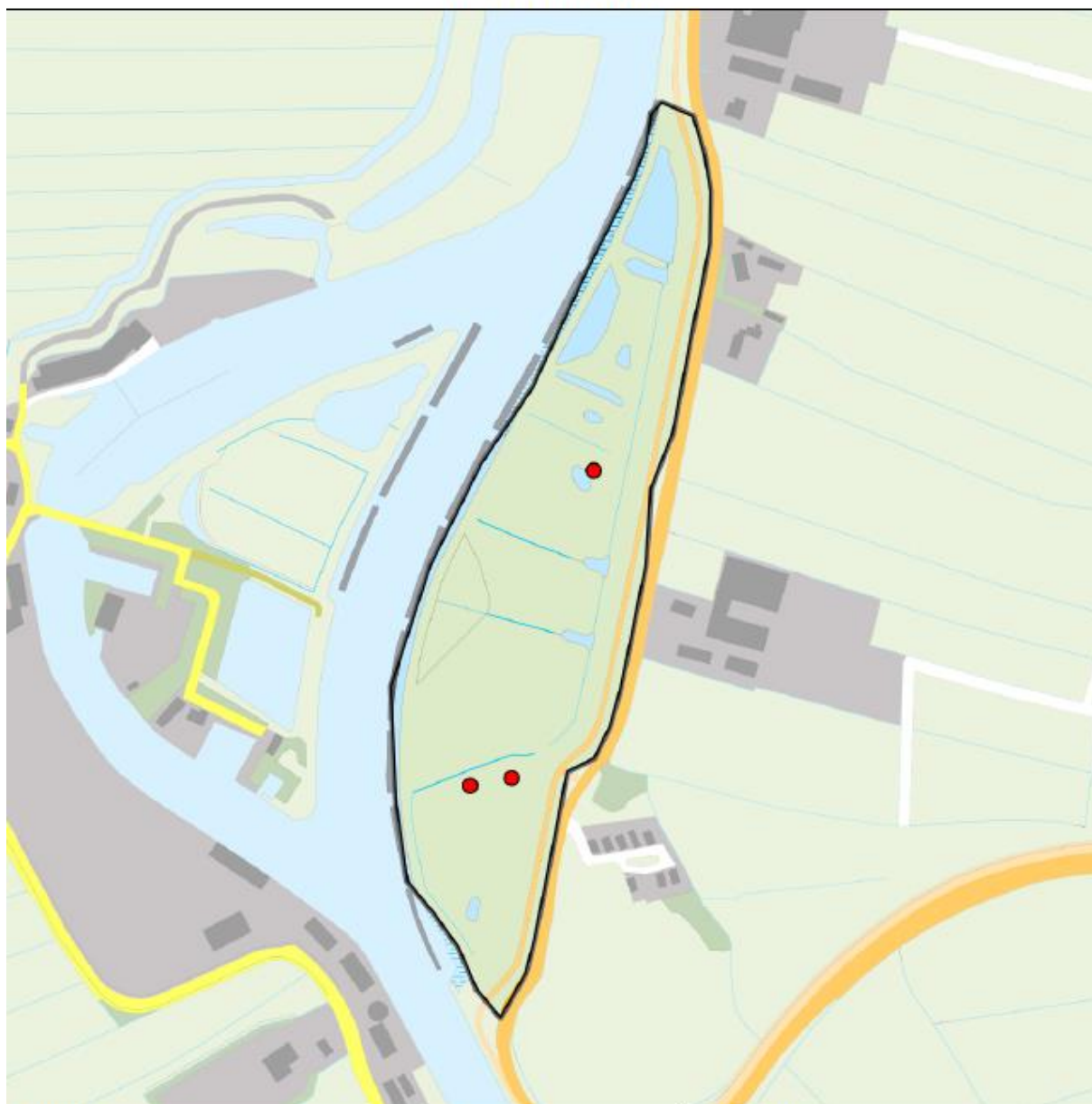
geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand		
adult	paar	territoriaal	nest	migrant	1	2	3	setsoen		datumg.	datumgrens
-	x	x	x					2	1	20-4 t/m 5-6	1000

Sovon

Tureluur 3 territoria

Legenda:

- Telgebied
- Geldig territorium

Periode:
2023

Telgebied:
4658 Bruggematen

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusieafstand		
adult	paar	territoria	nest	migrant	1	2	3	seizoen		datumg.	datumgrens
-	-	X	X					2	1	15-4 t/m 10-6	1000
X	X	-	-					2	1	10-5 t/m 10-6	1000

Waterhoen 4 territoria

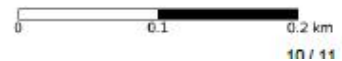

- Legenda:**
- Telgebied
 - Geldig territorium

Periode:
2023

Telgebied:
4658 Bruggematen

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand		
adult	paar	territoriaal	nest	migrant	1	2	3	setoos		datumg.	datumgrens
x	x	x	x						1	15-4 t/m 10-6	300

Sovon

10 / 11

Wilde Eend 3 territoria

- Legenda:**
- Telgebied
 - Geldig territorium

Periode:
2023

Telgebied:
4658 Bruggematen

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand		
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	setsoen		datumg.	datumgrens
man	X	X	X					2	1	25-3 t/m 10-5	750

Sovon

11 / 11

Bosrietzanger 2 territoria

- Legenda:**
- Telgebied
 - Geldig territorium

Periode:
2023

Telgebied:
4659 Wolkenberg

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-		
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	seizoen	datumg.	datumgrens	afstand
		Y	Y	JA	1-6	7-10	10+	1	6-8 t/m 16-7	100	

Sovon

1 / 12

Bruine Kiekendief 1 territorium

Legenda:
 Telgebied
 Geldig territorium

Periode:
2023

Telgebied:
4659 Wolkenberg

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		datumgrens	fusie-afstand	
adult	paar	territoriaal	neest	migrant	1	2	3	setsoen			datumg.
-	-	X	X	-	-	-	-	2	15-4 t/m 25-6	1000	
-	X	-	-	-	-	-	-	3	2	15-4 t/m 25-6	1000

Fuut 1 territorium

- Legenda:**
- Telgebied
 - Geldig territorium

Periode:
2023

Telgebied:
4659 Wolkenberg

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand		
adult	paar	territorial	neet	migrant	1	2	3	setsoen datumg.		datumgrens	
.	x	x	x					2	1	10-4 t/m 10-6	750

Grauwe Gans 2 territoria

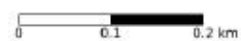

- Legenda:**
- Telgebied
 - Geldig territorium

Periode:
2023

Telgebied:
4659 Wolkenberg

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand	
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	seizoen		datumg.
.	x	x	x					1	25-2 t/m 15-4	500

Sovon

4 / 18

Grutto 1 territorium

Legenda:

- Telgebied
- Geldig territorium

Periode:
2023

Telgebied:
4659 Wolkenberg

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand
adult	paar	territoriaal	nest	migrant	1	2	3	seizoen	
Y	Y	Y	Y					3	1
								25-31 jun	10-5
									1000

Kievit 5 territoria

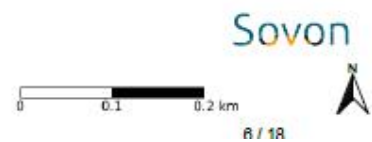
Legenda:

- Telgebied
- Geldig territorium

Periode:
2023

Telgebied:
4659 Wolkenberg

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand		
adult	paar	territoria	neel	migrant	1	2	3	setsoen		datumg.	datumgrens
man	X	X	X					2	1	25-3 t/m 10-5	1000

Kleine Karekiet 5 territoria

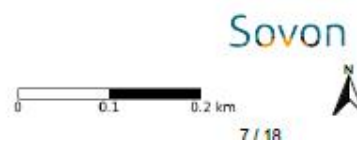
Legenda:

- Telgebied
- Geldig territorium

Periode:
2023

Telgebied:
4659 Wolkenberg

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen	setzoen	datumgrens	fusie-afstand
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	datumg.	1-5 t/m 5-7	100
.	.	X	X	JA	1-9	10-13	14+	1	1-5 t/m 5-7	100

7 / 18

Knobbelzwaan 1 territorium

Legenda:

- Telgebied
- Geldig territorium

Periode:

2023

Telgebied:

4659 Wolkenberg

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand		
adult	paar	territorial	neest	migrant	1	2	3	setsoen		datumg.	datumgrens
-	X	X	X					2	1	15-4 t/m 15-7	1000

0 0.1 0.2 km

Sovon

R / 1R

Krakeend 3 territoria

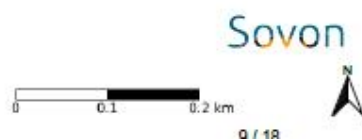
Legenda:

- Telgebied
- Geldig territorium

Periode:
2023

Telgebied:
4659 Wolkenberg

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand		
adult	paar	territoriaal	nest	migrant	1	2	3	seizoen		datumg.	datumgrens
.	.	X	X					2	1	15-4 t/m 10-6	1000
x	x								2	15-4 t/m 10-6	1000

Kuifeend 1 territorium

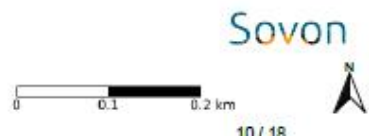
Legenda:

- Telgebied
- Geldig territorium

Periode:
2023

Telgebied:
4659 Wolkenberg

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-		
adult	paar	territoriaal	nest	migrant	1	2	3	seizoen	datumg.	datumgrens	afstand
max	x	x	x					3	1	10-4 t/m 10-6	750

Meerkoet 9 territoria

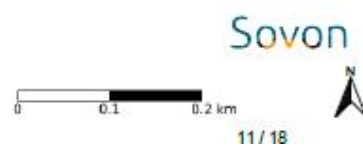
Legenda:

- Telgebied
- Geldig territorium

Periode:
2023

Telgebied:
4659 Wolkenberg

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		datumgrens	fusieafstand	
adult	paar	territoria	nest	migrant	1	2	3	seizoen			datumg.
X	X	X	X					2	1	15-4 t/m 5-6	500

Sovon

11 / 18

Rietgors 3 territoria

Legenda:

- Telgebied
- Geldig territorium

Periode:
2023

Telgebied:
4659 Wolkenberg

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand	
adult	paar	territoria	nest	migrant	1	2	3	seizoen		datumg.
.	X	X	X		1-6	7-13	14+	1	10-4 t/m 25-6	200

Rietzanger 7 territoria

Legenda:

- Telgebied
- Geldig territorium

Periode:
2023

Telgebied:
4659 Wolkenberg

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand	
adult	paar	territoria	neet	migrant	1	2	3	setzoen datumg.		datumgrens
-	-	X	X	JA	1-6	7-10	11+	1	15-4 t/m 5-7	200

Sovon

13 / 18

Slobeend 1 territorium

Legenda:

- Telgebied
- Geldig territorium

Periode:
2023

Telgebied:
4659 Wolkenberg

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		datumgrens	fusie-afstand	
adult	paar	territoriaal	nest	migrant	1	2	3	setoos			datumg.
X	X	X	X					2	1	15-4 t/m 25-6	750

14 / 18

Tureluur 2 territoria

Legenda:

- Telgebied
- Geldig territorium

Periode:
2023

Telgebied:
4659 Wolkenberg

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand	
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	seizoen		datumg.
.	.	X	X					2	1	15-4 t/m 10-6
x	x							3	1	10-5 t/m 10-6

Waterhoen 3 territoria

- Legenda:**
- Telgebied
 - Geldig territorium

Periode:
2023

Telgebied:
4659 Wolkenberg

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fucie- afstand		
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	setzoen		datumgrens	
X	X	X	X						1	15-4 t/m 10-6	300

0 0.1 0.2 km

Sovon

16 / 18

Waterral 1 territorium

Legenda:

- Telgebied
- Geldig territorium

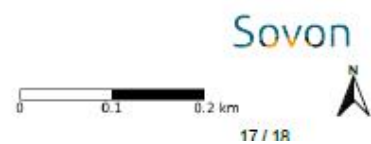
Periode:

2023

Telgebied:

4659 Wolkenberg

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		datumgrens	fusieafstand	
adult	paar	territoria	neet	migrant	1	2	3	seizoen			datumg.
.	.	X	X						1	10-4 t/m 5-7	200
X	X	.	.					2	1	10-4 t/m 5-7	200

Wilde Eend 5 territoria

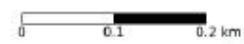

- Legenda:**
- Telgebied
 - Geldig territorium

Periode:
2023

Telgebied:
4659 Wolkenberg

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afeland		
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	setsoen datumg.		datumgrens	
man	X	X	X					2	1	25-3 t/m 10-5	750

Sovon

1R / 1R